

เทศน์อบรมฆราวาส ณ วัดป่าบ้านตาด

เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๔๔ (เย็น)

จิต เลี้ยง ม เพราะ ขาด คำ บริกรรม

เห็นไหมนั่นพระท่านฉันจังหัน เราฉันจนอึดแล้ว
ท่านถึงด้อมๆมานั่งฉัน ฉันไม่ก็คำท่านหยุดแล้วท่านไปแล้วๆ
ท่านไม่ได้อึดนะ ท่านฝึกท่านเอง ฉันแต่น้อยๆ ท่านฉัน
จังหันนี้พอฉันสักประเดี้ยวประด้าวท่านลุกไปแล้วๆ คือท่าน
ฉันให้พอประมาณ ให้พอดีพอดีกับผู้ประกอบความเพียร
ซึ่งมุ่งธรรมเป็นใหญ่ อันนี้เพียงอาศัยไปวันหนึ่งๆ เหล่านี้
เราเคยมาแล้ว มองเห็นพระรู้อันที่ เพราะเราเองมาสอน
พระก็ดีเรื่องเหล่านี้เราดำเนินมาก่อนแล้ว

สอนพระนี่ สอนจริง ๆ เราปฏิบัติมาอย่างนั้นจริง ๆ
เราจึงกล้าพูดได้เต็มปากเลยว่า ความทุกข์ความลำบาก
แสนทรมานนี้ คือการฆ่ากิเลสสว่างนั้นเลยนะ งานการใด ๆ
ที่เราเคยผ่านมานี้ว่าหนักก็ยอมรับว่าหนัก แต่เราไม่เคย
สละชีวิตกับมัน ...งานเหล่านั้นนะ แต่งานฆ่ากิเลสนี้ทั้งหนัก
ทั้งสละชีวิตด้วยเอาเลย ๆ อย่างนั้นตลอดดนะ ไม่ได้ถอย
เอาจริงเอาจัง จึงว่าหนักมาก

จิตเลี้ยงเพราะขาดคำบริกรรม ๑

งานในชีวิตจิตใจของเราตั้งแต่เป็นฆราวาสมา
งานบวชนี้หนักมากที่สุด เด่นในหัวใจไม่ลืมเลย งานฆราวาส
ถึงจะหนักขนาดไหนก็ยอมรับเป็นกาลเป็นเวลา แต่ยังไงก็ตาม
เราไม่เคยสะละชีวิตกับงานนั้นเลย แต่งานภาวนางานฆ่ากิเลส
โอ้ย... สะละมาเรื่อย ๆ ถึงขั้นเป็นเอาเป็น ถึงขั้นตายเอาเลย
พุ่งเลย นี่สะละมาเรื่อยนะ แต่ที่ว่าสลบเราไม่เคยสลบ
เราก็บอกเราไม่เคยสลบ ทุกข์มากลำบากมากเฉียดสลบ ๆ
เราก็บอกว่าเฉียดแต่ไม่เคยสลบ เราก็บอกไม่เคยสลบ
จริง ๆ จะไม่เคยสลบก็ตาม เมื่อถึงขั้นมันจะเลยสลบไป
ถึงขั้นตายเราก็ยอม เช่น ยกตัวอย่างนะ เช่นวันนี้เรา
ตั้งสัจจะไว้แล้วว่าจะนั่งตลอดรุ่งอย่างนี้นะ นี่ละถ้าไม่
ถึงตลอดรุ่งแล้วตายก็ตายไปเลย ถึงไม่สลบมันจะถึง
ขั้นตายก็ตายได้ใช่ไหมล่ะ เราไม่เคยสลบ แต่เมื่อถึง
ขั้นที่มันจะตายมันก็ตายได้ ที่จะให้สัจจะความจริงใจ
ที่ตั้งไว้นี้ตัดไม่ลง ต้องตัดชีวิตไปก่อนเลย

นี่ละถึงเราไม่เคยสลบเราก็บอกไม่เคยสลบ เฉียด ๆ
สลบแต่ไม่เคยสลบ ถึงไม่เคยสลบก็ตาม ถึงขั้นตาย
เราจะตายได้ไม่ห่วงอะไรเลย ด้วยคำสัตย์ของเรา นี่ พุ่งเลย
เราจึงทุกข์มากจริง ๆ การประกอบความพากเพียร แต่ที่นี้
เวลาได้ผลมาแล้วนี้ ความทุกข์ทั้งหลายมันเป็นปุ๋ยอันดีงาม ๆ

๒ จิตเสียมเพราะขาดคำบริกรรม

ทั้งนั้นนะ หาที่ต้องตีไม่ได้ เหตุผลมันสมกัน มันสมน้ำ
สมเนื้อกัน คือเวลาเราทำนี้เราเอาจริง ๆ ที่นี้เวลาทำ
วันไหนได้ลงขนาดนั้นแล้ว วันนั้นวันที่เราได้เป็นของ
อัศจรรย์เต็มหัวใจเรา ที่นี้มันก็ย้อนไปหาความเพียรของเรา
คือความเพียรของเราเป็นยังไงผลถึงเป็นอย่างนี้ ๆ
เช่นยกตัวอย่าง เรายังนั่งตลอดรุ่งทุกคืน ๆ คืนไหนก็ตามนะ
เราไม่เคยพลาดที่จะรู้จักอัศจรรย์อย่างนี้เลย ก็เพราะว่า
เด็ดกันถึงขนาดตายเลย

วันนั้นเป็นวันตั้งสังฆจักษุญาณจะนั่งตลอดรุ่ง
เมื่อเราตั้งสังฆจะขนาดนั้นเรียกว่าทุ่มกำลังไปแล้ว จิตจะไปคิด
ยิบ ๆ แยะ ๆ ไม่ได้เป็นอันขาดนะ ขนาดนั้นนะ
ตั้งแต่เริ่มตั้งลงไปแล้ว จิตจะออกคิดยิบ ๆ แยะ ๆ
เรื่องนอกไม่ได้เด็ดขาด ต้องให้อยู่ในวงอริยสังฆตลอดรุ่งเลย
เป็นเวลาตัดกันเต็มเหนี่ยว มันจะไปคิดออกนอกกลุ่ม
นอกทางไม่ได้เลย ต้องเอาเด็ดขาด จึงว่าเด็ดทุกอย่าง
บังคับกระแสจิตไม่ให้มันคิดก็บังคับเต็มเหนี่ยว เอา
มันพิจารณาถึงเรื่องอริยสังฆ เรื่องทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค
ให้อาเต็มเหนี่ยว ๆ ให้อยู่ในวงนี้ทั้งนั้น

ที่นี้เวลามันทุกข์มาก ๆ นี้ โธ ...แต่ได้ชมถึงเรื่อง

จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริกรรม ๓

ความลี้ภัยนี้เก่งมากนะ คำลี้ภัยคำจริงนี้เด็ดมากเชียว
ไม่เคยเห็นคิดในหัวใจของเราเลยว่า มันถอยออกมา
มันจะมีท่าทางจะลุกจะออกไม่เคยมีนะ เวลาทุกข์มาก ๆ
มันน่าจะถอยหาทางออกใช้ใหม่ละ มันไม่ออกนะสิ
มันทุกข์มากเท่าไรสติปัญญายิ่งหมუნเข้าไป ๆ นั่นละ
ตรงมันเอากัน **เพราะฉะนั้นจึงกล้าพูดได้ว่า คนเรานี้
ไม่ได้โง่ตลอดไปหนา เวลามันจนตรอกจนมุมมันหาทางออกได้**
นี่ก็คือเราจนตรอกจนมุม คือธาตุขันธ์ของเราตั้งอยู่นี้
มันเหมือนที่นอนพิน ว้างนั้นเถอะนะ ทุกขเวทนาที่เผาเรานี้
เหมือนไฟ เผาร่างกายของเราทั้งร่างนี้ เวลามันทุกข์มาก
ถึงขนาดนั้นนะ จนตัวลั่น

ทีนี้เมื่อเป็นอย่างนั้นแล้ว มันก็พิจารณาทางด้าน
ปัญญาแยกแยะออก อันไหนเป็นทุกข์ ๆ ไล่ไปหมดเลย
ไล่ให้อยู่ในวงไม่ยอมให้ออกเลย ทุกข์มากเท่าไร
สติปัญญายิ่งหมუნหนักเข้า ๆ ไล่หาผม หาขน หาเล็บ หาฟัน
หาเนื้อ หาหนัง หาเอ็น หากกระดูก ว่าตรงไหนมันเป็น
ทุกข์ ๆ ไล่กันไป เช่นว่ามันเจ็บมากตรงนี้ ว่าหัวเข่า
เป็นทุกข์หรือ ถามว่าตรงไหนสติปัญญาต้องจ่ออยู่นั้น
ไม่ใช่ถามลอย ๆ นะ ถามตรงไหนจ่อตรงนั้น ๆ มันจะเป็น
อริยสังข์ เป็นมรรค ๆ คือสติปัญญาอยู่ในนั้น ๆ กับทุกข์

จิตเสียมเพราะขาดคำบริกรรม

สมุทัย ความทุกข์ก็เห็นชัด สมุทัยถ้ามันจะหลอกตัวเองก็
โธ่ย จะไปไม่ไหว นี่สมุทัย ทางนี้จ้อเข้าไปจ้อเข้าไป

เวลามันทุกข์มาก ๆ นี่ที่แรก โธ่ย ...มันออกร้อน
ตามหลังมือหลังเท้าออกร้อนมันกลายเป็นขี้ปะติ๋วไป
เวลามันหนักจริง ๆ แล้วข้อมือทุกข้อเหมือนว่าจะขาด
ออกจากกัน ๆ ทุกท่อน ๆ ติดต่อกันตรงไหนรู้หมดเลย
คือมันเจ็บมันปวดเหมือนมันจะขาดจากกัน นั่นละ
เวลามันเอาจริง ๆ นะจึงเป็นเหมือนกับว่าไฟเผาเรา
ทั้งร่างนี้เลย ไฟนี่คือทุกข์เวทนา มันเผาเราทั้งร่างนี้
นั่นละ ...ที่นี้สติปัญญา มันได้หมุนตัวมันโล่เข้าไปเลย
มันทุกข์ตรงไหนเอานั้นเป็นจุดสำคัญ เช่นว่ามันทุกข์เข้า
หัวเข้าเป็นทุกข์ มันเจ็บเข้ามากเข้าเป็นทุกข์หรือ โล่เข้าไป
ถ้าเข้าเป็นทุกข์ คนตายแล้วเขายังมีอยู่ไหม มีอยู่เอาไฟ
เผาเขาว่าไง เขาไม่เห็นว่าเป็นไฟเผาจนเป็นถ้ำเป็นถ่าน
เขาไม่เห็นว่าเป็นไฟเผาจนเป็นถ้ำเป็นถ่าน ครั้นเวลา
ทุกข์ดับไปแล้วเขายังมีอยู่ มันก็ไม่เห็นเป็นทุกข์ เอาไป
เผาไฟกับคนตายก็ไม่เห็นแสดงความทุกข์

เวลานี้ทุกข์มันเกิดขึ้นจากอะไร ใครเป็นผู้สำคัญ
มันหมายความว่ามันเป็นทุกข์อย่างนั้นอย่างนี้ โล่อยู่อย่างนั้น

จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริกรรม

วกไปเวียนมาจี้เข้า ๆ ลักเดียวก็มีช่องออกผางขึ้นมาเลย
 มันก็ปล่อยได้หมดที่นี้ ทุกข์ ...มันจะทุกข์มากทุกข์น้อย
 เท่าไร ๆ มันเลยกลายเป็นของจริงไปตาม ๆ กันหมดเลย
 ว่าเนื้อว่าหนังว่าเอ็นกระดูกอะไร เขามีอยู่ตั้งแต่เราเกิดมาโน้น
 ใจทุกข์นี้มันเกิดขึ้นดับไป ๆ ของมัน เปลี่ยนของมันไป
 เรื่อย ๆ ส่วนอันนี้หนังเป็นหนัง เนื้อเป็นเนื้อมาตั้งแต่วันเกิด
 เขาไม่เห็นเปลี่ยนไปไหน ทำไมจึงว่าอันนั้นเป็นทุกข์อันนี้
 เป็นทุกข์ ถ้าว่ากายเป็นทุกข์ ทุกข์ดับไปแล้วกายต้องดับ
 ไปด้วยสิ นี้ทุกข์ดับไปกายไม่เห็นดับไป มันจะเป็น
 อันเดียวกันได้อย่างไร แยกกันไปแยกกันมา สุดท้ายมันก็รู้
 พอรู้มันก็ผาง ลงเลยนะ อย่างนั้นแล้ว ต้องเอาถึงขนาดนั้น

เวลามันจนตรอกจนมุมแล้วจึงว่า คนเราไม่ได้โง่
 ตลอดไปหนา มันฉลาด เอา... ถอดออกจากหัวใจเรานี้เลย
 เวลามันจนตรอกมันได้ตรงนั้นละ คือจิตมันจริง
 มันจิ่งมันเด็ดมันขาด พัดกันด้วยสติปัญญากับทุกข์ สมุทัย
 มรรคนี้เรียกว่าพวกสติปัญญา นิโรธคือความดับทุกข์
 เมื่อมรรครอบ พิจารณาสติปัญญารอบแล้วมันดับเองทุกข์
 ยากอะไร เพราะสุขเป็นผลของมรรคนี้แหละ พอทุกข์ดับไป
 แล้วสุขก็ขึ้นมาเอง อัศจรรย์ไหม นี่ถ้าพูดถึงเรื่องความ
 พากเพียรเรานี้หนักจริง ๆ นะ จึงรู้สึกว่าจะเทียบกับ

๖ จิตเสียมเพราะขาดคำบริกรรม

ใครยากเหมือนกัน มันก็ไปคนละแบบ ครูบาอาจารย์แต่ละ
องค์ ๆ เต็ดไปคนละแบบ ของเราก็ไปแบบหนึ่ง

ไม่มีใครสอนมันเป็นของมันเอง เวลาจนตรอก
จนมุมแล้วมันหากพิตตัวของมันเอง สติปัญญาเรา
ที่กล่าวมาแล้วนี้ได้รับถึงขั้นอัศจรรย์ทุกคืน ๆ ไม่มีพลาด
ก็เพราะเราผลิตของเราขึ้นมาเองไม่ได้สอนจากใครนะ
เวลานั้นมันเป็นความรู้ความแปลกประหลาดหรือความคิดค้น
ของตัวเองในปัจจุบัน ๆ มันก็รู้ขึ้นมาในปัจจุบัน แก้ก้น
ได้แล้ว ทุกข์ก็สักแต่ว่าทุกข์ เห็นใหม่ นี่ละเวลามันเป็น
ของจริงเต็มส่วนแล้ว ทุกข์จะทุกข์มากเท่าไรก็เป็น
ของจริงอันหนึ่งของมัน กายก็เป็นกาย ทุกข์ก็เป็นทุกข์
จิตก็เป็นจิต รู้กันอยู่ ต่างอันต่างจริง เมื่อต่างอันต่างจริง
แล้วก็ไม่กระทบกัน ไม่กระทบกันเอาอะไรมาเป็นทุกข์
อย่างนั้นซี

ก่อนที่จะพิจารณาทุกขเวทนานั้น ต้องเคลื่อน
มาจากสมาธิก่อนหรือเปล่าคะ หรือต้องมีสมาธิเป็นพื้นฐาน

ส่วนมากเวลาที่มันลงอัศจรรย์ ตอนนั้นมันจะ
ไม่ได้ไปเกี่ยวกับสมาธิ มันจะมีแต่สติปัญญาล้วน ๆ

จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริกรรม ๗

หมุนตัวเลย เวลามันสงบมันก็เป็นสมาธิ จิตสงบ ครั้นเวลา
ทุกข์มาก ๆ นี่สมาธิแตกนะ ต้องปัญญาออกเดินแทน
สมาธิไปเลย นี่จิตเวลาสงบอันนี้มันสงบด้วยปัญญา
มันไม่ได้สงบด้วยสมาธิ สมาธิมันสงบเป็นพื้นฐานของมัน
เข้าใจหรือเปล่า เวลาเราอบรมไป ๆ จิตนี้就会有ความสงบ
เย็นเข้าไป ๆ แน่นหนามันคงเข้าไป จนกระทั่งจิตแน่นหนา
จริง ๆ แล้ว นั่นท่านเรียกสมาธิ คือจิตที่สงบเป็นครั้ง
เป็นคราว ๆ นี้เรียกว่าจิตสงบ แต่ความสงบเป็นครั้ง
เป็นคราวของจิตนั้น มันจะสั่งสมกำลังของมันขึ้น ฐานของ
มันขึ้นเป็นความมั่นคงของจิต เป็นความมั่นคงแห่งฐานของจิต
มันคงขึ้นไปเรื่อย ๆ ทีนี้สงบเข้าเรื่อย ๆ มันก็สั่งเสริมกำลัง
เข้าไปให้ฐานสมาธิแน่นขึ้น ๆ ต่อจากนั้นจิตนี้แม้จะคิด
เรื่องอะไร ๆ อยู่ก็ตาม ฐานของจิตคือความมั่นคงแน่นปึ๊ง
นี้จะมีประจำตัวของมัน นี้เรียกว่าจิตเป็นสมาธิ

เวลาสงบที่แรก พอความสงบหายไป ฐานยังไม่มี
นี้เรียกว่าจิตสงบ ภาคปฏิบัติเป็นอย่างนั้นนะ เวลาสงบ
มันก็สงบแฉ่วลงไป พอถอนขึ้นมาฐานมันยังไม่มี
มันก็ไม่มีฐานเป็นสมาธิคือความตั้งมั่นแห่งความรู้ยังไม่มี
ทีนี้พิจารณาหลายครั้งหลายหนมันก็สงบไป หลายครั้งหลายหน
ทีนี้ความสงบนี้มันไปสร้างฐานสมาธิให้มีฐานแน่นหนามันคง

๘ จิตเสียมเพราะขาดทำวัตรกรรม

ขึ้นมา ๆ ต่ไปจิตก็เลยเป็นสมาธิ เราคิดเรื่องราวอะไรก็ตาม
 ฐานนี้มันจะไม่ละนะ กำหนดย้อนมาที่โรมันจะเห็นฐานแห่ง
 ความมั่นคงของจิตแน่นปึ๊ง ๆ อยู่ตลอดเวลาเลย ทั้งที่เรา
 เข้าสมาธิไม่เข้าก็ตาม ฐานของสมาธิมีประจำ นี้เรียกว่า
 จิตเป็นสมาธิ ทางภาคปฏิบัติเป็นอย่างนั้น ทีแรกมันก็
 สงบแล้วหายไป ๆ ความสงบหายไปแต่ฐานของสมาธิยังมี

จากนั้นพิจารณาทางด้านปัญญา แต่สำหรับปัญญา
 นี้มีโอกาสเมื่อไรเราควรพิจารณา ปัญญานี้จะถอดถอน
 กิเลสจริง ๆ นะไม่ใช่สมาธิถอน เพราะฉะนั้นการพูดถึง
 สมาธิเราจึงกล้าหาญอย่างเต็มเหนี่ยวเลยว่า ใครโกหก
 ยากนะว่าสี ก็มันเป็นอย่างนั้นจริง ๆ คือเวลามันเป็นสมาธิ
 ของมันเต็มตัว เราพูดได้เต็มเหนี่ยวเลยว่าเราสมาธิเต็มภูมิ
 มาถึง ๕ ปี อยู่ที่ไหนไม่อยากคิดนะ แต่ก่อนมันอยากคิด
 เข้าใจใหม่ละ ครั้นหนึ่งอยู่ที่นี่มันต้องอยากคิดอย่างนั้นอย่างนี้
 อยากรู้อยากเห็นอยากอะไรทุกอย่าง มันเป็นอยู่ในจิต
 มันดันออกให้คิดเข้าใจใหม่ **กิเลสนั้นละพาให้คิด
 ไม่ได้คิดมันรำคาญ พอคิดแล้วก็เพลิน จากรำคาญก็เพลิน
 จากเพลินแล้วก็เป็นทุกข์เข้าใจใหม่ละ มันชนทุกข์มาให้**

ที่นี้พอจิตสงบไป ๆ หลายครั้งหลายหน จนกระทั่ง

จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริกรรม ๙

จิตเป็นสมาธิแล้ว ที่นี้ไม่อยากคิดเลยนะ อยู่ที่ไหน อยู่ด้วยความสงบไม่มีอะไรกังวลใจ ความคิดความปรุงต่าง ๆ นี้ เป็นเรื่องกังวลใจทั้งหมดเมื่อจิตเป็นสมาธิแล้ว เพราะฉะนั้น อยู่ที่ไหนจึงอยู่ได้ นั่งอยู่ที่ไหนเหมือนครูเดียว โอ้โห มันไม่ใช่ครูเดียว คือมันลืมนวันลืมนคืนลืมนปีลืมนเดือน มืดแจ้งอะไรมันไม่สนใจ มีแต่อันนี้แน่ นี่อันเดียวนะสมาธิ มีแต่ความรู้ที่แน่ไม่มีอะไรมาทวน ความคิดบ๊อบปปรุง ขึ้นมามากน้อยนี้ทวนแล้ว ๆ เพราะฉะนั้นจึงไม่อยากคิด ไม่อยากถูกรบกวนเข้าใจไหม มันก็อยู่นั่น แล้วมันก็อยู่แค่นั้น ละนะ มันจะลงขนาดไหนมันก็เต็มภูมิของมัน เหมือนน้ำ เต็มแก้ว ๆ สมาธิเต็มภูมิเหมือนน้ำเต็มแก้วไม่ได้ผิดกันนะ

ที่นี้เวลาออกทางปัญญา น้ำล้นแก้วที่นี้นะ มันถึง ได้เห็นคุณค่าของกันละซี เราถึงได้เกิดพ่อแม่ครูจารย์มันนี้ แหม สดุดีดีนะ ท่านฟาดลงตรงไหนนี้เป็นอันตรายทั้งนั้นนะ เช่น **ติดสมาธิก็เป็นอันตราย ทำให้เกิดความล่าช้า ดีไม่ดีสมาธิไม่ถึงไหนก็ตายอยู่กับสมาธิไม่เกิดประโยชน์อะไรเลย ได้แค่นั้น** ครั้นพอท่านลากออกจากนี้ซี เพราะมันไม่อยากคิด ไปวันไหนท่านถาม เป็นยังไงท่านมหา จิตสงบดีหรือ ก็กราบเรียนตามจริง สงบดีอยู่ ๆ ก็มันเป็นอย่างนั้นจะว่าไง ท่านก็หนีไป เจยไป นานเข้า ๆ ถึงขนาด ๕ ปีว่านั่นเถอะนะ

๑๐ จิตเสียมเพราะขาดคำบริกรรม

พอถึงนั้นแล้วบทเวลาท่านจะเอา เปลี่ยนหมดเลยนะ
พวกสู่มพวกเสียงพวกกิจกรรมารยาทเปลี่ยนหมดเลย

พอว่าเป็นยังไงท่านมหา จิตสงบดีหรือ สงบดีอยู่
ท่านจะนอนตายอยู่นั้นหรือ ขึ้นเลยทันที ฟาดเอาหนักนะ เหนอ
ท่านรู้ไหมว่าสมาธินี้เป็นหมูขึ้นเขียง ท่านนอนอยู่ทำไมสมาธิ
มันแก็กิเลสตัวใดได้ละ นั่นเห็นไหมบทเวลาท่านจะเอา
สมาธิเป็นหมูขึ้นเขียง ท่านรู้ไหมว่าความสุข ในสมาธิ
เท่ากับเนื้อติดฟัน นั่นท่านยกออกมาขนาดนั้นนะ เนื้อติด
ฟันมันมีความสุขขนาดไหน สุขในสมาธิก็เท่ากับเนื้อติด
ฟันมันเป็นยังไง ความสุขในเนื้อติดฟันกับสุขในสมาธิ
เอามาเทียบกัน มันเท่ากันนั้นแหละท่านว่า นี่ท่านเอาละนะ
ซัดลงเบรียง ๆ โห ...ที่นี้ไม่มีขึ้นดีเลย ยกทิ้งหมดเลยสมาธิเรา
ให้หาใหม่วางั้นเถอะนะ

จากนั้นมาก็ขึ้น ท่านรู้ไหมว่า สมาธิทั้งแท่งมันเป็น
สมุทัยทั้งแท่งท่านรู้ไหม สมาธิทั้งแท่งมันเป็นสมุทัยทั้งแท่ง
ท่านรู้ไหมนี้ ก็เถียงท่าน ถ้าว่าสมาธิเป็นสมุทัยแล้วสัมมา
สมาธิจะให้เดินที่ไหนก็ว่าอย่างนั้นสิ อยู่น ...สัมมาสมาธิพระพุทธ
เจ้าไม่ได้เป็นสมาธิหมูขึ้นเขียงเหมือนท่าน มันก็ลงละสิ
เราเป็นสมาธิหมูขึ้นเขียง ไม่ได้ใช้ความพิจารณา สมาธิเป็น

จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริกรรม ๑๑

สมาธิ ปัญญาเป็นปัญญาที่รอบตัวอยู่ในนั้น ไม่ได้
เป็นสมาธิหมู้อขึ้นเพียงนอนจมไม่ยอมฟื้นตัวขึ้นมาเลย
ซักตื่น ๆ ใจ

พอออกจากนั้นแล้วก็ออก ก็มันพร้อมแล้วนี่ สมาธิ
นี่คือน้ำเต็มแก้วเต็มเหนียวแล้ว เหมือนกับเครื่องครัวของเรา
เครื่องครัวของเรามาแล้วจะทำอาหารประเภทใดก็ตาม
เครื่องทำครัวมาพร้อมแล้วเป็นแต่เพียงว่าเราไม่นำมา
ประกอบให้เป็นอาหารประเภทนั้น ๆ ก็ไม่เป็น มันก็ทิ้ง
เกลื่อนอยู่ย่น สูดหายใจเน่าเฟะ นี่เรื่องสมาธิก็เพียงเท่านั้น
ที่นี้เวลาจับนั้นมาผสมนี้บิ๊บกี้เป็นแกงประเภทนั้น อาหาร
ประเภทนั้นขึ้นมา ๆ ที่นี้พอปัญญาของเราออกนี้มันก็ขึ้นละ
ที่นี้ สมาธิเป็นเครื่องหนุน ๆ ก็ก้าวออก บทเวลามันก้าวออก
โถ นี่...ที่ว่าน้ำล้นแก้ว

ที่แรกมันไม่อยากจะออกนะ คือมันติดสมาธิมันไม่
อยากคิด คือใช้ปัญญามันก็ต้องใช้ความคิดใช้ใหม่ละ ใช้
ความคิดก็เรียกว่าทำงาน มันไม่อยากจะทำ รำคาญ อยู่แนวนี้
สบายถึงขนาดที่ว่านิพพานคืออันนี้เอง ฟังซิงปานนั้นแหละ
ลงขนาดนั้นแล้ว ธรรมชาตินี้ละจะเป็นนิพพาน ๆ นิพพาน
ขึ้นหมาอะไร บทเวลาท่านลากออกมามันออกจากสมาธิ

๑๒ จิตเสียมเพราะขาดคำปริกรรม

นี้แล้ว ที่นี้เป็นน้ำล้นแก้ว ปัญญาที่ไม่มีกฏมีเกณฑ์นะ สมาธิ
มีกฏ เต็มเหนี่ยวมันแล้วอยู่เท่านั้น จะทำอะไรให้ยิ่งกว่านั้นไม่
ยิ่งนะ เต็มเหนี่ยว ๆ อยู่ตลอดเวลาแค่นั้น ที่นี้พอออก
ทางด้านปัญญานี้กระจ่างออก ที่แรกมันไม่อยากจะคิด บังคับ
ให้คิด เพราะความเชื่อครูบาอาจารย์แล้ว ยอมรับท่าน ให้ออก
ทางด้านปัญญา พิจารณาอย่างนั้น ๆ เราก็ออก

ฝัน ๆ ที่แรกไม่อยากจะออกมันกวนใจกวนสมาธิไม่
อยากจะออก พอมันออกที่นี้ ปัญญา มันไม่เหมือนสมาธิ
สมาธิรู้อันเดียว ปัญญาที่นี้แยกออกตรงไหนรู้ตรงนั้น ๆ ทั้งโทษ
ทั้งคุณรู้ไปพร้อม ๆ กัน ควรละอันไหนเห็นโทษ อันไหนมัน
เห็นประจักษ์ ๆ ไม่ต้องถามใครนะมันหากเป็นในจิต ที่นี้เราก็
เอ๊ะ ๆ ชอบกล ๆ ที่นี้ นะ มันจะเริ่มละนะที่นี้ นะ เอ๊ะ ชอบกล ๆ
คิดไปแ่งไหนมันรู้แปลก ๆ ภูมิสมาธิมันรู้อันเดียวเท่านั้น
มันไม่มีอะไรเป็นแ่งให้สัมผัสสัมพันธ์ให้ได้ข้อคิด ให้มี
ความเข้าใจในสิ่งเหล่านั้น ที่นี้พอออกทางด้านปัญญา
แยกไปตรงไหน เช่นอย่างมองไปนี่บ๊ีบเห็นหมา มองไปนี่
มันเห็นนี้ มองไปนั้นเห็นนั้น มันแปลกต่างกันไปเรื่อย ๆ
ที่นี้เห็นอะไรทั้งเป็นโทษเป็นคุณ มันก็แยกก็แยะจากนั้นมัน
ก็เข้าใจ ๆ ที่นี้ดีมีละที่นี้

เรื่องสมาธินี้จางไปแล้วไม่อยากจะ ชักเพลินทางด้าน

จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริกรรม ๑๗

ปัญญา มันเข้าใจ ๆ ทีนี้แกก็เลสมันก็แก้ด้วยปัญญามันชัด
 อย่างนั้นนะ โห ...แกก็เลสมันแก้ด้วยปัญญา ไม่ได้แก้ด้วย
สมาธิ สมาธิเราเป็นมานานเท่าไรไม่เห็นกิเลสเหล่านี้หลุดลอย
 ไปเลย แต่เวลาออกทางด้านปัญญากิเลสก็เห็นประจักษ์
 มันหลุดไปลอยไปมากน้อยเพียงไรมันรู้ ๆ อ้อ ...แกก็เลสนี้แก้
 ด้วยปัญญาต่างหาก นี่ละเราเรียกว่าไม่พอดี

คำว่าไม่พอดีคืออะไร ถ้าไปด้านปัญญามันก็เห็น
 คุณของปัญญา แล้วมา เห็นโทษของสมาธิเสียอย่างเดียว
 มันไม่พอดีกัน ถ้าพอดี กันแล้วก็คือว่า เวลาออกทำงานเพื่อ
 ผลประโยชน์ทางด้านปัญญาก็ให้ออก ครั้นเวลาเข้ามา
 พักสมาธิเพื่อเอากำลังก็ให้พัก เข้าใจไหม เรียกว่าเหมาะสม
 มันเหมาะสมอย่างนั้น แต่ที่นี้มันไม่ออกอย่างนั้น เวลาออก
 มันเพลินเลย ไม่สนใจกับ สมาธินะ

ออกทางด้านปัญญามันไม่ได้สนใจกับสมาธิ ออกเท่า
 ไรมันยิ่งรู้ยิ่งเห็นกระจายออกไปเรื่อย ๆ มันยิ่งเพลินนะซี
 ฆากิเลสก็ฆ่าไปด้วยกัน เห็นโทษเห็นคุณมันไป เห็นคุณของ
 ธรรมเห็นไปด้วยกัน ฆากิเลสปั๊บแล้วมันเห็นคุณขึ้นมา
 ธรรมเด่นขึ้นมา ๆ ที่ตรงไหนมันไม่เห็นคุณ คือกิเลสปิดไว้ ๆ
 ตามเข้าไป แก่เข้าไปตรงไหน กิเลสพังลงไปมากน้อยเพียงไร

๑๔ จิตเสียมเพราะขาดคำบริกรรม

ธรรมก็แสดงขึ้นมา ๑ เรื่อย ๑ ทีนี้มันก็เพลินละซี
เพลินจนขนาดที่ว่า โหย ..สมาธินี้มันนอนตายเฉย ๑ ลงขนาด
นั้นนะ ไม่ได้แก็กิเลสตัวใดได้เลย แก่ด้วยปัญญาต่างหาก
สมาธินี้มันนอนตายเฉย ๑ เมื่อลงถึงขั้นสมาธินอนตายมัน
ก็ไม่สนใจกับสมาธิไซ้ใหม่ละ มันก็ฟัดทางด้านปัญญาไปเลย

โห ..เอาเสียจน บางคืนนอนไม่หลับเลยนะ เป็นคืนสอง
คืนนอนไม่หลับ คือมันหมุนตลอดเลย ทีนี้เวลาถึงขั้นมัน
หมุนนี้เรียกว่าสติปัญญาอัตโนมัติ เป็นเองนะ นี่ละขั้นมัน
จะฆ่ากิเลสมันเป็นเองของมัน เหมือนกับเวลากิเลสมันมี
กำลังทางด้านจิตใจเรานี่นะ หมุนไปทางไหน คิดไปแบบไหน ๑
มันจะเป็นกิเลสทั้งนั้นไม่ได้เป็นธรรม มันจะลากเราไปเป็น
กิเลส สร้างเนื้อสร้างตัวของมัน แล้วเอากองทุกข์ขึ้นมาทับ
หัวใจเรา นี่เป็นอัตโนมัติของกิเลส ปุถุชนเรานี่คิดเรื่องใดก็
ตาม กิเลสต้องเป็นอัตโนมัติของมันตลอด ๑ ไป ทีนี้เวลา
กิเลสมีกำลังมากเป็นอย่างนั้นนะ

ทีนี้บทเวลาสติปัญญาขั้นนี้ขึ้นมามันรับกันละซี พอสติ
ปัญญาขั้นนี้ขึ้นมามันฆ่ากิเลส ทีนี้ฆ่ากิเลสมันก็เพลินในการ
ฆ่ากิเลส เพลินไปเพลินมาเลยกลายเป็นอัตโนมัติไป หมุนตัว ๑
เลย อยู่ไม่ได้ต้องฆ่าตลอด ๑ นี้เรียกว่าวิภูจักร หมุนกลับ

จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริกรรม ๑๕

แต่ก่อนกิเลสมันเป็นวิภูจักร หมุนจิตเข้ามาสู่ความทุกข์ทั้งหลาย ทีนี้เป็นวิภูจักรด้วยสติปัญญาอัตโนมัตินี้ มันหมุนจิตกลับออกจากกองทุกข์ หมุนเรื่อย ๆ หมุนตัว ๆ จนกระทั่งกลางคืนทั้งคืนนั่งภาวนามันพิจารณาของมันตลอด นอนมันก็พิจารณาของมันตลอด อยู่อิริยาบถไหนเรียกว่า ไม่มีอิริยาบถ คือมันเป็นสติปัญญาตลอดเวลา ไม่ว่าจะยืนจะเดินจะนั่งจะนอน มันจะเป็นสติปัญญาพัดกับกิเลสตลอดเวลา แม้ที่สุดเราฉันทังหันอยู่นี้ จิตมันไม่ได้อยู่กับอาหารนะ มันจะทำงานของมันอยู่ในนั้น หมุนตัว ๆ ชัดกันอยู่ในนั้น นี่ละสติปัญญาอัตโนมัติ นี่ละฆ่ากิเลสที่นี้ เริ่มละนะ เริ่มเรื่อย ๆ ๆ ไป

ทีนี้เวลามันไปเต็มที่แล้ว นั่งเหนื่อยแล้วนอน นอนให้มันหลับมันไม่ยอมหลับ มันหมุนของมันเหมือนกับนั่งอยู่นั้นละ หมุนฆ่ากิเลส เอ๊ ..นั่งก็เหนื่อย นอนก็เหนื่อย เอ้า ลุกขึ้นมา นั่งอีก สุดท้ายแจ้ง ...ไม่หลับเลย อ้าว กลางวันยังจะไม่หลับอีกนะ มันยังหมุนของมันอยู่ตลอดเวลา วันนี้ไม่หลับ วันหลังก็ไม่หลับอีก ...กลางคืน อ้าว มันจะตายแล้วนะ ทำไม่เป็นอย่างนี้ เรื่องอ่อนนะอ่อนนะ คือมันจะเป็นความลำบาก เป็นความอ่อนเพลียภายในหัวอกของเรา นี่ คือสติปัญญา มันทำงานอยู่ตรงนี้ สังขารคือทำงานนั้นเข้าใจไหม มันทำงานอยู่

ในนี้ ลังขารมันทำงาน ลังขาร ลัญญา ที่คาดที่หมาย ที่คิด กับกิเลสจะฆ่ากิเลสมันไปด้วยกันนั้นแหละ แต่เป็นลังขาร ของมรรค ลัญญาของมรรค ไม่เป็นลัญญาของสมุทัยลังขาร ของสมุทัยเหมือนแต่ก่อน เข้าใจไหมละ แต่มันก็หมุนของมันอยู่นี้

ที่นี้มันก็เหนื่อยละซิ ทำงานอยู่ตลอดเวลา ...เหนื่อย ที่นี้เราจะมาพัก พักมันก็ไม่ถอย มันหมุนของมัน เรียกว่าทาง แพ้ไม่มี พุดง่าย ๆ ว่าอย่างนั้นนะ เรื่องแพ้ไม่มี เมื่อเรื่องแพ้ มีมัน ก็ต้องหมุนของมันเรื่อย อันนี้ก็แจ้ง อู๋ยยังงัยกัน กลางวันก็เป็นอย่างนี้มันจะไม่ตายเหรออย่างนี้ วิตกนะ วิตกวิจารณ์ หรือ ...ขนาดนี้มันจะไม่ตายเหรอ มันทำไมลำบาก ลำบหนักหนา จนกระทั่งถึงได้ย่อนหลังมาคิด ที่เราเคยคิด ดันเดามาแต่ก่อนด้วยความคาดความหมาย เวลาที่เราลำบาก ลำบแต่ก่อนเพราะเรายังไม่ได้รากได้ฐาน แต่เวลาได้ราก ได้ฐานจิต มีความละเอียดลออเข้าไปเท่าไร การงานของ เราจะค่อยเบาไป ๆ สะดวกสบายไปและพันทุกข์ไปเลย มันคาดนะนั้นนะ มันคิดมันดันมันเดา แต่เวลามันได้เหตุ ได้ผลของมัน มากเท่าไรมันยิ่งหมุนของมันใหญ่มันไม่ได้คิด

แต่เวลามันไปเจอจ้ง ๆ ที่เป็นปัจจุบันตัวเป็นเอง มันก็

จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริกรรม ๑๗

เอามาคิด โห ...ที่เราคาดคิดเอาไว้ว่าแต่ก่อนเวลาจิตเราหยาบนี้ มันก็ต้องทุกข์ลำบาก เวลาจิตละเอียดเข้าไปเท่าไรมันก็จะค่อยสบาย ๆ อย่างนี้มันผิดหั้งเพ เวลามันได้ผลมันยิ่งหมุนของมันใหญ่เลย มันยังงั้น ๆ คิดแยกเดี่ยวเท่านั้น เดี่ยวมันก็หมุนของมันไปอีก ๆ จนกระทั่งไม่ไหวแล้วต้องวิ่งขึ้นหาพ่อแม่ครูจารย์ แต่สำหรับพ่อแม่ครูจารย์กับเรานี่ ท่านจะเห็นเหตุผลอะไรไม่ทราบนะ ถ้าหากว่าเป็นไม้ก็ยกมาห้ำท่อนเลย ให้ไปจาระไนเองให้ไปเลื่อยเอง ท่านไม่เลื่อยให้ไม่จาระไนให้ไม่อธิบายแยกแยะนะ ท่านจะโยนตุ้มมาให้เลย

อันนี้ก็เหมือนกันอย่างสมาธินี้ท่านก็โยนตุ้มมาให้เลย เรียกว่าไม่ให้มีสมาธิเลย สมาธิหมุนขึ้นเขียงขึ้นเลยทีวนะ คือให้เราทิ้งสมาธิให้หาใหม่ด้วยปัญญาของมันเอง ความหมายว่างั้น ที่นี้พอถึงขั้นปัญญาที่เอาอีกนะ พอถึงขั้นปัญญามันหมุนตัวมันไม่หลับไม่นอนเลย ทั้งวันทั้งคืน ๆ เดินจงกรมตั้งแต่ฉันจ้งหันแล้วลืมไปเลยนะ เรื่องร้อนเรื่องหนาวอย่ามายุ่งมันไม่ได้ออก มันหมุนตัว ๆ เดินจงกรมจนออกร้อนฝ่าเท้าไม่รู้จักรับไม่รู้จักรหยุด ถ้าลงได้ลงทางจงกรมแล้วทั้งวันอยู่ได้ ลงกลางคืนมันก็เอาของมันอย่างนั้น เวลานั้นก็เป็นหัวต่อหมุนตัว ๆ ที่นี้มันจะมีเวลานอนที่ไหน เมื่อมันไม่สนใจกับการนอนสนใจตั้งแต่ทำงานอย่างนี้

๑๘ จิตเสียมเพราะขาดคำบริกรรม

ที่นี้ก็ขึ้นไปหาท่านละซี นี่ที่พ่อแม่ครูจารย์ว่าให้พิจารณา ทางด้านปัญญา นั้น เวลานี้มันออกแล้วนะก็ว่างั้น มันออก ยังไงว่าซีท่านว่า โอ้ย ..มันไม่ได้นอนทั้งวันทั้งคืนเลย เวลามัน ได้หมุนตลอดเลยทั้งวันทั้งคืนไม่ได้นอน นี่ก็ไม่ได้นอนมา สองคืนแล้ว ท่านก็ใส่เบรียงเลยนะ นั่นละมันหลงสังขารท่านว่า นั่น ... ฟังซี ... สังขาร ทางนี้ก็บีบเข้าไป ถ้าไม่พิจารณามันก็ไม่รู้ นั่นละบ้าหลงสังขาร นั่นเห็นไหม ท่านไม่แยกแยะนะท่านเอา ทั้งรังทั้งเลย ปัญญาเอาทั้งเลยให้หาใหม่ เป็นอย่างนั้นละ

คำว่าหลงสังขาร คือทางกิเลสมันก็เอาสังขาร ความคิดความปรุงนี้ออกไปใช้เข้าใจใหม่ละ ที่นี้ทางมรรค ทางปัญญาก็ต้องเอาสังขารนี้ออกมาใช้ทางด้านปัญญา เมื่อ เวลาใช้มาก ๆ มันไม่รอบคอบต่อสังขารที่เป็นฝ่ายมรรค สังขารฝ่ายสมุทัยก็แทรกเข้ามา ๆ นั่นละมันหลงสังขาร คือหลงสังขารตัวมันเป็นสมุทัยเราไม่รู้ ... เข้าใจใหม่ ท่านว่าอย่างนั้นที่มันลงนะ เห็นจะเป็นอย่างท่านว่า แต่ความหมุนของเราที่มันหมุนด้วยปัญญานี้ไม่ถอยนะ เวลามันจะตายจริง ๆ ก็วิ่งเข้ามาสู่สมาธิ รุ่งเข้ามานะ

สมาธินี้มันเกรียงไกรขนาดไหน ฟังซีติดถึง ๕ ปีมัน ไม่ได้สนใจนะ เหมือนหมูขึ้นเขียงมันว่างั้น เวลามันจะตาย

จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริกรรม ๑๙

จริง ๆ ก็ย้อนเข้ามาสู่สมาธิ กำหนดภาวนาสมาธิถึงขนาด
 ได้บิกระรุม ทำไมถึงได้บิกระรุม จิตของเรามันเป็นสมาธิ
 แน่นหนาแน่นคงมาขนาดไหน ทำไมจึงต้องใช้คำบิกระรุมกำกับ
 ก็คือว่ามันเพลินกับเรื่องปัญญามากกว่าสมาธิ เพราะฉะนั้น
 เวลาเราจะถอนเข้ามาให้อยู่ในสมาธิมันไม่ยอมอยู่มันจะพุ่ง
 เข้าหางานแก้กิเลส เราจึงต้องบิกระรุม คำว่าบิกระรุมนี้ฝึก
 พุทฺโธ ๆ เราชอบพุทฺโธ เอาพุทฺโธติดไว้เลย ให้สติอยู่กับจิตให้
 ติดอยู่กับนี้ไม่ให้ออกไปทำงาน คือสติถ้าออกจากนี้มันก็ไปหา
 งาน งานฆ่ากิเลสทางด้านปัญญา ที่นี้หมუნงานฆ่ากิเลสทางด้าน
 ปัญญาด้วยสตินั้นเข้ามาสู่สติกำกับคำบิกระรุมมันก็อยู่กับคำ
 บิกระรุม บังคับไว้ เผลอไม่ได้นะ

แต่เราไม่อยากพูดคำว่าเผลอนี้ มันเผลอเมื่อไร ถ้าเรา
 อ่อนนี้ทางปัญญามันจะออกทันที ออกพุ่งหาปัญญา จึงต้อง
 บังคับ ๆ เอาไว้ พุทฺโธ ๆ ๆ ถีบเลยนะไม่ยอมให้มันคิดทางไหน
 ลึกเดี๋ยวมันก็แนว ๆ เมื่อคำบิกระรุมกับสติติดแนบกันไม่ยอม
 ให้ออกไปทำงานทางด้านปัญญาแล้ว ทางนี้มันก็ค่อยสงบ
 ตัวยง ๆ แล้วแนวลงเลยนะ ลงสู่ฐานเดิมของสมาธิเราที่เคยเป็น
 ที่นี้ถึงลงขนาดนั้นแล้วมันยังต้องได้บังคับเอาไว้ คือความเพลิน
 ทางปัญญามันมีน้ำหนักมากกว่านี้อยู่ พอเบามือนี้มันจะพุ่ง
 ออกโน้นเลย เราต้องบังคับไว้ตลอด จนกระทั่งจิตสงบแนว

๒๐ จิตเสียมเพราะขาดคำบิกระรุม

อยู่เต็มๆเต็มฐาน ที่น้ำมันเหมือนถอดเสื้อถอดหมอนนะ
 ความทุกข์ความลำบากลำบากในชาติในชั้นที่มันอ่อนเปียก
 เพราะ การพิจารณามาก มันจะสงบตัวลงไป ๆ เหมือนกันหมด
 ที่นี้จิตสงบแนวไม่คิดไม่ปรุงอะไรเลย อยู่ด้วยความสงบ
 อันเดียวเหมือนสมาธิแต่ก่อน

พออยู่นั้นแล้วมันจึงเป็นเหมือนถอดเสื้อถอดหมอน
 ความทุกข์ทั้งหลายที่ลำบากลำบากในการพิจารณาที่มันถอนออก
 หมดเลย เหลือตั้งแต่ความรู้ลึ้น ๆ กับความเอิบอิม นี่เรียกว่า
 หล่อเลี้ยงจิตด้วยสติ พักจิตด้วยสติ จิตมีกำลังขึ้นมา พอได้
 กำลังพอสมควรแล้ว ที่นี้เราก็เริ่มเคลื่อนที่จะให้ออกทางด้าน
 ปัญญาไม่ต้องบอก มันเร็วที่สุดนะ ถึงขนาดเราต้องบังคับเอา
 ไว้ให้อยู่ จนกระทั่งมันมีกำลังเต็มที่แล้ว แน่ใจว่าได้กำลังทาง
 ด้านจิตใจเต็มที่แล้วเราถึงปล่อย พอปล่อยพักก็ผิงเลยทางด้าน
 ปัญญา นี่อันหนึ่งที่มันเห็นประจักษ์นะ

พอจิตที่ได้รับความสงบนี้หนุนจิตใจให้มีกำลังเต็มที่แล้ว
 ปัญญาที่แกล้วยกล้า คมเหมือนกับมีดเราที่ลับหิน วางนั้นถอะ
 เราก็ได้รับการพักผ่อนนอนหลับเรียบร้อยแล้ว มีกำลัง หรือ
 เข้าสมาธิก็เป็นกำลังอยู่แล้ว พอออกนั้นเรียกว่ามีด ได้แก่
 ปัญญาที่ได้ลับหินคือสมาธิแล้ว ออกคราวนี้มันพุ่ง ๆ ๆ

ยิ่งคล่องตัวยิ่งกว่านั้นนะ ตั้งแต่ก่อนเราก็ก่อนไม่ทราบว่าจะเอาทางสั้นลงเอาทางคมลง เวลามันหมุนของมันเต็มที แต่เวลาออกจากสมาธินี้แล้ว มันหมุนไปตรงไหนนี่ขาดสะบั้น ๆ มันก็จับได้ ๆ นี่ ที่นี้เวลามันจะตายจริง ๆ ธรรมดาไม่จริง ๆ มันไม่ยอมเข้ามาพักสมาธิ แต่มันก็จับเงื่อนไขได้ เวลามันจะตายจริง ๆ มันก็ถอนย้อนจิตมาสู่สมาธิ มันจะตายจริง ๆ มันถึงจะเข้านะ ไม่ตายจริง ๆ มันไม่ยอม คือมันเพลिनทางด้านปัญญาอย่างนี้ตลอดไปเลยนะ

ท่านจึงเรียกว่าอุทัจจะ ในสังโยชน์เบื้องบน สังโยชน์ ๕ เบื้องบน รูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทัจจะ อวิชชา ๕ อย่างนี้เรียกว่าสังโยชน์เบื้องบน อรหัตมรรคเท่านั้นเป็นผู้ก้าวเดิน จะพำนักอยู่ในสังโยชน์เบื้องบนห้า สังโยชน์เบื้องต่ำห้า สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลพทปราคาส กามราคะ ปฏิมะ สังโยชน์เบื้องบนก็คือ รูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทัจจะ อวิชชา ที่นี้มันอยู่ในขั้นอุทัจจะ คำว่าอุทัจจะนี้มันเพลिनในการพิจารณา ไม่ใช่ฟังชานรำคาญแบบโลก ๆ เขาจะ ที่ว่าสังโยชน์เบื้องบนนี้ มันเพลिनการพิจารณาต่างหากคำว่าอุทัจจะ ๆ มันไม่อยากพักสมาธิ มันเพลिनกับการพิจารณาเพื่อแก้กิเลส โดยลำดับ ๆ มันเพลिनของมัน จึงต้องได้รั้งเข้ามาสู่สมาธิเป็นกาลเป็นเวลา เวลามันผ่านไปแล้วมันก็รู้เอง

๒๒) จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริกรรม

อย่างที่ท่านว่า นั่นนะมันหลงสังขาร ๆ บทเวลามันผ่านไปแล้วมันมาแยกแยะได้หมดนะ อ้อ ...ท่านว่าอย่างนั้นหมายความว่าอย่างนั้น ๆ มันย้อนรู้หมดเลยนะ นี่ที่ท่านเอาซุงทั้งท่อนมาให้เราไปจระไนเอง ครั้นเวลามันรู้มันตามรู้ทั้งหมด อ้อ ...ท่านให้เราคิดเอาความหมาย ท่านพูดให้พิจารณาหรือแจ้งให้ท่านก็อาจจะทำ แต่สำหรับเราท่านไม่เคยนะ อันไหนต้องโยนให้ทั้งท่อนเลยให้ไปจระไนเอา มันก็ย้อนหลัง ๆ มาพิจารณาถึงเรื่องเหล่านี้ เช่น อุทัจจะ ความฟุ้งมันความเพลินในความเพียรมันไม่ยากเข้าสู่สมาธิมันเพลินถ่ายเดียว เพราะฉะนั้นจึงต้องวิ่งเข้ามาสู่สมาธิให้พอเหมาะพอดีกันเป็นอย่างนั้น

หลวงตาเจ้าขา เวลาพิจารณาเห็นว่าเป็นธรรมแล้วจิตมันปล่อยเป็นสมาธิหรือว่าเป็นอะไร เราต้องปล่อยให้มันลงอย่างนั้น หรือเจ้าคะ ปล่อยลงไปเลยอย่างนั้นหรือคะ

ปล่อยซี จะเป็นอะไรไป เมื่อถึงกาลเวลาแล้วมันก็ถอยของมันออกมาเอง แล้วก็พิจารณาตามที่เราเคยพิจารณา อันไหนถ้ามันรู้แล้ว ๆ จะบังคับให้มันติดให้มันยึดมันไม่ยึดแหละ มันรู้แล้วมันปล่อยทันที ๆ ของมันเลย ถ้ามันยังไม่ปล่อยบังคับให้ปล่อยมันก็ไม่ปล่อย เพราะฉะนั้นจึงต้องปล่อยด้วย

การพิจารณา เข้าใจแล้วมันจะปล่อยของมันเอง ๆ ทุกอย่าง
นั้นแหละ ปล่อยเอง ๆ ที่จะบังคับให้มันปล่อย โอ้ย ...ยังไง
ก็ไม่ได้ เมื่อถึงขั้นมันปล่อย คือมันอึดตัวแล้วมันก็ปล่อย
เหมือนเรารับประทานอาหารนี่ พออึดตัวแล้วมันก็ปล่อย นี่ก็
เหมือนกัน อันใดที่พิจารณายังไม่เข้าใจ มันจะพยายาม
ชอกแซกชิกแซกเอาจนเข้าใจ พอเข้าใจแล้วก็หายสงสัย
ปล่อยไป ๆ อย่างนั้น การพิจารณาเป็นอย่างนั้นนะ

ตอนปล่อยนั้นเป็นสมาธิหรือเปล่าเจ้าคะมันไม่รับ
อะไรแล้วใช่ไหมคะ

ไม่รับละ มันอยู่อย่างนั้นละ เป็นหรือไม่เป็นก็ช่างหัว
มันเถอะ นั้นชื่อต่างหากเข้าใจไหม เรารู้กับตัวของเรามัน
ปล่อยแล้วมันยังอยู่ยังไง มันปล่อย มันไม่ยุ่งกับอะไร
มันปล่อยของมัน ความสบายของมันอันนี้เป็นธรรมชาติ
อันหนึ่ง นี่เป็นหลักธรรมชาติ ไม่ต้องตั้งชื่อตั้งนามให้มันก็รู้อเอง
อะอะไปตั้งชื่อแล้ว ยังไม่ถึงไหนตั้งชื่อแล้ว เดียวไปตั้งชื่อ
ว่าชื่อหมาอย่างนั้นก็ได้นี่นะ มันชอบตั้งชื่อนักเราก็เลยตั้งให้
ชื่อว่าอะไร นี่ชื่อชื่อหมู นี่ชื่อชื่อหมา นี่ละการพิจารณา เรายัง
ให้ทราบละเอียดลออทุกอย่างนะให้ฟัง เพราะมันผ่านมาเสีย
ทั้งหมดเลย ใครพูดแย้งมันรู้ทันที ๆ เพราะผ่านมาเสียจนพอ

๒๔ จิตเสียมเพราะขาดคำบริกรรม

ตัวแล้ว

การพิจารณาของเราเนี่ยมันโชนโชนมากจริง ๆ การพิจารณามันกว้างขวางของมันมากทีเดียว แต่เราก็ไม่คิดว่ามันจะเป็นเหมือนกันหมด ตัวของเราเป็นอย่างนั้นสำหรับเราเอง เวลามันได้ออก โถ ...พูดไม่ถูกเลยนะ ผิดคาดผิดหมายทุกอย่าง มันได้ออกตามอะไรมันจะตามของมัน จนมันเป็นของมันเองตามนิสัยว่าเนี่ย มันจะรู้ของมัน เข้าใจของมันเรื่อย ๆ กระจ่างออก ๆ อย่างที่ว่าเนี่ยในคัมภีร์เราไม่ได้คำนึงนะ เอาของจริงมาแล้วมันก็เข้ากันได้กับคัมภีร์ เลยไม่ต้องไปถามกันละกับคัมภีร์ คือความจริงเนี่ย คัมภีร์เป็นคัมภีร์ ออกจากความจริงเนี่ยไปจดจารึกเอาไว้ซะใหม่ละ เมื่อเจอความจริงแล้ว เหมือนเราตามรอยโค เมื่อตามไปถึงตัวมันแล้วจะไปหารอยโคที่ไหนอีก รอยโคก็อยู่กับตัว อันนี้ความจริงอยู่เนี่ยหมดแล้วมันก็เป็นอย่างนั้น

เราถึงได้เตือนว่าให้ใช้ปัญญาหนา อยู่เฉย ๆ ไม่เกิดประโยชน์ มันจะล่าช้า ให้ใช้ปัญญาให้มาก ปัญญาขั้นไหนก็ให้ใช้ปัญญาขั้นนั้น ให้ใช้ปัญญาตามขั้นตามภูมิของมัน

ที่ว่ามานะ เป็นนางงามจักรวาลซะใหม่คะ

จิตเสื่อมเพราะขาดศรัทธา ๒๕

นางงามจักรวาลนั้นเรียกว่าถือใจถูกต้อง มันเป็นเรื่องจริง ๆ ถึงขั้นอัศจรรย์นี้อัศจรรย์จริง ๆ นะ แต่อัศจรรย์ของนางงามจักรวาล เวลาผ่านไปแล้วมันถึงมารู้ โอ้โฮ นี่กองชี้ควาย ตอนนั้นมันเป็นนางงามจักรวาล จนขนาดที่ว่าได้อัศจรรย์ตัวเอง โถ...จิตของเราทำไมถึงได้อัศจรรย์ขนาดนี้ ถ้าพูดถึงเรื่องความสว่างไสวก็นึกพิลึกพิลั่น พูดอะไรพูดไม่ถูก รวมได้แต่ว่าทำไมถึงได้อัศจรรย์เอานักหนา มันอยู่ในขั้นนี้ ใครคาดไม่ได้นะ ต้องเป็นในตัวเอง ไปคาดไม่ได้ทั้งนั้นผิดหมด ต้องเป็นหลักความจริงที่ปรากฏในตัวเอง ที่นี้เวลามันผ่านไปของมันไปแล้ว อันนี้ก็เลยกลายเป็นกองชี้ควายไปเลยนะ เป็นนางงามได้ไง กองชี้ควายนั้นอะไรที่มันเหนือชั้น ฟังซินะ ...มันถึงได้มาตำหนิ อันนี้ว่าเป็นกองชี้ควายได้ ไม่เหนือจะมาตำหนิได้ยังไง นั่นละธรรมชาติมัน มันต่างกันอย่างนั้น มันเหนือกันจริง ๆ

เราสงสารมานอนตายกองกันอยู่ที่นี่ก็ภพก็ชาติ อยากให้พิจารณาทางด้านปัญญา ปัญญาที่สำคัญมากนะ ให้ใช้ทางด้านปัญญา อยู่ขั้นใดภูมิใดให้พิจารณา พอสงบให้พิจารณา ที่ท่านว่า **สมาธิปริภาวิตา ปญฺญามหฺพผลา โหติ มหานิสฺสา** คือปัญญาเมื่อสมาธิอบรมแล้วย่อมมีผลมากมีอานิสงส์มาก คือจิตนี้มันอิมัตถ์ ถ้าจิตกำลังฟุ้งซ่านวุ่นวายตลอดเวลาหาความสงบไม่ได้นี้ เราจะพาพิจารณาทางด้านปัญญามันกลายเป็น

๒๖ จิตเสียมเพราะขาดทำปฏิกกรรม

เป็นสัญญาไปเสีย มันเป็นกิเลสไปเสีย เมื่อจิตมีความสงบแล้ว มันอิมอารมณ์ ไม่อยากสนใจกับรูปกับเสียงกับกลิ่นกับรส นี่เรียกว่าจิตอิมอารมณ์ จิตที่อิมอารมณ์ขณะนี้ให้พาพิจารณา ทางด้านปัญญาได้ขณะนี้ เข้าใจไหม ถ้ายิ่งอิมอารมณ์มากเท่าไร มันจะหมุนไปทางด้านปัญญาไปเรื่อยของมันเองนั่นละ ที่ว่าสมาธิอบรมปัญญา

คือถ้าไม่มีสมาธิเลยไม่มีความสงบอะไรเลย เราจะพิจารณาทางด้านปัญญามันเป็นสัญญาเป็นสมุทัยไปหมดไม่ได้เรื่อง เราเคยแล้ว แต่พอจิตเป็นสมาธิแล้วนี่หมุนทางด้านปัญญานี้ โห้ย ฟุ้ง ๆ อย่างงั้นนั่นแหละ นั่นท่านว่า **สมาธิปริภาวิตา ปญญาหมพฺผลา โหติ มหานิสฺสา** ปัญญาที่สมาธิอบรมแล้ว ย่อมมีผลมากมีอานิสงส์มาก แต่แปลทางด้านปฏิบัตินี้ ปัญญา เมื่อมีสมาธิหนุนแล้วเดินได้คล่องตัว เป็นอย่างนั้นนะ เดินได้คล่องตัว ทีนี้ **ปญญาปริภาวิตํ จิตฺตํ สมฺมเทว อาสเวหิ วิมฺลฺลจฺจติ** จิตที่ปัญญาชักพอกเรียบร้อยแล้ว ย่อมหลุดพ้นจาก กิเลสทั้งปวงโดยชอบ คำว่าโดยชอบคือไม่ผิด ปัญญาชักพอกแล้วไม่ผิด พ้นไปได้เลย สองขั้นนี้

ขั้นแรกก็ **สีลปริภาวิตอ สฺมาธิหมพฺผลอ โหติ มหานิสฺโส** ผู้มีศีลบริสุทธิ์แล้วย่อมมีความอบอุ่นตัว ไม่เป็นกังวลระแคะ

จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริกรรม ๒๗

ระคายกับศีลของตนว่าต่างพร้อยอะไร ๆ นี้ ไม่มี จิตก็บอญ่น
จะภาวนาจิตก็รวมได้ง่าย ที่นี้พอจิตรวมสงบลงไปแล้วจิตก็เป็น
เครื่องหนุนปัญญาได้ดังที่ว่านี่ **สมาธิปริภาวิตา ปญญามหปผลา**
โหติ มหานิสัสสา มันก็หนุนเป็นชั้น ๆ ถึงทะลุเลย อย่างที่เขา
มาพูดแบบเขาเรียนลัดฟังไม่ได้นะ โอ้ย ...อย่ามาโกหกว่านั่นเลย
นะเรา ว่าไม่ต้องสมาธิก็ได้ เดินปัญญาไปเลย พอมีมิ่งเคยเดิน
แล้วยัง อยากถามว่านั่นแหละเรา อ้าว จริง ๆ นะพอมิ่งเคย
ภาวนาแล้วหรือมีมิ่งจึงมาอวดคุณนี่นะ เราอยากว่าอย่างนี้มัน
หลับตาพูดนี่วะ มันผ่านไปหมดแล้ว เพราะฉะนั้นพูดอะไร
จึงพูดได้ทั้งนั้น เวลาผ่านไปแล้วไม่มีสมมุติอะไรเข้ามาเกี่ยว
ข้องได้เลย มันจำของมันตลอดเวลาครอบโลกธาตุ แล้วอะไร
จะมาผ่านมันได้ มันจะไปติดกับอะไร มันรู้อยู่กับเจ้าของจะไป
ถามใคร เวลามันเป็นมันก็เป็นอย่างนั้น

พระพุทธเจ้าจึงว่า **สนฺทิฏฐิโก** คำเดียวเท่านั้นพอ
ประกาศขึ้นมาบ้าง **สนฺทิฏฐิโก** รู้เองเห็นเองประจักษ์
พอไม่ต้องไปถามใคร พระพุทธเจ้าตรัสรู้ไม่เห็นถามใคร
พระสาวกตรัสรู้ธรรมก็ไม่เห็นถามพระพุทธเจ้า ก็ **สนฺทิฏฐิโก**
ประกาศด้วยกันในหัวใจนั้นแล้วหมดปัญหา แล้วที่เราเคย
พูดคือมันประจักษ์เอาต่อหน้าต่อตาเรานี่ โดยไม่ต้องไปเรียน
คัมภีร์ไหน ๆ แต่เป็นคัมภีร์หลักธรรมชาติปรากฏขึ้นในใจ

๒๘ จิตเสียมเพราะขาดคำปริกรรม

อย่างที่ว่าพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ อันนี้เราไม่เคยคิด แต่ไหนแต่ไรมา พระพุทธเจ้าเป็นพระพุทธเจ้า พระธรรมเป็นพระธรรม พระสงฆ์เป็นพระสงฆ์ ผังจิตมาตลอดจนถึงขณะนั้นเลย ขณะสุดท้ายนั้นนะ มันถึงได้มาเปิดโล่งให้เห็นชัดเจน ประจักษ์ตัวเองโดยไม่ต้องไปถามใคร เวลามันปรากฏขึ้นมาฝั่งนี้แล้วมันก็ขึ้น

ขึ้นเบื้องต้น พระพุทธเจ้าตรัสรู้ ตรัสรู้แบบนี้ละหรือ รู้แบบนี้ละหรือ อย่างที่เป็นอยู่ในนี้ นั่นเห็นไหมละ ถามใครละ อ้อ ...พระพุทธเจ้าตรัสรู้แบบนี้ นี่อันดับหนึ่ง อันดับสอง ทือ พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ มาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ได้ยังไง แต่ก่อนเราไม่เคยคิดว่ามาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ ไม่เคยคิดเลย ต้องพุทโธ ธัมโม สังโฆ เป็นประจำ จนกระทั่งมาถึงขณะนั้นนะ แต่เวลามันเจอเข้าอย่างจัง ๆ แล้วนี้ พุทโธ ธัมโม สังโฆ รวมเป็นธรรมชาติอันเดียวกันหมดแล้ว แล้วมันก็เอานี้ออกยกันกัน พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ มาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ยังไง คือมันเป็นแล้วนั้นนะเข้าใจ ไหม มันเห็นแล้วนั้นนะ แล้วจะไปถามใคร ถ้าลงประจักษ์ แล้วเป็นอย่างนี้ จะไปถามใครว่างั้นเลย อ้อ ...เป็นอย่างนี้เอง ยอมรับ ๆ

การบำเพ็ญธรรมนี้เราพูดจริง ๆ สำหรับเรา
หนักมากแต่รู้สึกมันคุ้มค่านะ คุ้มค่าในการปฏิบัติของตัวเอง
คือพิจารณาย้อนหลังจะมีความเสียอกเสียใจ เพราะความ
พากเพียรของเราเนี่ย หย่อนยานตรงไหน อ่อนแอตรงไหน
ไม่มี มันหมุนของมันตลอดเลย ถึงขนาดที่เวลามาถึงปัจจุบัน
นี้เราพิจารณาย้อนหลังอย่างนี้นะ จนขยะ ๆ นะ ขยะ
ความเพียรของตัวเอง โอ้ อย่างนั้นก็ทำได้ ๆ คือทุกวันนี้มัน
ทำไม่ได้มันตายเลย เข้าใจไหมล่ะ แต่เนี่ยมันทำได้สบาย
ของมัน ถ้าจะพูดถึงเรื่องธาตุขันธ์ของเรามันก็ไม่เหมือน
ในระยษนั้น ถ้าพูดถึงเรื่องจิตใจความมุ่งมั่นของมันเต็ม
เหนียว ๆ พุดง่าย ๆ ให้เต็มยศก็คือว่าเพื่ออรหันต์เท่านั้น

ที่นี้เวลามาอยู่ปัจจุบันนี้ ความมุ่งมั่นอย่างนั้นมันก็
ไม่มี ความอยากโน้นอยากนี้อย่างแต่ก่อน เช่น อยาก
ไปนิพพานนี้ พุดก็สาธุ ไม่ได้ประมาทนะ แต่ก่อนมันอยากไป
นิพพาน ก็อยากเป็นพระอรหันต์เป็นอันเดียวกัน ที่นี้อยาก
ไปนิพพานมันก็ไม่อยาก ความอยากเป็นพระอรหันต์ก็ไม่
อยาก ที่นี้เมื่อไม่มีอย่างนั้นมันก็ไม่กำลังซีความเพียรใช้ไหม
แล้วจะไปป็นอย่างนั้น โอ๊ย ...ตายเลย กำลังใจไม่มี
อันนั้นเต็มไปด้วยกำลังใจ ทุกอย่างเต็มไปด้วยกำลังใจ หมุน
ตัว ๆ ตลอด จึงว่า โถ ...ขนาดนั้นมันก็ทำได้ ๆ อย่างนี้นะ

นี่เรื่องความเพียร ที่เราจะได้ตำหนิของเราว่า เอ๊ ...เวลานั้น
ความเพียร ของเราอ่อนเปียกถอยหน้าถอยหลัง ไม่มี ...มีแต่
ปลื้มใจโถ่ ๆ ...ไม่ขนาดนั้นมันก็ไม่เป็นอย่างนี้ ๆ มันเรียงกัน
มาเป็นลำดับลำดับานะ

นี่ละคำว่าความเพียรว่าทุกข์ เราทุกข์จริง ๆ แต่ผลมัน
ก็หนุนกันมาตลอด ๆ หนุนจริง ๆ ความเพียร โห ...ไม่ใช่
เล่น ๆ นะ จึงว่าทุกข์มากเรื่องความเพียร ความเพียรของเราใน
การบวชนี้เพียรฆ่ากิเลสนี้ เรียกว่าทุกข์มากแสนสาหัสเลย
การเรียนก็เป็นธรรมดามันก็เป็นตามนิสัย คือการเรียนนิสัย
ของเรามันก็เป็นอย่างนี้ มันไม่ได้ทำอะไรไม่ได้ชี้แจง ทำอะไร
มันจริงทุกอย่าง การเรียนก็จนกระทั่งสมองที่เรียนหนังสือ
จะให้มันจำให้ได้ ๆ จนสมองที่ไปเลยคือมันไม่ยอมจำ
อยากจะให้จำเท่าไรมันก็ไม่จำ ตกงก็ต้งพักเสียก่อน คือ
ความเรียนนั้นจะให้มันได้ให้จำได้อย่างนั้นนะ ที่นี้มันไม่จำ
ให้ สมองเลยที่อเลย เอ้า พักเสียก่อนเมื่อมันไม่ยอมรับแล้ว
ก็พักเสียก่อน ตื่นขึ้นมาแล้วค่อยเรียนใหม่ อย่างนั้นเป็น
ถึงสมองที่ก็เป็น คือมันไม่ยอมถอยแต่มันไม่จำให้

เวลาเรียนมันก็นั่นของมันเป็นอย่างหนึ่ง แต่เราไม่ถือว่า
หนักนะ ธรรมดาธรรมดาไม่เห็นมีข้อหนักแน่นกับมันว่า

จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริกรรม ๓๑

เรียน เราเป็นทุกข์อย่างนั้นอย่างนี้ก็ไม่ว่า ทั้ง ๆ ที่มันก็เป็น
ทุกข์ไปทางการเรียนเหมือนกัน แต่มันไม่ถึงสละชีวิตนั่นสิ
หลักใหญ่อยู่ตรงนั้นนะ แต่เวลาออกมาปฏิบัติมันสละมาเลย
นะ ถึงขั้นที่ควรตาย เอ้า ...ตายเลยมันไม่ได้ถอย อย่างที่ว่าเรา
ไม่เคยสละนี้เราก็บอกไม่เคย เป็นแต่เพียงว่าเฉียด ๆ เวลา
มันหนักมากจริง ๆ นี่เฉียดไป แต่มันไม่เคยสละก็บอกไม่
สละ อย่าว่าแต่ไม่เคยสละเลย ถึงขั้นตายก็ให้มาเถอะนะ
มันจะตายจริง ๆ นะ เช่นอย่างเรานั่งตลอดรุ่งนี้ไม่ถึงเวลาเรา
จะลุกไม่ได้เลย อย่าว่าแต่มันไม่สละเลย มันจะเลยสละไป
แล้วไปตายมันก็ยอมเลย เอ้า ...ตายก็ตาย ถ้าไม่ถึงเวลาแล้ว
ยังไม่มันก็ไม่ลุก เป็นอย่างนั้นนะ

หลวงตาคะ หนูตั้งสัจจะแล้วสัจจะมันล้ม

โอย มันล้มตั้งแต่ยังไม่ตั้ง จะมาพูดอะไรว่าตั้งสัจจะแล้ว
สัจจะล้ม มันล้มตั้งแต่ยังไม่ตั้ง

ตอนสู้กับเวทนา หลวงตาเคยน้ำตาไหลไหมเจ้าคะ

โอย ...น้ำตาไหลมันสู้ก็เลยไม่ได้ต่างหากหนา ความ
นั่งมากไม่ได้ทุกข์จนน้ำตาไหลอย่างนี้ ...ไม่มี คือตั้งสติไม่ได้

๓๒ จิตเสียมเพราะขาดคำบริกรรม

ตั้งสติล้มพล็อย ๆ กิเลสเหยียบเอา ๆ มันไม่มีอะไรเป็นความ
 เพียรเลย ตั้งสติไม่อยู่เลย พอตั้งพับล้มไปพร้อม ๆ กันเลย
 แล้วเราจะเอาปัญญามาจากไหน มันก็เป็นสัญญาไปร้อยเปอร์
 เซนต์เลย **ถ้าตั้งสติไม่อยู่ปัญญามีความหมายอะไร สติต้อง
 จับปัญญาที่ปัญญาถึงจะเป็นปัญญาไปได้ เพียงตั้งสติไม่อยู่
 แล้วจะเอาปัญญามาจากไหน** ทำยังไงมันก็ไม่เป็น จิตมัน
 หนุนเข้ามาเป็นอำนาจของกิเลส ๆ ให้เห็นอยู่ชัด ๆ โห
 มันเสียใจมากนะ เพราะฉะนั้นถึงได้พูด มึงเอากูถึงขนาดนี้
 เทียวหนา คือมันไม่มีเลยความเพียร มีแต่ขึ้นไปก็ให้เขาตี
 เอา ๆ นักมวยสู้เสือด้วยกำปั้น

อันนั้นน้ำตาร่วงเรื่องเสียใจเพราะสู้กิเลสไม่ได้ตั้ง
 สติไม่อยู่เลย ไม่มีความเพียรวางใจถอะ ความเพียรไม่มีเลย
 นั้นต่างหากนะที่น้ำตาร่วง ไอ้ที่น้ำตาร่วงเพราะสู้ทุกขเวทนา
 ไม่ได้ไม่มี ตายก็ตายไปเลย ให้ถอยไม่มีถอย การนั่งตลอดรุ่ง
 นี้เราไม่เคยผิดพลาดนะ นั่งตลอดรุ่งมาได้เก้าคืนสิบคืนแต่ไม่
 ได้ติดกัน เว้นสองคืนบ้างสามคืนบ้างแล้วหนึ่งทีหนึ่ง ๆ นั่ง
 ตลอดรุ่ง บางทีถึงอาทิตย์หนึ่งก็มี ในคืนที่เรา นั่งตลอดรุ่ง ๆ
 ไม่มีพลาดเลยที่ไม่ได้เห็นจิตลงอัศจรรย์ได้ทุกคืน เป็นแต่
 เพียงว่าช้าหรือเร็วต่างกัน คำว่าช้าคือยังไง นี่มันก็ขึ้นอยู่กับ
 การพิจารณา คือมันลงได้ช้า เช่นเวลานานมันถึงลงก็มี

มันลงได้เร็วก็มี ถ้าเราพิจารณายังไม่รอบมันก็ไม่ลง ยังไง
มันก็ไม่ยอมลงถ้ามันไม่รอบตัวของมัน เมื่อมันรอบหมดแล้ว
มันก็ฝั่งของมันเอง

ตอนที่พิจารณารอบหรือไม่รอบ ถ้าพิจารณายังไม่
รอบเมื่อไร นานก็ชั่วโม่งมันก็ไม่ยอมลง ตอนที่มันไม่ยอม
ลงง่าย ๆ มันบอบช้ำร่างกาย ทุกข์มากนะ โธ ...ทุกข์มากที่สุด
วันไหนที่จิตลงไม่ได้ง่ายวันนั้นบอบช้ำมาก ทีนี้ลงมันก็
เป็นระยะนะ ส่วนมากมันจะลงสองหนสามหนในคืนหนึ่ง
ลงหนเดียวนี้ดูไม่เคยมีปรากฏว่านะ ลงแล้วมันได้จังหวะ
เรียกว่าอ้อมตัวของมันแล้วมันก็ขยับขึ้นมา พิจารณาอีกแล้ว
ลงได้อีก สองหนบ้างสามหนบ้างแล้วก็สว่าง สว่างเป็นวัน
ตัดสินกันเรื่องความสัตย์ ถ้ายังไม่สว่างแล้วมันจะ ตายก็ให้
ตายไปเลยเป็นลูกไม่ได้ ไม่ยอมมลูก นี่เรียกว่าคำสัตย์ปัก
เอาไว้เลย

ในช่วงนี้ถ้าวันไหนมันพิจารณาได้ง่าย ๆ ลงฝั่งได้ง่าย ๆ
วันนั้นร่างกายไม่บอบช้ำหนักและไม่บอบช้ำ คือไม่บอบช้ำหนัก
และไม่บอบช้ำ วันไหนพิจารณามันเกาะติดบ๊ีบ ๆ เหมือนคีม
เราปักมันแหลมคมเกาะติดบ๊ีบ ๆ พิจารณาลงแล้ว ๆ ฝั่ง
เลย อย่างนี้ไม่นาน เวลามันลงไปแล้วมันไม่มีทุกข์มันมีอยู่

ตอนที่เรากำลังพิจารณานี้ เป็นทุกข์มาก ถ้าพิจารณายากเท่าไร
นานเท่าไรมันก็ยิ่งเป็นทุกข์มาก ๆ กว่าที่จะลงได้ทุกข์เสีย
มากมาย วันนั้นต้องบอบช้ำมากทีเดียว บางทีนอนกลางวัน
คือตอนไหนที่กลางคืนเราไม่นอนกลางวันเราพักให้นะ
เรามีคำสัจอีกประเภทหนึ่ง ในพรรษาที่เคยพูดให้ฟัง พรรษา
ที่ ๑๐ อยู่บ้านนามน

อันนี้เราบังคับไว้กลางวันเราจะไม่นอน ถ้ากลางคืนไม่
ได้นั่งตลอดรุ่งนะ ถ้านั่งตลอดรุ่งแล้วกลางวันจะพักให้
นอกจากนั้นไม่ยอมพัก กลางวันจะเดินจงกรมถ้ามันจะ
ง่วงก็ไปเดินจงกรมบ้าง อาบน้ำบ้างอะไรบ้าง เป็นประจำ
แล้วก็ไม่ได้นอนตลอดสามเดือนเหมือนกัน กลางวันนะ
พักนอน เว้นแต่วันไหนนั่งตลอดรุ่งวันนั้นจะพักให้ นี่ละเวลา
เราพักกลางวัน เราภาวนากลางคืนมันบอบช้ำเสียจน ...เหมือน
ร่างกายนี่จะเป็นศพไปเลย เวลานอนกลางวันทั้ง ๆ ที่หลับ
มันสะดุ้งผิงเลย คือมันเป็นของมันเองจน กระทั่งเราตื่น
ทั้ง ๆ ที่นอนหลับมันสะดุ้งตัวของมัน มันเจ็บมันปวดมันเป็น
อะไรไม่รู้แหละ มันสะดุ้งเหมือนกัน สะดุ้งผิงขึ้นมากก็มี คือผล
ของมันมาจากการบอบช้ำใน กลางคืนนั้น

ถ้าวันไหนลงได้ง่ายอย่างนี้มันไม่เป็นนะ พอลุกจาก

จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริกรรม ๓๕

ที่แล้วไปเลย นี่เรียกว่ามันลงได้ง่าย ถ้าวันไหนมันลงได้
ยาก ๆ วันนั้นต้องเตรียมตัวไว้เลย เพราะเราได้บทเรียน
แล้ว คินแรกที่เรานั่งตลอดรุ่งนี้ เวลาลุกขึ้นมาร่างกาย
เหล่านี้มันตายหมดแล้ว ตั้งแต่นี้ลงไปตายหมดแล้วไม่รู้จัก
เจ็บจักปวดอะไร คือมันตายหมดแล้ว ที่นี้พอลุกแล้วก็มัน
ไม่เจ็บ เราก็เห็นว่าไม่มีอะไร พอลุกขึ้นนี้ล้มทั้งหงายเลย อ้าว
ทำไมเป็นอย่างนี้ ล้มลงไปแล้วขาข้างเียงอยู่อย่างนั้น คู้ก็
ไม่ได้เหยียดก็ไม่ใช่ อ้าว ...ทำไมเป็นอย่างนี้ มาจับดูขา โห้ย
มันตายแล้วไม่รู้จักเ็นจักร้อนอะไรเลย แต่เมื่อรู้ว่าขา
นี้เ็น ก็ปล่อยให้มันอยู่อย่างนั้นก่อน ทิ้งไว้อย่างนั้นแหละ
ขา คือเวลาเรลุกขึ้นมันล้มลง ล้มลงที่นี้ลุกไม่ขึ้น ก็เลย
ปล่อยให้อย่างนั้นก่อน

จนกระทั่งเลือดลมค่อยเดิน ๆ พอเลือดลมเดินมัน
ค่อยรู้เรื่องรู้ราวแล้ว ที่นี้เรากำหนดดู เราดูดูเราเหยียดดู
ถ้าคู้ได้เหยียดได้ทุกอย่างแล้วเราก็ลุกได้ คินแรกเราไม่รู้
ล้มตุมเลยเทียว จากนั้นมามันก็เป็นบทเรียน บทเรียนยังเียง
คือวันนี้มันเป็นอย่างนี้ ถ้าวันไหนมันเียงมาก ๆ อย่างนั้น
วันที่จะลุกต้องเตรียมตัว ต้องขออภัยนะ เช่นเรานั่งขัด
สมาธิอย่างนี้ ต้องเตรียมตัว เตรียมตัวยังเียง นี้ได้เวลาที่จะ
ลุกแล้วนะ อันนี้มันตายหมดแล้ว ได้เวลาแล้วเราก็ต้องจับขา

๓๖ จิตเสียมเพราะขาดคำบริกรรม

นี่ออกมาวาง จับขานี้มาวาง มันไม่รู้เรื่องมันตายหมดแล้ว
มาวางทิ้งไว้ซักก่อน คอยทดสอบดู ค่อยคู้เข้าแล้วเหยียดออก
ไปดู ถ้ามีความรู้สึกในขาเราแล้ว มันจะเริ่มเหยียดได้อะไรได้
ต่อไปความรู้สึกก็เด่นขึ้น ๆ เป็นธรรมดาแล้ว เราคู้ได้แล้วก็
ลุกไปเลย

เมื่อมันได้บทเรียนแล้วเราต้องทดลองมันเสียก่อน
ที่เราไม่รู้ที่แรก ล้มตุมเลยนะ นี่เป็นอย่างหนึ่งนะ ที่อย่าง
หนึ่ง ถ้าจิตลงได้ง่ายวันนั้นลุกไปได้เลย มันรู้ตั้งแต่อยู่ภายใน
ที่ยังไม่ลุกนะ คือร่างกายไม่บอบช้ำเพราะจิตมันบอก
อยู่ในตัว พิจารณาแล้วมันลง ถ้าจิตได้ลงแล้วทุกซึกไม่มี
ละเรื่องร่างกายนะ ไม่มีอะไรมาทวนเพราะจิตไม่เกี่ยวกับมัน
เลย มันอยู่แต่อันเดียวเท่านั้น ที่นี้เวลาลุกออกมามันก็ไป
ได้เลย

การภาวนามันมีเรื่อง อุตุสัปปายะ ดินฟ้าอากาศเป็น
ที่สบาย นี้ยอมรับ เรา ...คือถ้าวันไหนอากาศร้อน ๆ แหม
วันนั้นภาวนาตลอดรุ่งนี้หนักมากนะ ผลไม่ได้เท่าที่ควรทั้ง ๆ
ที่ลงอัศจรรย์เหมือนกัน แต่มันไม่ได้ลงได้เป็นเวลานานหนึ่ง
และลงยากหนึ่ง แล้วบอบช้ำร่างกายถ้ามีอากาศร้อน ๆ นะ
แต่ถ้าวันไหนอากาศเย็น มีหน้าชั่วโมงเรานั่งตลอดรุ่งให้ฝน

จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริกรรม ๓๗

พร้า่นั้นเหมาะที่สุดเลย ผนพร้าแล้วเย็นสบาย นั้นพิจารณาได้
 คล่องตัว ๆ วันนั้นไม่ลำบากเลยนะ พุง ๆ พุงเลยตลอด ๆ
 นีมันต่างกันนะ คำว่าอุตุลัปปายะดินฟ้าอากาศช่วย มันเย็น
 อย่างนี้ นิ่งภาวนาสะดวง เป็นอย่างนั้น

เรานี่เป็นทุกอย่างก็พูดได้หมดละซี การนั่งบอบช้ำมาก
 ก็คือ จิตลงได้ยาก นานลง กว่าจะลงได้ จิตลงได้ง่ายแล้วลง
 ได้นาน ลูกขึ้นมาแล้วไปเลย ทั้ง ๆ ที่เรานั่งอยู่เวลาเท่ากัน
 ตั้งแต่เริ่มมีจิตจนกระทั่งเป็นวันใหม่ขึ้นมา อย่างน้อยต้อง
 เป็นวันใหม่ขึ้นมา มากกว่านั้นจะสายเท่าไรไม่ว่า ขอให้อยู่ใน
 กฎเกณฑ์ที่เรากำหนดไว้ ต้องเป็นวันใหม่ นะ เลยจากนั้น
 เราไม่ว่าเพราะมันเลยลัจจะไปแล้วใช่ไหมละ เวลาเท่ากันก็
 ตามนะถ้าจิตของเราลงได้ง่ายนี้ลูกไปเลย ถ้าจิตของเราลง
 ได้ยากนี้ลูกขึ้นก็อย่างว่านั้นนะ บอบช้ำมาก มันต่างกันที่ใจ
 ของเรา ถ้าใจของเราลงได้ง่ายแล้ว ง่ายทุกอย่างนั้นแหละ
 ไม่บอบช้ำ

เราถึงพูดว่าปีที่เราหนักมากที่สุด คือพรรษา ๑๐
 หนักมากที่สุดเลยในการฝึกกรรมทางด้านจิตตภาวนา
 เพราะปีนั้นมันบังคับทั้งสองด้านเลย หนึ่ง บังคับร่างกาย
 เวลานั่งตลอดรุ่ง นี้จิตจะแยกออกไปคิดอะไรไม่ได้เด็ดขาด

๓๘ จิตเสียมเพราะขาดคำบริกรรม

เลยนะ นั่นแหละที่ว่ามันจริงทุกอย่าง ...เราอะ จิตนี้จะแยบไป
คิดอะไรไม่ได้ ต้องให้อยู่ในวงนี้เท่านั้น นี่ก็เป็นบังคับอันหนึ่ง
ใช่ไหมล่ะ ที่นี้ความทุกข์ทรมานที่เกิดขึ้นภายในกาย ก็บังคับ
ไม่ให้จิตมันออกไปไหน ลู๊กับอริยสัจตลอดเวลาจนได้ของ
จริงขึ้นมา นี่ก็เป็นทุกข์อันหนึ่ง จากตั้งแต่นั้นที่แรกจนกระทั่ง
สว่าง นี่คือปิดตายเลยเหี้ยวนะ จึงทุกข์มาก บังคับทั้งจิต
บังคับทั้งกาย กายไม่ยอมให้ลุก จิตไม่ยอมให้คิดไปไหน
ให้คิดแต่ในวงของสังขารม ทุกข์มาก นี่อันหนึ่ง นี่เรียกว่า
ทุกข์ทั้งร่างกาย ทุกข์ทั้งทางด้านจิตใจ จิตใจก็บอบช้ำมาก
เรื่องทุกข์ทางจิตก็บังคับกันมาก

กลางวันก็ไม่นอนอีกด้วยนะ ในพรรษานั้นเราไม่นอน
เลยกลางวัน เว้นแต่วันไหนที่นั่งตลอดรุ่ง แล้วนอนให้
กลางวัน นอกจากนั้นไม่ยอมนอนเลย คำสัตย์เราตั้งไว้ยังไง
ไม่มีเคลื่อนนะ นิสัยเราเป็นอย่างนั้น ถ้าลงว่ายไงแล้วขาด
สะบั้นไปเลยไม่มีคำว่าเคลื่อนนี้ ที่เรียกว่าพรรษาที่หนัก
มากที่สุดในชีวิตของเรา ที่ปฏิบัติจิตตภาวนา พรรษาที่สิบ
นี้มันพร้อมกัน ทั้งร่างกายและจิตใจ ที่ถูกทรมานด้วยกัน
จากนั้นแล้วก็ไม่เสมอกันนะ ที่จิตเป็นสมาธิมันก็สบาย
ไปแบบหนึ่งเสีย ไม่ยุ่งกับอะไรแต่ก็ชะมกเขม่นอยู่ในความ
เพียรทางสมาธิมันเสีย ทั้งวันมันอยู่ได้ คือมันไม่ขี้เกียจมันก็

จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริกรรม ๓๙

อยู่กับสมาธิเสีย ทีนี้ออกทางด้านปัญญา มันก็หมุนทางด้าน
ปัญญา ด้านปัญญาร่างกายก็ไม่บอบช้ำอะไรมากนัก แต่ปัญญา
กับสติปัญญาที่หมุนอัตโนมัตินี้ก็หมุนของมันตลอด มันก็
หนักไปทางจิตเสีย ร่างกายไม่หนักก็หนักไปทางจิตเสีย

ถ้าพูดถึงเรื่องจิตเป็นสมาธินี้ ร่างกายไม่ค่อยบอบช้ำ
จิตเพลินอยู่ในนั้นเสีย มันก็เป็นความเพียรของมันได้ตลอด
เวลาเหมือนกัน เป็นขั้น ๆ ไปไม่เสมอกันเหมือนพรรษาที่สิบ
อันนี้ทุกข์เสมอกันเลย ทั้งร่างกายก็บอบช้ำมาก ทั้งจิตใจก็บีบ
บังคับมาก นอกนั้นไม่เสมอกัน ทางใจมันก็ก้าวของมันไป
เรื่อย ๆ ทางร่างกายก็ไม่ค่อยอะไรมากนัก แต่จิตมันหาก
หมุนของมัน เดินจงกรมไม่เร็วก็ตาม ช้าเร็วมันอยู่กับความ
พอดีของตัวเองเอง เพลินอยู่นั้นละ มันเพลินของมันอยู่
ภายในไม่ได้ออกข้างนอกนะจิต เป็นอัตโนมัติ สติปัญญา
อัตโนมัติจะไม่ออกข้างนอกเลย มันจะหมุนอยู่ข้างใน

กิเลสอยู่ที่นี้ ธรรมอยู่ที่นี้ มันพัดกันอยู่บนเวทีคือหัวใจ
เรียกว่าเวทีของกิเลสกับธรรมะพัดกัน เวทีที่สองคือร่างกาย
เวทีที่หนึ่งคือใจ มันพัดกันอยู่นั้น ที่เวลามันรู้มันชี้พูดให้ใคร
ฟังไม่ได้นะเราจะพูดได้เฉพาะที่พอจะเป็นประโยชน์แก่โลก
บ้างยิบ ๆ แยะ ๆ นิดหน่อยเท่านั้น นอกจากนั้นที่ไม่เกิด

๔๐ จิตเสียมเพราะขาดคำบริกรรม

ประโยชน์มันก็ปิดของมันเองเหมือนไม่รู้ ไปที่ไหนเหมือนไม่รู้
เขาหูหนวกเราก็หูหนวกไปเสีย เขาบอดเราก็บอดไปเสีย
เป็นอย่างนั้นไปเรื่อย ๆ เพราะไม่หนัก มีเหมือนไม่มี
คือไม่มีการกดการถ่วงเหมือนกิเลสมี การกดการถ่วงของ
กิเลส **ความรู้วิชาที่เรียนมาด้วยอำนาจของกิเลสนี้มันจะหนัก
ของมัน ไม่ได้ระบายอยู่ไม่ได้ ไม่ได้คุยไม่ได้ไม่อยู่ไม่ได้
คือมันหนัก ต้องระบายแล้วเบาหน่อย** ธรรมชาติไม่มีนะ ยิ่ง
ถึงขั้นเต็มเหนี่ยวของมันแล้วพูดไม่ได้เลยว่าพอดีขนาดไหน
พอดีในธรรมชาตินั้นเท่านั้น

เราจะเอาความพอดีในโลกนี้ ไปเทียบไม่ได้เลย นะ...
ฟังซินะ ถ้าว่ารู้ก็เหมือนกัน มันไม่ได้เหมือนอะไรเลย ขึ้นชื่อ
ว่าสมมุติกับธรรมชาติแล้วอย่าเอาเข้าไปตะกั้นเลย วางั้น
เท่านั้น ได้ความนะ คือไม่มีอะไรเหมือนกันเลย เช่นอย่าง
ที่เอามาพูดได้พอเป็นวิ ๆ แหว ๆ บ้าง เช่นอย่างว่าวางไปหมด
อย่างนี้ จะให้รู้ตามที่ธรรมชาตินั้นจริง ๆ แล้วอันนี้มันก็ไม่
ถูกแต่ก็พอพูดได้ พอเป็นเงา ๆ พอให้พวกบ้าตาบอดได้ลู่ได้
คลำบ้างก็เอา ธรรมชาตินั้นมันไม่มีอะไรสงสัยแล้ววางั้นถอะ
ความสงสัยเป็นเรื่องของสมมุติทั้งหมด
มันไม่มีอะไรกับธรรมชาตินั้น มันพอดี
คำว่าพอดีก็เหมือนกัน มันก็เลยอันนี้

จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริกรรม ๔๑

ไปอีกเสีย คำว่าพอดีก็เป็นเรื่องสมมุติเขาใช้กัน อันนั้นมันก็
 เลยอีกเสีย อย่างนั้นนะ

ทีนี้เมื่อสมมุติเขามีมันก็ต้องมีกรูหมายป้ายทาง เช่น
 นิพพาน ๆ ผู้ไปถึงนิพพานท่านถามอะไร ก็อย่างนั้นแล้ว
 ผู้ที่ยังไม่ถึงผู้ทำกรูหมายป้ายทาง อย่างเรามาวัดป่าบ้านตาด
 ก็ต้องบอกเส้นทางมา มีลูกศรมา บางทีเลยไปบ้านกกสะท้อน
 ก็มีนะพวกบ้า คือติดไว้นั้นลูกศรบอกมาวัดป่าบ้านตาด
 มันไม่ดูลูกศรดุแต่ถนน มันก็ฟาดไปบ้านกกสะท้อน
 เลยไปโนนเตื่อ ถามวัดป่าบ้านตาดอยู่ไหน อู๋ย ...ผ่านมา
 แล้วเลยได้กลับคืนมาอีก มากี่ไม่ดูลูกศรอีก ถามคนว่าเข้า
 นี้ก็เข้ามาเลย เวลามาถึงวัดป่าบ้านตาด แล้วไปถามหา
 อะไรใช่ไหมละ มันก็รู้อเอง เวลายังไม่ถึงก็เป็นอย่างนั้นละ
 ต้องทำกรูหมายป้ายทางไว้อย่างนั้น เพื่อให้มาถึงอย่างนั้น
 ยังผิดไปได้นะ ฟาดไป กกสะท้อน โนนเตื่อ จนได้พวกบ้านี้

พูดเรื่องจิตนี้พูดไม่ถูกละเอียดจริง ๆ นะ จิตธรรมชาติ
 นี้พูดไม่ถูกเลย เพราะฉะนั้นเราจึงพูดให้ฟังเราพูดได้สำหรับ
 ผู้ที่มีนิสัยใจคอที่มุ่งธรรมมุ่งธรรมต่อความจริงอยู่แล้ว เราก็
 แยกออกมาให้ฟัง เช่น พูดอย่างที่ว่าเราไม่เคยสะทกสะท้าน
 อะไรกับสามแดนโลกธาตุนี้ เราพูดเต็มหัวใจซึ่งเป็นอย่างนั้น

๔๒ จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริกรรม

เพราะโลกธาตุนี้เป็นสมมุติทั้งนั้น ธรรมชาตินั้นไม่ใช่สมมุติ สะทกสะท้านอะไรกับมัน เข้าใจไหมล่ะ ธรรมชาตินั้นกับ ธรรมชาตินี้ต่างกันยังไง แล้วจะไปกลัวไปกลัวกับมันหาอะไร ถึงวาระที่จะพูดออกมาในธรรมะที่จะเป็นประโยชน์แก่โลก หนักเบาเล็กน้อยไม่ต้องบอก มันจะฟางของมันออกเลย ทันที ๆ เมื่อไม่สมควรที่จะออกดิ่งก็ไม่ออกนะ มันหากพอดี อยู่ในนั้นแหละ พอดีทุกอย่าง ไม่มีอะไรเลยความพอดี พอดีพอดี

ก่อนหน้าที่จะไปถึงความพอดี พ่อแม่ครูจารย์พูดถึง จิตอุเบกขา แล้วยังมีธัมมัสถ์อีก

โอ้ย ...อันนี้ก็พูดยากเหมือนกันนะ เพราะก็เป็นสมมุติ อันหนึ่ง ๆ ธรรมชาตินั้นหากรู้เองนะ ไม่ต้องพูดก็รู้เอง พอดีของเจ้าของเอง แต่เวลาจะแยกให้คนอื่นพอดีด้วย นั้นชิมันลำบาก มันจะเตลิดไปโนนเตื่อ กกสะทอนเสียอย่างนั้น มีลูกศรไปวัดป่าบ้านตาดไม่ไป โน่นไปโนนเตื่อ กกสะทอน พวกนี้พวกโนนเตื่อ พวกกกสะทอนทั้งนั้น มันไม่มาตาม ลูกศรนะ

โห... เวลาสติปัญญามันได้ออกมันออกจริง ๆ นะ

จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริกรรม ๔๓

ดูก่อนโมฆราช เธอจึงเป็นผู้มีสติทุกเมื่อ ฟังซิททุกเมื่อ
สทา สโต ให้มีสติทุกเมื่อ พิจารณาโลกนี้ให้เป็นของสูญ
 เปล่า ถอนอึดตานุกิฐิ ความเห็นว่าตนว่าตัวนี้ออกเสีย
 เธอจะข้ามพ้นพญามัจจุราชเสียได้ พญามัจจุราชจะไม่มอง
 เห็นผู้พิจารณาเห็นโลกเป็นของว่างเปล่าอยู่อย่างนี้

ธรรมชาตินี้พระพุทธเจ้าทรงไว้แล้ว โลกเป็นของ
 สูญเปล่านี้ คือมันสูญในหลักธรรมชาติ อันนี้เป็นสมมุติ
 ทั้งหมด อันนั้นเป็นวิมุตติ มันเข้ากันได้ยังไง มันจะไป
 เกี่ยวข้องกับธรรมชาตินั้นได้ยังไง เพราะฉะนั้นพอว่าสูญเปล่า
 มันก็เป้งเลย คือสูญจากธรรมชาตินั้นทั้งหมดไม่มีมาเกี่ยวข้อง
 เลย ทีนี้เวลาท่านพิจารณานะ จิตนี้จะไปสัมผัสสัมพันธ์กับ
 สิ่งที่เกี่ยวข้องกับตนที่สมควรแก่กัน พวกจิตวิญญาณเหล่านี้
 มันไปได้ไม่ต้องสงสัย อันนี้เป็นสิ่งที่คู่ควรกันกับจิต จิต
 วิญญาณพวกเปรตพวกผีนรกอเวจีนี้เป็นนามธรรมเข้า
 ใจใหม่ ส่วนนามธรรมนี้มันจะวิ่งถึงกัน ๆ ถ้าหากมีความหมาย
 ก็อยู่กับสิ่งเหล่านี้ทั้งนั้น ส่วนแผ่นดินทั้งแผ่นดิน ต้นไม้ ภูเขา
 ดินฟ้าอากาศ มหาสมุทรทะเลหลวง จะไม่มีเข้าไปเกี่ยวข้องกับ
 กับจิตดวงนี้เลยเข้าใจไหมละ

นั่นหลักธรรมชาติ ท่านว่า **สูญญโต โลกํ อเวกขสฺสุ**

จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริกรรม ๕๕

คือมันว่างอย่างนี้ ว่างจากสิ่งเหล่านี้ เหล่านี้ไม่มีเลย มีแต่สิ่งที่เป็นวิสัยของจิต เข้าใจหรือเปล่าล่ะ นี่ที่เป็นวิสัยของจิต รู้อันนี้ โลกวิทู รู้แจ้งอย่างนี้ในธรรมชาติเหล่านี้ชัดเจนหมดเลย ท่านไม่ไปรู้ไม่ไปนับอันนั้นไปนับอันนี้อะไร อันนั้นเป็นวิสัยของพระพุทธเจ้าอีกประเภทหนึ่งต่างหากนะ เราพูดถึงเรื่องส่วนรวมของจิตที่เป็นวิสัยของตัวเองจริง ๆ แล้วเกี่ยวกับนามธรรมล้วนๆ นี้ออกถึงกันเลยๆ ที่เป็นวัตถุนี้มันไม่เกี่ยวกัน พิจารณานี้มันไม่ได้ไปติดฝาผนัง ไม่ไปติดนั่นติดนี้ มันทะลุหมดเลย แผ่นดินทั้งแผ่นฟุ้งเลยๆ มัน **สูญญโต โลก** ไปหมดเลย เป็นอย่างนั้นนะ

วันนี้ฟาดเสียยันป้าย เห็นไหมพวกนั้นมาเลย ฟาดเสียยันป้าย นี่ทุ่ม ๑๕ นาที วันนี้ไม่ลงมาอีกแล้วนะ พอออกจากนี้ก็เข้าทางจงกรมเท่านั้นแหละ พอออกจากนี้ไปก็เข้าทางจงกรมเปลี่ยนอิริยาบถให้สบายๆ เราเปลี่ยนอิริยาบถบางคืนเอาแน่ไม่ได้นะ เดี่ยวนี้ความเพียรเกี่ยวกับเรื่องร่างกายมันจะค่อยเปลี่ยนแปลงของมันไป คือแต่ก่อนมันเดินจงกรมไม่ได้ จนถึงขนาดที่ว่าจะไปรื้อทางจงกรมทิ้งเพราะโรคท้อง มันเดินไม่ได้ เหนื่อย เดินไปไม่กี่ก้าวอ่อนไปเลย ทีนี้เวลาร่างกายค่อยดีขึ้นๆ มันหากค่อยเปลี่ยนแปลงของมันหน่อย เรื่องการเดินจงกรมอะไรนี้มันหากเปลี่ยนของ

๔๖ จิตเสียมเพราะขาดคำบริกรรม

มันเอง ถึงเวลาเดินเวลาไหน ประการหนึ่งมันขัดมันปวดที่ตรงไหน ๆ ตอนกลางค้ำกลางคืน ถ้ามันขัดมันปวดนอนไม่หลับนะ กายก็เป็นของกายอย่างนั้นแหละ จิตก็เป็นของจิต แต่มันไม่เข้าสู่วัฏแห่งความหลับ ที่นี้เมื่อเป็นอย่างนั้นแล้ว เราก็ลงเดินเสีย

ร่างกายมันขัดมันปวดตรงไหนนั้นเรียกว่า เลือดลมมันไม่สะดวก ที่นี้พอเราไปเดินจงกรมนี้ เลือดลมมันจะค่อยคลี่คลายของมันค่อยสะดวก ๆ เดินไป ๆ ร่างกายนี้ความขัด ความปวดนี้มันจะเบาลง ๆ เดินสบาย ๆ จนสะดวกเรียบร้อย แล้วเราถึงจะมาพัก ที่นี้จะหลับก็หลับที่นี้นะ ถ้าเวลามันขัดมันปวดมันไม่หลับนะ มันหากเป็นของมัน จิตก็เป็นของจิต ไม่ยุ่งกัน หากเป็นของใครของเราอยู่ตามธาตุตามชั้นตามเหตุอันแหละ เพราะฉะนั้นการเดินจงกรมทุกวันนี้จึงเอาแน่ไม่ได้ บางทีหกทุ่มก็ลง ห้าทุ่มก็ลง สามสี่ทุ่มยังเป็นธรรมดา เคยลงอยู่แล้ว อันนี้หมายถึงว่ามันผิดปกติ บางทีตีหนึ่งก็ลง ถ้ามันขัดมันปวดเวลาใดก็ลงไปเปลี่ยนอิริยาบถคลี่คลาย บางทีตีสองก็มี ตีสามก็มี เอาแน่ไม่ได้ ตีสี่ก็มี อย่างนั้นละทุกวันนี้ คือทำตามธาตุชั้น เมื่อธาตุชั้นมันขัดข้องก็ไปแก้ไขกันแบบนี้เสีย เปลี่ยนอิริยาบถให้ค่อยสบาย ๆ ไป

แต่ก่อนไม่เป็น ถ้าว่าพัก-พักเลย แต่ปกติเรานี้ถ้าเป็น
ปกติเรามากจะพักตอนห้าทุ่ม พอห้าทุ่มพัก พักปั๊บไม่นานละดู
จะไม่เลยสิบนาทีกี่หลับนะ คือพักก็จิตอยู่กับตัวนี่ พักกับ
ภาวนาด้วยการหลับไปพร้อมเลย ถึงเวลาที่ตื่นก็ตื่นผิงเลย
มันนอนได้จังหวะได้เวล่ำเวลาไม่เคลื่อนไม่คลาดนะ
เวลาธาตุขันธ์ปกติในวัยของเราที่ยังหนุ่มน้อยอยู่นะไม่
คลาดเคลื่อน นอนได้ตามเวลา ตื่นได้ตามเวลาเลยนะ เช่น
นอนห้าทุ่มก็ไปตื่นเอาตีสาม ตีสามมันจะติดของมันผิง ๆ เลย
แต่ก่อนมันหากไม่มีนาฬิกา เราดูเดือนดูดาวก็พอเข้าใจ
มันเคยตื่นระยะไหนก็มองดู ครั้นต่อมาเวลามีนาฬิกาขึ้นมาดู
เวลามันตรงเป้ง ๆ อย่างนั้น อ้อ เราเคยนอนมาแบบนี้ มันก็รู้
เป็นอย่างนั้นนะ

ส่วนมากเราจะนอนประมาณห้าทุ่ม พอตีสามก็ตื่น
ตื่นนี้ติดผิงเลยลุกเลย ได้ตามเวลา เพราะธาตุขันธ์มัน
ก็หลับตามเวลาของมัน อย่างทุกวันไม่ได้เรื่องนะ นอนนี้
อยากหลับเมื่อไรมันก็หลับ หลับงีบ ๆ แงบ ๆ ไม่ได้หลับ
จริง ๆ จัง ๆ อะไรทุกวันนี้ละ ธาตุขันธ์แล้วแต่มันจะหลับ
งีบนิดเดียวมันตื่นแล้ว งีบเดียวตื่นแล้ว

ให้พากันภาวนานะ ตั้งใจภาวนา วันนี้สอน รู้สึกเป็น

จิตเสื่อมเพราะขาดทำกรรม

โอกาสอันดีจึงสอนกว้างขวางมากอยู่นะวันนี้ ละเอียดลออ
มากนะ ที่จะพูดอย่างนี้มันมีเวลาน้อยมากนะเรานะเกี่ยวกับ
โลกสงสาร เช่นอย่างตอนเช้านี้ก็พูดแต่เรื่องการบ้านการเมือง
ยุ่งไปหมด เพราะเราช่วยชาติ ไม่ค่อยได้พูดเรื่องอรรถเรื่อง
ธรรม วันนี้พูดเรื่องอรรถเรื่องธรรมล้วน ๆ ให้พากันเข้าอก
เข้าใจตั้งใจปฏิบัติ เราอยากให้รู้ให้เห็น

ตอนได้พบพ่อแม่ครูจารย์ครั้งแรกนั้น พ่อแม่
ครูจารย์บอกว่าเพิ่งได้เจอกับท่านอาจารย์สุวัจน์ คุยธรรมะ
สอบจิตกันคึกคัก ๆ หนูก็เลยรู้สึกคึกคักไปด้วย หนูอยากคุย
ธรรมะอย่างนั้นกับพ่อแม่ครูจารย์บ้าง

อ้าว ลองดูซิอู๋ อ้าว ว่างไปซี

ยังไม่มีอะไร ขอพรให้มีธรรมะไปคุยอย่างท่าน
อาจารย์สุวัจน์เร็ว ๆ

ยังไม่มี ถ้าอย่างนั้นก็คึกคักบ้างไปก่อนก็แล้วกัน
มันก็คึกคักบ้างไปก่อนก็แล้วกัน

ถึงได้รู้ว่า อ้อ ...สอบจิตเป็นแบบนี่เอง อ้อคุยธรรมะ

จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริกรรม ๔๘

เป็นอย่างไรเอง

ท่านสุวัจน์มาพบกันที่แรกอยู่วัดธาตุนาเวงหรือว่าไง
เรามาจากห้วยทรายไม่ลืมนะ มาพักวัดธาตุนาเวง เรามา
พักที่นั่น คุณลักษณะท่านกับเรา ลักษณะท่านจะเก๋ ๆ เซ็น ๆ
เก๋ ๆ กัง ๆ กระดากกระเดื่องอะไร เคารพบ้างไม่เคารพบ้าง
อะไรอย่างนี้ แต่ท่านหาว่าไม่เราดูดับแล้วเข้าใจไหม เราก็เฉย
เสียปล่อยตามเรื่องไม่สนใจ มันเรื่องของเขาใช้ไหมละ
เรื่องของเราอยู่กับเรา เรื่องของเขาอยู่กับเขา เป็นอะไร
ก็เรื่องของเขา มันปิดของมันทันทีเรื่องอย่างนี้ไม่ต้องบอก

ที่นี้ท่านไปฟังธรรมอะไร ตอนนั้นดูว่าเราเทศน์ที่
วัดโศกการามนะ ท่านจะฟังธรรมจากเทพหรืออะไรไม่รู้
ที่เราเทศน์วัดโศกการามเทศน์เด็ด ๆ เผ็ด ๆ ร้อน ๆ
วิถีจิตวิถีธรรม เลยไปสะกดใจ ท่านบึ้งท่านว่างั้น ท่านก็น่า
มาคิดพิจารณา ๆ ตั้งแต่นั้นมาหมุ่นใหญ่เลยเทียบนะว่างั้น
จากนั้นมาเลยหมอบราบเดี๋ยวนี้หมอบราบแล้วนะ แต่ก่อนทั้ง
จะตั้งหมัดตั้งมวยใส่ทั้งจะกราบทั้งจะต่อสู้อุ้ เดี่ยวนี้หมอบราบ
ไปเลย อย่างนั้นแล้ว มันเป็นอย่างนี้เอง

ท่านสอนหนูว่า ฟังเทพครูจารย์มหาภิกษุไปทำไม

๕๐ จิตเสียมเพราะขาดคำบริกรรม

ของท่านฟังม้วนเดียวพอ

เรียกว่าม้วนที่มันเหมาะกับท่าน ป๊อบเดียวก็พอ
เป็นเองตามจริตนิสัยของคน ไปโดนอะไรเข้าป๊อบก็พอ
ท่านบอกท่านฟังม้วนเดียวใช่ไหม ก็อย่างนั้นแล้ว พอ
ท่านบอกว่าท่านกระเทือนมาก ดูว่าจะเทศน์ม้วนนั้นละ
กระเทือนมาก กระเทือน คือมันไม่หยุด มันหมุนของมัน
เรื่อย ๆ เลย จากนั้นมาก็เลยกราบราบ หมอบราบเลย
อย่างนั้นแล้ว

หลวงตาคะ อย่างเวลาที่เกิดเวทนา ถ้าจิตมันตื่น
มากล่ะ เราจะมีอุบายยังไงที่จะจับจุดตรงนี้

อ้าว ...ตะกี้ก็บอกอุบายไม่ใช่เหรอ ที่สอนมา
แทบเป็นแทบตาย

มันจับไม่ถูกคะหลวงตา

ก็สอนหมดแล้ว แยกแยะธาตุขันธ์ยังงัยใช่ไหมล่ะ
แยกแยะเรื่องธาตุเรื่องขันธ์ อันนี้มันเป็นอุบายของแต่ละคน
พิจารณาเรื่องอย่างนี้นะ เวลามันเป็นขึ้นมา มันเป็น

จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริกรรม ๕๑

อุปายวิธีการของแต่ละคน ๆ อย่างที่เราพิจารณาของเรา
เราก็ไม่ได้ถามใครนะ แก้วของมันได้จนลงฝั่ง ๆ มีแต่อุปาย
ของเราเองทั้งนั้น แน่ะ ...เป็นอย่างนั้น เพราะฉะนั้นท่าน
ถึงบอกเพียงแต่เงื่อน ๆ เราไปวิจัยพิจารณาเอง มันจะเป็น
สติปัญญาของตัวเอง จะให้ท่านบอกทุกแง่ทุกมุมไป
มันก็เป็นของท่านไปเสีย เลยหลุดไม้หลุดมือไป ถ้าอะไรที่
มันเป็นของเราเองมันขึ้นของเราเองนี้ มันเป็นสมบัติของ
เราเองโดยแท้ ๆ

นี่ที่เราได้ดูพระ พระที่อยู่กับเราที่ดูกันบ่อย ๆ
อะไรที่สอนแล้วจึงไปทำนี่มันไม่เกิดประโยชน์อะไร คือได้จาก
ผู้อื่นเจ้าของไม่ได้คิดขึ้นมาเอง **ถ้าเป็นเรื่องของเจ้าของ
คิดขึ้นมาเองนี้เป็นสมบัติของตัวเอง กินไม่หมด** นั่นต่างกัน
อย่างนี้ละ ผิดกันมาก เพราะฉะนั้นเวลาสอนหมู่สอนเพื่อน
จึงรำคาญนะเรา สอนส่วนมากเราจะไม่สอนเต็มเม็ดเต็มหน่วย
เราจะแย็บจุดสำคัญให้เลย เหมือนว่าทั้งดุ้น ๆ ว่างั้นเถอะ
เพราะมันแตกปัญญา นี่นะทั้งดุ้นนะ ไปจระไนเอง
เวลามันออกแล้วเป็นสมบัติของตัวหมด ถ้าท่านสอนก็เป็น
ของท่านใช่ไหมละ หลุดไม้หลุดมือไปได้ ไม่ใช่เป็นของเราเอง
ถ้าของเราเองพิจารณาเอง มันเกิดที่เราเองนี้ไม่มีที่สิ้นสุดนะ
กินไม่หมดว่างั้นเถอะ เราเคยปฏิบัติมาอย่างนั้น

๕๒ จิตเสียมเพราะขาดคำบริกรรม

สำหรับพ่อแม่ครูจารย์มั่นนี้ โห้ ...กับเราที่ท่านไม่ค่อยบอกจะโยนตูมให้ทั้งดุ้น ๆ ท่านไม่ค่อยแจก ใส่เปรี้ยวเข้าไปเลยแล้วให้มันหาใหม่ เช่นอย่างสมาธิท่านก็โยนเข้าป้าหมดเลยให้มันหาเอาใหม่ ถ้าว่าปัญญานี้ก็บอกว่าหลงสังขาร โยนทิ้งหมดเลย ว่าหลงสังขารมันก็ต้องไม่พิจารณาชิมันถึงไม่หลงใช้ใหม่ เราไปหาเอาใหม่สังขารอันนี้ พอรู้แล้วมันก็ย้อนหลัง อ้อ ...ท่านพูดหมายความว่าอย่างนั้นที่ว่ามันหลงสังขารคือว่าให้พิจารณาลงไป ถึงกาลเวลาพิจารณาแล้วให้พิจารณาเต็มเม็ดเต็มหน่วย ทีนี้พอกำลังวังชาของเรามันอ่อนเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าแล้ว ให้เข้าพักสมาธิพักเอากำลังเรียบร้อยแล้วค่อยพิจารณาใหม่ พิจารณาแล้วก็ได้การได้งานไปเรื่อย เวลามันเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าเข้ามาพักสมาธิ นี้เรียกว่าปัญญาที่ถูกต้องตามอรรถตามธรรม ไม่ใช่เป็นบ้าหลงสังขาร

คือมันฟุ้งตลอดเวลาจนไม่นอนทั้งวันทั้งคืน มันก็เป็นบ้าหลงสังขาร มันเจ็อด้วยสมุทัยอยู่ในนั้นเราไม่รู้ แต่เวลามันผ่านไปแล้วมันมารู้หมดนะ อ้อ ...ตรงนั้น ๆ มันเจ็อด้วยสมุทัยเป็นอย่างนั้น ๆ มันมารู้เอง นี่ละท่านโยนใส่เราที่โรมีแต่ทั้งดุ้น ๆ ให้พิจารณาเอง ถ้าว่าสมาธิก็โยนเข้าป้าหมดเลย สมาธิทั้งแท่งเป็นสมุทัยทั้งแท่งท่านรู้ใหม่

จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริกรรม ๕๓

นั่น ...ตัดแล้วนะ คือให้โยนเข้าป่าหมดเลยมันเป็นสมมุทัย
ทีหลังมาแก้ที่มันรู้ อ้อ ...ถ้าบอกว่าให้ทำอย่างนั้นมันไม่ใช่
ปัญญาของตัวเอง ไม่ค่อยเป็นประโยชน์เท่าที่ควร ให้ไป
พิจารณาเองมันถึงเป็นสมบัติของตัวเอง มันถึงแตก
กระจัดกระจายเลย

เรื่องการสอนนี้ไม่มีฉลาดแหลมคมยิ่งกว่าพ่อแม่
ครูจารย์มันนะ ฉลาดมากที่สุด กับเราถ้าพูดถึงเรื่อง
อรรถธรรมแล้วนะ พูดกันธรรมดานี้เหมือนพ่อกับลูก
กับเราเหมือนพ่อกับลูก ไม่ทราบว่าจะสนิทหรือไม่สนิท
ก็ฟังเอานะ พอหมุนเข้าทางธรรมนี้ เบื้องเลยทันที
ท่านไม่เคยพูดอ่อนแอ ไม่เคยพูดธรรมดากับเราใส่เบื่องเลย
ไม่ว่าจะเวลาใดก็ตาม อย่างที่ว่า นั่นละมันหลงสังขาร ๆ
ขึ้นแล้วนั่น ท่านไม่บอก ความพอเหมาะพอดีอย่างนั้น ๆ
ท่านไม่บอก ท่านเห็นนิสัยของเราเป็นนิสัยผาดโผน ต้องเอาจริง
ถ้าลงก็ลงจริง ๆ จึงตัดเต็มเหนี่ยวเลย

อย่างที่ว่ามีเราก็ไม่ลืมเวลานั่งตลอดรุ่ง ๆ ขึ้นไปคุย
กับท่าน โห ...เป็นเหมือนนักมวยแชมป์เปี้ยน ชัดกันเต็ม
เหนี่ยว ๆ ทีแรกท่านก็ไปตาม พอนานเข้า ๆ เวลาขึ้นไป
เวลาท่านจะหักให้เต็มเหนี่ยว พอขึ้นไปนั่งกราบ

กิเลสมันไม่ได้อยู่ในกายหนา นั่นขึ้น กิเลสมันอยู่ในจิตนะ พอขึ้นไปนั่งเท่านั้นยังไม่ได้พูดเลยท่านใส่เบรีย้งแล้ว กิเลสมันไม่อยู่ในกายนะ มันอยู่ในจิตหนา ท่านว่าอย่างนั้น จากนั้นก็ว่า ม้าตัวไหนที่มันคึกมันคะนองมาก ๆ ผาดโผน โจนทะยานนั้น นายสารถีฝึกม้าเขาจะฝึกกันอย่างหนัก ไม่ควรกินหญ้าไม่ให้มันกิน ไม่ควรกินน้ำไม่ให้มันกิน ฝึกกันอย่างหนักทีเดียว ทีนี้เมื่อมันค่อยลดพยศลง การฝึก เขาก็ลดลง ๆ เมื่อมันใช้งานใช้การได้ตามปกติของมันแล้ว การฝึกชนิดที่เขาเคยฝึกอย่างนั้นมันก็ลดไปเอง เท่านั้นพอ ท่านไม่ได้พูดต่อไปนะ เท่านั้นพูดกับเรา

แต่เรายังเสียดาย ยังมาพูดให้หมู่มิตรพ้อง เสียดาย ยังไง คือท่านไม่ได้ย้อนกลับมาพาดหมาตัวนี้ดู ท่านบอกว่า ม้าเป็นอย่างนั้น ๆ ฝึกอย่างนั้น ๆ เวลามันค่อย หายพยศแล้วก็ทำอย่างนั้น ๆ กับม้า แต่หมาตัวนี้มันฝึกยังไง อยากให้ท่านว่าอย่างนั้นมันจะถึงใจเรานะ แต่หมาตัวนี้ มันฝึกแบบไหน มันถึงไม่รู้จักประมาณความพอเหมาะพอดี ความพอเหมาะพอดีก็ไม่อยากให้ท่านใช้ อยากให้ เอาหนักกว่านั้นอีกนะ หมาตัวนี้มันฝึกไปถึงไหนอีก มันฝึกยังไง เราอยากให้อาอย่างนั้น นี่ละท่านพูดเพียง เท่านั้นนะ ตั้งแต่นั้นมาเราไม่เคยนั่งตลอดรู้อีกนะ

จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริกรรม ๕๕

ไม่เงี้ยก็จะเอาอีกไม่ถอยนะ คิดดูซิกันแตก มันสนใจเมื่อไร
กันแตก

หนึ่งทีแรกมันก็ออกร้อนกัน ทีแรกไม่ได้แตก
พอนั่งคืนแรกมันออกร้อนกัน พอที่สองที่สามไปมันก็พอง
พ้อออกร้อนกันก็พอง จากกันพองแล้วก็แตก เหนั่งไม่ถอยนี้
ถึงวันหนึ่งตลอดรุ่งชัดตลอดรุ่ง ๆ ไม่ถอย จากแตกมันก็เลอะ
มันไม่สนใจนะ ถ้าท่านไม่ไล่หมัดเปรี้ยง ๆ แล้วมันยัง
จะเอาอีกอยู่นะ ทีนี้ตั้งแต่วันท่านว่าแล้วก็เลยหยุด หมาตัวนี้
หยุดแหละ ท่านฝึกม้าอย่างนั้นแล้วหมาตัวนี้ก็เลยอ่อนไปตาม
ตั้งแต่นั้นมาเราไม่เคยนั่งตลอดรุ่งนะ จนกระทั่งปานนี้
ไม่เคยนั่งตลอดรุ่ง แต่นั่งธรรมดา ๆ ลี้อัวโมงห้าชั่วโมง
หกชั่วโมงนั่งอยู่ตลอด

มันเคยแล้วลี้อัวโมงนี้ธรรมดาณะ เป็นธรรมดาไปเลย
สองชั่วโมงรู้สึกจะน้อยไป ส่วนมากมันจะอยู่สามชั่วโมงนี้แหละ
ถ้าจะลงเดินจงกรม มันก็อาจจะนั่งได้สองชั่วโมงก็ลงเดิน
เสียเช่นอิริยาบถไม่ค่อยสะดวกเท่าไร วันหนึ่งไม่นานนักแหละ
ประมาณสองชั่วโมงนะ ไม่นาน ไม่ใช่ประเดี๋ยวประด๋าว
หมอนมัดติดคอไปอย่างนั้นนะ แล้วก็ลงไปเดินเสีย

ฉลาดมาก ...การฝึกกรรมาน แหม ...เอาจริงเอาจัง
พูดคำไหนออกมาถึงใจ ๆ ท่านพูดกับเราท่านไม่เคยพูด
ธรรมดาถ้าเป็นพูดเรื่องธรรมนะ พอหันมาทางธรรมนี้
คึกคักขึ้นเลย เบรี่ยงเลยนะ แต่คุยธรรมดาเหมือน
พ่อแม่กับลูก คุยกันธรรมดาธรรมดาไม่มีอะไร เหมือน
พ่อแม่กับลูกคุยกัน พอหันทางด้านธรรมะนี้ โห...
เบรี่ยงเลยกับเรา ทุกครั้งนะ ไม่เคยที่ท่านจะพูดธรรมดา
ไม่เคย เบรี่ยงเลยทันที เราก็อู้ ท่านเห็นว่าเรานี้เกินไป
มันเลยหายไปแล้ว ท่านถึงใส่หมัดหมาอย่างนั้น เป็นอย่างนั้น

พูดถึงเรื่องพ่อแม่ครูจารย์จับเรานี้ แหม เรียกว่า
เรดาร์จับตลอดไม่ให้ฉลาดสายตาไปได้เลย ท่านจับตลอด ๆ
เลย ยิ่งเวลาท่านป่วยนี่ยิ่งนะ เราภูมิใจอันหนึ่งก็คือว่า
เวลาอุปถัมภ์อุปฐากท่านในเวลาท่านป่วย นี่เราภูมิใจของเรา
คือเราสละหมดทุกอย่างเลย เรื่องเพื่อท่านเราไม่มีปัญหาอะไร
จะเป็นอะไรช่าง ขอให้เป็นที่ไปตามท่านทุกอย่าง เราเป็นที่พอใจ
ที่จะปฏิบัติบำรุงรักษาท่านเต็มหัวใจของเรา เช่นบางคืน
วัณโรคถ้าหนาวมันโอบมาก ท่านเป็นวัณโรคด้วย ตอนนั้น
แก้มไม่ตก ถ้าท่านไม่ได้นอนทั้งคืนเราก็ไม่ได้นอนทั้งคืน
อยู่กับท่านในมุ้งนั้นแหละเป็นประจำ ๆ ไม่ยอมนอน

จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริกรรม ๕๗

ตอนนั้นจิตเป็นธรรมจักรนะ ตอนที่ท่านป่วยหนัก ๆ จิตเรานั้นเป็นธรรมจักร สติปัญญาอัตโนมัติตลอดเวลาเลย ความเพียรของเราก็หมุนของมันอยู่ภายในนั้นแหละ เป็นแต่เพียงว่าไม่ได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย มันเป็นของมันเอง ทุกอย่างเราถวายท่านหมดเลย การอุปถัมภ์อุปัฏฐากดูแล เราไม่ให้ใครเข้าไปแตะต้องท่าน คือเรารักเราสงวนเราเทิดทูน ไม่ให้ใครเข้าไปแตะต้องในส่วนร่างกายของท่านเวลา ไม่จำเป็นจริง ๆ ไม่ให้เข้าไปยุ่ง เราจะดูแลของเราทั้งหมดเลย เฉพาะท่านกับเราอยู่ในนั้น ขนาดนั้นนะความมอบถวายท่าน คือจะให้องค์ใดไปทำเราก็ไม่สนิทใจ ความหมายว่า...

ไม่ใช่เราดูถูกเพื่อนฝูงนะ คือจะให้ใครไปทำนี้ เราก็ไม่สนิทใจ กลัวจะไปก่อ ๆ กัง ๆ หรือไปขวางหู ขวางตาขวางจิตท่าน ให้ท่านได้รับความลำบาก เป็นอย่างนั้นนะ เราเองนี่เก่งกว่าเพื่อนหรือ มันก็ไม่คิดอย่างนั้นเสีย มันคิดว่าเราขอถวายท่านเลย ท่านจะว่าอะไรให้ว่าเราไป อย่างนั้นเสีย แล้วมอบไปเลยอย่างนั้นนะ มันต่างกันอย่างนี้ เวลาท่านหนักเข้าเท่าไรเรายังไม่ได้ห่างไกลนะ อย่างสมมุติว่า ท่านหลับบ้างตอนกลางคืน ส่วนกลางวันมีพระดูแลได้ เพราะกลางวันไม่ค่อยหนักเท่าไรนัก ธรรมดาไม่ค่อยมีอะไร ไอก็ไม่ค่อยไอ แต่กลางคืนนั้นชิวตอนหนักมากนะ นี่ละ

๕๘ จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริกรรม

ตอนที่เรากำลังพั่วพัวอยู่ตลอดเวลา คือตอนกลางคืน

ตอนกลางวันหมู่เพื่อนก็ดูแล เราก็ไม่ค่อยอะไรนัก
ไม่ค่อยเข้าไปเกี่ยวข้อง เพราะผู้ดูแลในตอนกลางวันก็พอ
เหมาะพอดีก็มีอยู่แล้ว เรามอบให้พระเสียเราก็ไม่เข้าไปเกี่ยว
แต่เวลาสำคัญ ๆ กลางค้ำกลางคืนนั่นสิ เช่น ปวดหนัก
ปวดเบา อะไรต่ออะไรนี้ ขากเสลดไม่ออกนี้ ต้องเป็นเราทั้ง
นั่นละ เช่นอย่างกลางคืน บางที่ท่านก็หลับไป เราก็มี
ทางจงกรมข้าง ๆ บอกพระไว้ละ คือทางจงกรมมันเป็นป่า ออก
จากกุฏิไปนั้นมันเป็นป่าทั้งหมด แต่ก่อนเป็นป่าทั้งหมด เวลา
นี้มันโล่งทั้งหมด มันเป็นป่าอยู่ไหนเราก็ไปเดินจงกรมอยู่ข้าง ๆ
เวลาท่านหลับนี้ก็ให้พระองค์ใดที่พอไว้ใจบ้าง เราก็ให้เข้าไป
ไปนั่งเฝ้าท่านแทน เราก็บอกไว้ว่า นี่เราจะไปเดินจงกรมอยู่ทาง
จงกรมนี้ บอกไว้เลยนะ เราไปเดินจงกรมอยู่ทางนี้นะ
ถ้าท่านถามถึงแล้ว ถ้าท่านตื่นแล้วให้รีบไปบอก

ธรรมดาเราจะบอกใครเมื่อไรเดินจงกรม สถานที่ไหน
ไม่ได้บอกนะ ให้ใครเห็นได้ง่ายเมื่อไรเดินจงกรมของเรา
ไม่ให้ใครเห็นง่าย ๆ นะ แต่นี้ต้องได้บอก ผมจะไปเดิน
จงกรมอยู่ทางจงกรมนี้แหละ ที่นี้พระท่านก็รู้แล้ว คือทางมีหลาย
แห่งทางจงกรมนะ แต่ทางนี้เหมาะที่ท่านเราจะไปเดินจงกรม

จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริกรรม ๕๘

อยู่ที่นี่ พอท่านลืมนตาขึ้นมา ...ท่าน ...เรียกว่ามักเป็นอยู่เสมอ พอเริ่มลืมนตาขึ้นมา ท่านมหาไปไหน จะขึ้นก่อนละนะ พอลืมนตามองเห็นพระที่นั่งอยู่กับท่าน ท่านมหาไปไหน ทางนี้ก็รู้ทันทีปั๊บไปเลยไปหาเรา บางทีไปยังไม่ถึงนาที ไปเดินจงกรมไม่กี่นาที ได้ยินเสียงพระเดินกุกกับเข้าไป หือ ท่านตื่นแล้วหรือ ออกเลยทันที ปั๊บเข้าเลย ๆ อย่างนั้น

นี่ที่เราคิดอันหนึ่งนะก็เข้ากันได้กับจิตของเราว่า เราได้มอบกายถวายตัวต่อท่านทุกอย่างแล้ว ไม่มีอะไร เป็นปัญหาสำหรับเราเอง ตายก็ตายไปเลยว่างั้นเถอะ มอบถวายท่านทุกอย่างแล้ว นี่อันหนึ่งสำหรับหัวใจของเรา อาจะรับกันอันนี้ก็ได้นะ เวลาเราอยู่กับท่านเป็นเวลานานเท่าไร ท่านจะมีคำพูดออกมาบ้างว่า นี่ท่านมหาที่มา ดูแลผมนี่เป็นเวลานานเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า ให้องค์อื่น มาเปลี่ยนบ้างอย่างนี้ท่านไม่เคยพูดนะ ไม่เคยพูดว่าให้องค์ไหนมาเปลี่ยน นี่อันหนึ่งที่เราคิด เช่นอย่างกลางคืนนี้ เราไม่นอนทั้งคืนนี้ก็เหมือนกัน ท่านก็ไม่เคยให้องค์ใดองค์อื่นมาเปลี่ยนบ้างนี้ เราไม่เคยได้ยินเลย จนกระทั่งท่านมรณภาพจากไป เราก็เป็นของเราอยู่อย่างนั้นละ ไม่เคยท่านบอกให้องค์ใดองค์หนึ่งมาเปลี่ยนเลยนะ นี่อันหนึ่งนะ

ท่านอาจจะเมตตามากก็ได้ใช่ไหมล่ะ เราก็เป็นที่
 แน่ใจของเราว่า จะโง่จะฉลาดเราขอถวายหมดเลย ถ้าท่าน
 จะเป็นความไม่ขัดข้องยังงี้ก็ให้ท่านไม่ขัดข้องกับเรา เราเป็น
 ผู้ทำเต็มกำลังความสามารถ เราไม่อยากจะให้ท่านไปตำหนิ
 ตีเตียนผู้ใดที่เราไม่ค่อยแน่ใจ พุดง่าย ๆ ว่าอย่างนี้นะ เราถวาย
 ถวายหมดแล้ว จะแน่ใจหรือไม่แน่ใจก็ไม่ทราบแต่เราถวาย
 หมดแล้วนี่นะ ความพอใจเต็มใจมันอยู่กับท่านหมดเลย
 เราจึงไม่มีเรื่องที่ว่าอยู่กับท่านนานไม่นาน ก็พอดีกับท่านไม่
 เคยบอกว่าให้อะไรอันองค์ใดมาเปลี่ยนบ้าง นี่ท่านมหาธาตุแล
 ก็เป็นเวลาช้านาน จะเหน็ดเหนื่อยเมื่อไหร่ไปพักสักนิดท่านไม่
 เคยบอก ไม่เคยมีนะ นี่อันหนึ่ง จนกระทั่งท่านมรณภาพจาก
 ไปเราก็ภูมิใจในการทำของเรา

เฉพาอย่างยิ่งคือวัณโรค วัณโรคนี้ติดง่ายมาก
 ธรรมดาเขาว่างั้นนะ ถ้าใครเป็นวัณโรคแล้ว
 เขากลับกันทั้งนั้น แต่ที่พ่อแม่ครูจารย์เป็น
 กับเราไม่เคยมีอะไร พันกันอยู่นี่กลางคืน
 กะละมังสำลียู่นี้ ใส่กะละมังไว้เต็ม
 สำลียูข้างเราท่านอยู่นี่ สำลียูข้างเรา
 เอาสำลีมาพัน เวลาท่านไอนี้ ชากเสลดมัน
 ชากยาก เราต้องเอามือพันสำลี แล้วกว้าน

จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริกรรม ๖๑

ช่วยท่าน คลอเคลียกันอยู่นี้ปากท่านกับปากเราอยู่ด้วยกัน
เราไม่เคยสนใจกับวัณโรควัณแรกอะไรรนะ แต่เวลาท่านล่วง
ไปแล้ว ธรรมดามันก็เป็นแหละวัณโรคคนะ เพราะเราพันกับท่าน
อยู่ตลอดเวลา ไม่มีนะ ไม่มีเลย จนกระทั่งทุกวันนี้แหละ
ไม่มีเลย

เราที่สุดหัวใจละกับพ่อแม่ครูจารย์มั่น เรียกว่าอุปถัมภ์
อุปฐากท่านก็สุดกำลังของเรา ความรู้ความสามารถความ
ฉลาดหนักขนาดไหนเรามาทุ่มหมดเลยเพื่อท่าน เพราะฉะนั้น
จึงไม่ยอมให้องค์ใดเข้าไป จะโง่ฉลาดก็ขอให้เราถวายเสียเองว่า
จ้ะเลย ท่านก็ไม่เห็นถามหาใครนะละ เจียบเลย เราก็อำของ
เราอย่างนั้นตลอด ๆ เลย จอมปราชญ์สมัยปัจจุบันเท่าที่
เราผ่านมานั้นนะ ครูบาอาจารย์ทั้งหลายเราก็เป็นนักล่าอาจารย์
คนหนึ่งเหมือนกัน เรายังไม่เคยเห็นองค์ไหนที่จะเสมอท่าน
หรือแซงท่านไปได้ในคุณธรรมความฉลาดรอบรู้ทั้งภายนอก
ภายในว่าจะเสมอท่านหรือแซงท่านไปเราไม่เคยเห็นมี ...ไม่มี

การเทศนาว่าการก็ยิ่งอีกนะ การเทศนาว่าการของท่าน
ท่านจะเทศน์ตั้งแต่เรื่องจิตตภาวนาลำหรับพระนะ ตั้งแต่แกง
หม้อเล็ก แกงหม้อจิ๋วพันกันไปเลย แกงหม้อเล็กหม้อจิ๋วฟุ้ง ๆ
ฟุ้งเท่าไรนี้แหลม มันลึมนะ ท่านเทศน์นี้ปีแรกสี่ชั่วโมงหยุด

๖๒ จิตเสียมเพราะขาดคำบริกรรม

เทศน์ตั้ง ๔ ชั่วโมง นานหรือไม่นานฟังซิ ต่อมาร่างกายท่านก็
อ่อนลง ๆ ร่นลงมาสยามชั่วโมงหยุด ครั้นต่อมาสุดท้ายนี้
สองชั่วโมงหยุด ...(เสียงขาดหายมาเริ่มตรงโยมแม่)...

...ครั้นต่อมานี้เรียกอาจารย์จนกระทั่งวันตายเรียก
อาจารย์ตลอดมา จิตใจโยมแม่สำคัญอยู่นะ ได้หลัก โยมแม่นี้
ได้หลัก ก็ทราบมาเป็นลำดับลำดับ ทีนี้เวลาจนตัวเข้ามาแล้ว
เราก็เดินเข้าไปถาม เพราะจนเข้ามาแล้วเราไม่ค่อยเข้าไปทุกวัน
แหละเพราะมีลูก ๆ ดูแลอยู่แล้ว ไปก็ไปยืนหน้ากุฏินั้น กุฏิ
เล็ก ๆ นั้นแหละ โยมแม่ก็อยู่ข้างใน เราก็เดินไปยืนอยู่
ข้างหน้านั้น ถามเป็นยังไงต่อยังไง แม่ก็เล่าให้ฟังเราก็เข้าใจ
ทีนี้จนวันเข้าไปแล้ว ก็ตั้งใจไปถามจริง ๆ แล้วเป็นยังไงเวลา
นี้จิตใจนะ นี่ดูลักษณะท่าทางเพียบมากแล้ว แล้วจิตใจเป็น
ยังไง โอ้ย จิตใจแม่ดี ขึ้นทันทีเลย จิตใจแม่นี้สว่างไสว
ส่องไสตลอดเวลาไม่เคยหวั่นกับเรื่องความเจ็บไข้ได้ป่วยนี้เลย
เท่านั้นเราก็เข้าใจ

จิตใจแม่ไม่มีอะไรนะ มีแต่ความสว่างไสวอยู่ตลอด
เวลา ไม่หวั่นไหวไปตามความเจ็บไข้ได้ป่วยนะ เราก็เข้าใจ
ทีนี้เวลาจนจะไปก็เตือนลูกนะ เวลาจนจะสิ้นลม พอตื่น
เข้าขึ้นมาก็บอกลูกเลย เมื่อน่าจะไม่พ้นวันนี้ละลูก แม่อ่อนมาก

จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริกรรม ๖๓

แล้ว พอตื่นเช้าขึ้นมาว่า แม่ไม่น่าจะพ้นวันนี้แหละ พอ ๘ โมง ๔๕ นาทีแม่อีกก็สิ้นใจ ตอนเช้าบอกลูก พอ ๘ โมง ๔๕ นาที แม่อีกก็สิ้นใจ ก็จากนั้นไปสองชั่วโมงตั้งแต่สว่างมาก็สิ้น เราก็ไม่เป็นห่วงอะไร ส่วนศพโยมแม่ ...บอกโยมแม่แล้วให้หายกังวล นะ อาตมาจะเป็นผู้จัดการศพเป็นเจ้าของศพของโยมแม่ แต่ผู้เดียว เป็นหัวหน้าหมู่เพื่อนเลย แล้วศพแม่จะไม่ไปเผา ที่ไหน แม่อย่าไปคิดว่าปาช้าโน้นปาช้านี้ละ บอกเลยตั้งแต่ต้น ที่เผาศพแม่คือหน้าศาลาณะโยมแม่นะ บอกตรง ๆ เลย

หน้าบันไดศาลานั้นแหละ ที่จะจัดการเผาศพโยมแม่ จะเผาที่ตรงหน้าศาลา ตรงนั้นละเป็นป่าช้าของโยมแม่ โดยอาตมาจะเป็นผู้จัดการทุกสิ่งทุกอย่างเรียบร้อยหมด ให้หายห่วงนะ แล้วก็เผาที่นั่นจริง ๆ เผาที่หน้าศาลา ก็ไม่มีอะไร นับว่าดี โยมแม่ได้หลักได้เกณฑ์ดี ภาวนาดีอยู่ มันเกี่ยวโยงกันอยู่โยมแม่ แปลกอยู่นะ อย่างนี้ละความ เกี่ยวโยง มันจะผิดไปไหนละ ปราบกฏตั้งแต่เราอยู่ห่วยทรายนะเกี่ยวกับโยมแม่นี้ จึงได้บอกหมู่เพื่อน โยมแม่ยังไม่ได้บวชนะ โยมแม่อยู่บ้าน เราพิจารณาอะไร ๆ มันปรากฏเกี่ยวกับโยมแม่นี้ละ พอได้เรื่องได้ราวหมด เรียบร้อยแล้วก็ได้บอกหมู่เพื่อน ผมต้องได้เกี่ยวกับโยมแม่โดยตรงนะเรื่องราว มันพัวพันกันอยู่ บอกตรง ๆ เลย จะต้องได้เกี่ยวกับโยมแม่

๖๔ จิตเสียมเพราะขาดคำบริกรรม

โดยตรง

แล้วก็มีน้องชายอีกคนหนึ่งมันก็มาเกี่ยวเหมือนกัน
ไอ้บ้านี่ มันเกี่ยวอะไรก็ไม่รู้แหละไอ้พี่น้อง พ่อได้จังหวะแล้วก็
บอกมาเลย เขียนจดหมายบอกมา บอกให้เตรียมตัวไว้ให้
เรียบร้อย เราจะมาในระยะนั้น ๆ มาแล้วจะให้บวชเลยเราว่า
อย่างนั้นนะ ลังมาทางจดหมายเรียบร้อย เราจะมาในระยะนั้น
มาแล้วจะจัดการบวชเลย พ่อได้เวลาแล้วเราก็มาทงนี้ก็เตรียม
พร้อมพอดี มาก็บวชให้เลย ครั้นบวชแล้วก็กลัวจะเป็นห่วง
เป็นไยากับลูกกับหลานไม่สะดวกสบาย การภาวนาจะไม่สะดวก
พอบวชแล้วเลยพาโยมแม่หนีไปจำพรรษาที่จันทน์ ครั้นไป
โรคก็กำเริบอีกแล้วจะเป็นอัมพาต ต้องได้กลับมา นี่ มาอยู่กับ
ยาหมอสี่ หายร้อยเปอร์เซ็นต์นะ ไฮ้ย ...ยาไทยเราไม่ใช่เล่นนะ
หาย

นี่ที่เกี่ยวกับโยมแม่ นะ
จนได้แนะนำสั่งสอนเต็มเม็ด
เต็มหน่วยเกี่ยวกับโยมแม่แล้ว
น้องชาย มันก็เป็นจริง ๆ ถูก
อย่างนั้นจริง ๆ มันก็เกิดไปมี
เรื่องอะไร ๆ เราก็มไปเปลื้อง
ให้แน่ะ มันก็เป็นอย่างนั้นนะ

จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริกรรม ๖๕

เราได้พูดถึงว่า มีน้องชายคนหนึ่ง ใ้บ้บ่า นี้นมันจะมีเรื่องอะไร กับเราอะ มากี่เจอจริง ๆ เป็นจริง ๆ เราก็ไปเบเลื่องเรื่องราว ให้เรียบร้อย อย่างนั้นแล้ว มันหากเป็นของมันเอง เรื่องมัน เกี่ยวยังไงมันก็รู้ มันเป็น สำหรับโยมแม่เราหายห่วงละ

เรื่องบุญเรื่องคุณของพ่อของแม่นี้ แหม ...มันซึ่ง มากนะ ซึ่งจริง ๆ นะ เราเป็นอยู่ ในหัวใจเราเองที่นี้มันก็ มาทบทวนกันกับเรื่อง **มาตาปิตุอุภูฐาน** พระคุณของ พ่อของแม่ที่เขียนไว้ในหนังสือก็เยอะ เราก็เห็นมาแล้ว ประมวลมานี้ โอ ...คุณของพ่อของแม่นี้แหม ...ซึ่งมาก ที่เดียว ตามติดของมันถึงรากเหง้าเค้ามูลของมันเลย บุญคุณของพ่อของแม่นี้แหม ...ไม่ทราบจะบรรยายยังไงให้ ถูกต้อง มีแต่ความซึ่งมากที่สุด เด่นมากนะที่เราปฏิบัติ ต่อพ่อแม่เรานี้ก็เรียกว่า ตอบแทนคุณกันเต็มเม็ดเต็มหน่วย ด้วยกันทั้งสองฝ่าย เราจึงไม่เป็นห่วงเกี่ยวกับโยมแม่ นะ เรื่องบุญเรื่องคุณว่าแม่มีต่อเราขนาดไหน เรามีต่อแม่ของเรา ขนาดไหน เรียกว่าพอกันว่างั้นเลย ลงสุดท้ายว่าพอกัน

เราก็สอนเต็มเม็ดเต็มหน่วย โยมแม่ก็ลงเสียด้วยลง เรานะ บางครั้งบางครั้งว่ามันมีเหมือนกันพิจารณาถึงเรื่องจิต เรื่องใจอะไร พิจารณานี้เสร็จเรียบร้อยแล้ว พูดถึงเรื่องวัย

เรื่องสังขารร่างกาย พอถึงวาระที่จะไปของธาตุขันธ์นี้ โห้ย
 แม่น้ำตาร่วงนะ เราก็พูดธรรมดาไม่ได้พูดอะไรนะพูดธรรมดา
 แต่แม่ไม่ได้ถือเป็นธรรมดา แม่หนึ่งฟังเราพูดถึงเรื่องธาตุ
 เรื่องขันธ์เรื่องความเป็นความตาย ที่มันเป็นมาอย่างไร ะ
 ก็ไต่มาถึงจิตดวงนี้ละ ติดตามสะกดรอยจิตนี้ตามสะกดรอย
 มันไปเรื่อย ๆ ที่มันชัดเจนมากก็คือ ภาคปฏิบัติ เราก็พูด
 อย่างนั้น

ตั้งแต่จิตเริ่มเป็นสมาธิมาก็เริ่มเห็นจุดแห่งความ
 รู้รวมตัว ความรู้รวมตัวมันจะอยู่ในท่ามกลาง เราก็บอกตาม
 เรื่อง อันนี้ร่างกายนี้ก็ค่อยแยกกันไป ความรู้ที่มันจะเด่น
 อยู่ในตัวของมันเอง ร่างกายก็เป็นส่วนร่างกาย เราก็แยกออกไป
 ไปเหมือนอย่างว่า นี่เป็นตะกร้า ผลไม้ที่มาวางไว้ในตะกร้านี้
 เท่ากับจิต ตะกร้านี้เท่ากับร่างกายเราก็เทียบให้ฟังที่ในเวลาจิต
 มันรวมตัวของมันเข้าไปแล้ว เราจะเริ่มทราบตั้งแต่จิตเป็น
 สมาธิ เราว่าอย่างนั้นนะ ที่นี้ก็แจ่มเข้าไป ๆ ถึงจิต
 ละเอียดลลอบ ละเอียดลลอบ
 ขนาดไหน มันก็แสดงอยู่ที่
 จิต ๆ อยู่ที่ท่ามกลางอก ๆ
 ก็บอกตรง ๆ อย่างนี้ มันเป็น
 อยู่ี่จริง ๆ นะ จนกระทั่งมัน
 สว่างขนาดไหนมันก็แสดงอยู่

จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริกรรม ๖๗

ในนี้ มันไม่ได้ไปขึ้นข้างบนหรือลงไปข้างล่างที่ไหน

พูดไป ๆ เรื่องตามจิตตามวิถีจิต ที่นี้จิตดวงนี้ตามรอย
มันก็หันตัวมันเข้าไป ๆ จับจิตได้ จับจิตได้คือจับรอยจับตัว
ของมันไปโดยลำดับลำดับไป จนกระทั่งมันถึงจุดของมันที่
ตามตัวของมันถึงตามตัวที่ พาให้เกิดให้ตายคืออวิชชา
อวิชชาที่มันฝังอยู่ในจิต ก็บอกอย่างนั้น นี่ละตัวพาให้
สัตว์ทั้งหลายเกิดตาย ๆ อยู่ไม่หยุดไม่ถอยคือตัวนี้ ที่นี้โลกไม่
เห็น มีพุทธศาสนาเท่านั้นที่ชี้ลงไปจุดคือจิตอย่างเดียว
นอกนั้นศาสนาใดก็ตามไม่มี พูดไปส้อมส้อมห้าไปทางด้านวัตถุ
ไปแล้ว พระพุทธเจ้านี้ชี้เข้าไปในจิตเลย สอนก็สอนวิธีการที่
จะให้ตามสะกดยจิตให้ทันให้ถึงตัวของมัน

เราก็พูดถึงว่า เราก็ตามไป ๆ ด้วยจิตตภาวนา แน่นอน
เข้า ๆ แม่นยำเข้าเรื่อย ๆ จิตเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ๆ เพราะยัง
เป็นสมมุติมันก็ต้องเปลี่ยนจากดีขึ้นไปเรื่อย ๆ ดีละเอียด
ล่อขึ้นไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งไปเข้าถึงจิต ที่นี้เมื่อถึงจิต
คือมันปล่อยไปโดยลำดับถ้าพูดถึงเรื่องการปล่อย การพิจารณา
ร่างกายนี้มันจะปล่อยอันดับแรก ร่างกายจึงต้องพิจารณา
มากที่สุดทีเดียว สถิติปัญญาที่ใช้ในการพิจารณากายที่จะถอด
ถอนร่างกายซึ่งเป็นเรือนร่างของกามกิเลส สถิติปัญญาขั้นนี้จะ

๖๘ จิตเสียมเพราะขาดคำบริกรรม

ผาดโผนโจนทะยานมาก มันเป็นของมันเอง บางทีกายไหว
ก็มีมันเป็นของมัน รุนแรงมากพิจารณาทางด้านร่างกายนี้

พอร่างกายนี้หมดความหมาย ทราบชัดเจนตลอด
ทั่วถึงแล้วมันก็ปล่อยของมัน จากนั้นมันก็สืบทอดไปถึงเวทนา
สัญญา สังขาร วิญญาณ ซึ่งเป็นเงาของจิต ๆ กายนี้เป็น
ส่วนหยาบเป็นวัตถุ ส่วนเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ
เวทนาจิต มันก็ตามเข้าไป ๆ นี่ก็เป็นเงาของจิต ก็ตามเงา
อันนี้เข้ามาเข้าไปหาตัวมันตัวจิต เหล่านี้เป็นเงา ตามเข้าไป ๆ
มันก็ค่อยรู้เรื่อง อะไรเกิดขึ้นพบบันกระเทือนถึงจิต ๆ ตามเข้า
ไปถึงจิต ตามเข้าไปกระเทือนถึงจิต ตามเข้าไปจนกระทั่งถึง
ตัวจิต นี่ที่สะกดรอยตามรอยแกะรอยเข้าไปถึงตัวจริงแล้วที่
ตัวจริงจริง ๆ ที่พาให้เกิดให้ตายคือตัววิชชา นั่นละตัวสุดยอด
เรียกว่าชตริย์วัฏจักร ผังอยู่ในจิต ตัวนี้พาให้สัตว์เกิดสัตว์
ตายเพราะฉะนั้นสัตว์ทั้งหลายจึงมีเกิดมีตายตลอดเวลา หาป่า
ช้าของจิตไม่มี มีแต่เกิดตายไม่หยุดก็เพราะว่ามันไปสวมร่าง
ใดร่างนั้นก็เรียกว่าเกิด ร่างนั้นหมดสภาพก็เรียกว่าตาย ๆ
ตัวจิต ไม่ได้ตาย ออกจากสภาพนี้เข้าสู่สภาพนั้น ๆ ตามอำนาจ
แห่งกรรมดีกรรมชั่วของตนไปโดยลำดับลำดับมา อย่างนี้
ตลอดมา

ที่นี้เวลามันเข้าไปถึงจุดนั้นแล้ว ถึงชตริย์วัฏจักร

จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริกรรม ๖๙

นั่นละตัวใหญ่อยู่ตรงนั้น มันไม่เอาอะไรแล้ว มันหมดมัน
ปล่อยแล้ว อะไรปล่อยหมด ๆ มันก็เหลือแต่เข้าไปหาจิตดวง
เดียวนั้น มันก็จ่อเข้าไปตรงนั้น เข้าถึงตัว พอจ่อเข้าไปตรงนั้น
ตัวนั้นขาดสะบั้นลงไปนี่ ผางลงไปนี่เท่านั้น นี่ละคือกษัตริย์วิภู
จิตขาดสะบั้นลงไป เรียกว่ากษัตริย์วิภูจิตตายที่นี้ละ กิเลสตาย
กิเลสสลายหมดแล้ว แล้วจิตนี้ก็ดีขึ้นเป็นวิภูจิต เป็นวิมุติ
ที่เป็นสมมุติคือมีวิชาสุดท้าย ตัวสุดท้ายขาดสะบั้นลงไป
จิตที่เป็นวิมุตินี้ก็หลุดผางออกไป นั่นเป็นแดนวิมุติโดย
สมบูรณ์ อันนี้เป็นสมมุติก็ลงสภาพของเขา

เมื่อเรียนจบนี้แล้วไม่ต้องไปถามใครมันก็รู้เองจากนั้น
ก็มาพูดถึงเรื่องจะปล่อยธาตุปล่อยขันธ์ นี่ละที่โยมแม่ โอ๊ย
อย่าพูดเลยโยมแม่ไม่อย่ากฟ้ง น้ำตาร่วงเลยที่นี้ นี่ถึงวาระ
ของจิตถึงขั้นสุดของมันแล้วมันเป็นเป็นอย่างนี้ ถึงขั้นสุดของ
ร่างกายก็คือ เวลามันจะไปจริง ๆ แล้วมันจะเป็นของมัน
อย่างนั้น ๆ เราก็บอก เราก็บอกไม่ให้ใครมายุ่งมาเกี่ยวเรา
เราก็พูดจริง ๆ เราจะวางสภาพตามสมมุติที่มันมีอยู่ยังไป ๆ
กับเรื่องจิตที่มันจะปล่อยกัน รับผิดชอบ ไม่ได้ปล่อย
ด้วยอุปาทานนะ จะปล่อยวางกันจากความรับผิดชอบ
เราก็พูดให้ฟัง จากนั้นแล้วทางนี้มันก็ออก ที่นี้เวลาอัน
นี้ดับออกไปหมดแล้ว เรื่องสมมุติทั้งปวงก็หมดความหมาย

๗๐ จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริกรรม

โดยสิ้นเชิง ธรรมชาตินั้นก็เป็นอนุภาทิสถนิพพานโดย
สมบูรณ์ คำว่าสมมุติกับวิมุตติจึงเข้ากันไม่ได้อีกเลย ตั้งแต่
ขั้นที่เป็นสมมุติซึ่งรับผิดชอบอยู่นั้น ได้ขาดสะบั้นลงไปนั้น
อันนั้นท่านว่าสิ้นทุกสิ่งทุกอย่างแล้ว

สมมุติก็คือธาตุขั้นนี้ ลึสุดในวาระที่ลมหายใจขาด
ความรับผิดชอบของจิตก็ลึสุดกันระยะนั้น จากนั้นก็ขาด
สะบั้นลงไป จากนั้นก็เป็นธรรมชาตินั้นล้วน ๆ เราว่าอย่างนั้น
จากนั้นก็จะไปพูดอะไรอีก โยมแม่พูดเลยน้ำตาร่วง ้วย
อย่าพูดแม่ไม่อยากฟัง อ้อย ...พูดตามความจริงเฉย ๆ อย่าไป
หาคิดหาเป็นอารมณ์ซี อ้อย ...มันอดไม่ได้ น้ำตาร่วงเลยโยมแม่
พูดเฉย ๆ มันยังไม่ตายเดี๋ยวนี้ จะไปเดือดร้อนอะไรก่อนแล้ว
อ้อย ...ยังไม่ตายก็ไม่อยากได้ยิน

เอาอีกแหละ ก็มันก็เป็นอย่างนั้นคือมันไม่มีอะไร
สงสัยแล้วจิตกับขั้นอันนี้ ก็เพียงรับผิดชอบกันไปเท่านั้นเอง
จะให้ความยึดความถือมั่นเป็นอฐานะแล้ว จะเป็นอะไร
ไปได้อีก เมื่อถึงนั้นแล้วก็รู้เอง คือไม่ต้องไปถามใครเลย
มันรู้เองของมันอย่างนั้น นี้ที่ว่า **สนฺทิกฺขุจฺจโก** ขั้นสุดท้ายคือ
สนฺทิกฺขุจฺจโก นี้ขั้นสุดยอดละ ขั้นเป็นวิมุตติหลุดพ้นขึ้นมา
ผางเป็น **สนฺทิกฺขุจฺจโก** ประจักษ์เลย

จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริกรรม ๗๑

ไม่ว่าพระพุทธเจ้าพระองค์ใด สาวกองค์ใดก็ตาม พอถึงขั้นนี้แล้วเป็น **สนทสิฏฐิโก** ร้อยเปอร์เซ็นต์ จึงไม่มีการถามกัน แบบเดียวกันหมดเลย รู้อย่างเดียวกัน แบบเดียวกันหมด เรียกว่าหมด ธรรมชาติเหล่านี้ที่เป็นวิมุตตินี้ที่ว่า เป็นธรรมชาติ อันนี้เป็นธรรมชาติ ที่ท่านว่า ธรรมมีอยู่ ๆ คือ ธรรมชาตุนี้แล พระพุทธเจ้ามาตรัสรู้นี้ก็ปักก็กลับแล้ว นี่เราเอาหลักความจริงมาพูดโดยไม่มีอะไรสงสัยเลยแม้เม็ดหินเม็ดทราย แต่ก่อนก็ไม่เคยรู้ เวลามันรู้มันก็เป็นอย่างนั้น นี่ละที่ว่าพระพุทธเจ้าจำนวนมากขนาดไหน ไม่มีใครเกินพระพุทธเจ้าที่ตรัสรู้แล้ว จิตดวงนั้นเป็นธรรมชาติ ๆ นั้นละ เรียกว่าธรรมมีอยู่ คือธรรมชาตุนั้นแลมีอยู่ และธรรมชาตุนี้จึงเทียบกันได้กับแม่น้ำมหาสมุทร

เวลาแม่น้ำสายต่าง ๆ ไหลลงมาสวมมหาสมุทร เขาก็ต้องเรียกว่าแม่น้ำสายนั้น ๆ เพราะยังไม่ถึงมหาสมุทร เขาก็เรียกแม่น้ำสายนั้น เช่นอย่างเมืองไทยเราก็เรียกแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำบางปะกง นี่มันจะไหลลงสวมมหาสมุทร แต่ตอนนี้ยังเรียกมหาสมุทรไม่ได้ ต้องเรียกแม่น้ำสายนั้นสายนี้ไปธรรมดา พอแม่น้ำสายเหล่านี้สายใดก็ตามได้เข้าสู่มหาสมุทรบับลงเท่านั้น เราจะเรียกแม่น้ำสายนั้นสายนี้อีกเหมือนแต่ก่อนไม่ได้นะ เรียกได้คำเดียวว่าแม่น้ำมหาสมุทร ถึงจะ

๗๒ จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริกรรม

ตัดจากมหาสมุทรขึ้นมาก็แม่น้ำมหาสมุทร ตัดขึ้นมาจากนั้น
จะไปเรียกเป็นแม่น้ำแก้วนี้จากสายนั้นสายนี้ไม่ได้ นี่เรียกว่า
แม่น้ำที่รวมตัวลงไปสู่มหาสมุทร เรียกได้คำเดียวว่าแม่น้ำ
มหาสมุทร นี่เป็นข้อเทียบเคียง

ฉันใดก็เหมือนกัน จิตของผู้บำเพ็ญทั้งหลายนี้เท่ากับ
แม่น้ำสายต่าง ๆ ผู้บำเพ็ญทั้งหลาย สัตว์โลกที่บำเพ็ญทั้งหลาย
นี้เท่ากับแม่น้ำสายต่าง ๆ ต่างคนต่างบำเพ็ญ ๆ มีวาสนาบารมี
สูงขึ้นมาขึ้น ๆ ก็เท่ากับแม่น้ำนี้ไหลเข้าสู่ทะเลหลวงไหลเข้าไป
ๆ เรียกว่าจะไหลเข้าสู่ธรรมธาตุก็ได้ว่างั้นเถอะนะ ไหลเข้ามา
ที่นี้พอถึงจุดนี้แล้ว เมื่อวาสนาบารมีเต็มที่แล้วก็เข้าถึงจุดนี้
คือวิมุตติหลุดพ้นนี่ เท่ากับแม่น้ำสายต่าง ๆ ได้ไหลเข้าสู่
มหาสมุทรแล้ว เรียกได้คำเดียวว่ามหาสมุทร อันนี้ก็เรียกได้
คำเดียวว่าธรรมธาตุ จะว่าองค์นั้นองค์นี้มาจากสกุลนั้นสกุลนี้
พระพุทธเจ้าองค์นั้นองค์นี้ไม่ได้เลย ไม่ว่าพระพุทธเจ้าพระ
องค์ใด สาวกของพระพุทธเจ้ามากมายเท่าไร จะเป็นธรรมธาตุ
แบบเดียวกันหมดเลย เช่นเดียวกับน้ำมหาสมุทร นี่ละเทียบ
กันได้อย่างนี้

นี่ท่านว่าธรรมมีอยู่ ๆ ที่นี้ที่สัมผัสสัมพันธ์กับธรรม
เหล่านี้ต้องเป็นจิตเท่านั้น นอกนั้นสัมผัสไม่ได้ สัมผัสกับ

จิตเสื่อมเพราะขาดศำบริกรรม ๗๓

ธรรมมีอยู่ ๆ พวกเข้ใจเหรอ นีเ็นธรรมชาติอย่างแท้จริง
เป็นอย่งนั้น พวกเข้ใจใหม่ทิว่ **สุญญโต โลกั อเวกขสุสุ**
ว่างไปหมด คือจิตจะไม่ถือสิ่งเหล่านี้มาเป็นอารมณ์สิ่ง
กิดขวางต่า ๆ เลย ไม่มี มีแต่ทะลุไปหมดเลย อันไหนทิว่
เป็นคู่ควรกับจิต ก็คือพวกนามธรรม พวกจิตวิญญาน
พวกเปรตพวกผีพวกสัตว์นรกอเวจีอะไร สวรรค์ชั้นพรหม
อะไร ๆ เรื่องเหล่านี้กับจิตนี้จะเข้าประสานกันได้ ตามกำลัง
ความสามารถของผูทิว่จะรู้จะเห็นสิ่งเหล่านั้น เข้าใจใหม่ละ
นั้นละรู้ได้อย่างนั้น นีเ็นสิ่งทิว่ควรแก่กัน เพราะเป็นนาม
ธรรมด้วยกันจะเข้าถึงกันได้ ประลัประสานกันได้ทั่วถึงกัน
ไปหมดเลย

ส่วนดิน น้ำ ลม ไฟ โลกเราทั้งแผ่นดิน แผ่นดินนี้มัน
ไม่มีความหมายเพราะพวกนี้ไม่ใช่พวกรับบาปรับบุญ ไม่ใช่พวก
ไปตกนรกไปสวรรค์ ไม่ใช่พวกไปเป็นเปรตเป็นผีใช่ใหม่ละ
มันเป็นดินเป็นน้ำเป็นลมเป็นไฟไปอย่งนั้น มีหรือไม่มีมัน
ก็เหมือนอย่งท่านว่า สุญญโต โลกั มันว่างอย่งนั้นละ
จะว่าเขามีเขาก็ไม่ได้ว่า เขาไม่มีเขาก็ไม่เห็นว่าจะอะไร ถ้าจิตไม่
เข้าไปเกี่ยวข้องแล้วว่โลกนี้มันว่าง เรียกว่าเต็มเม็ดเต็ม
หน่วยเลย มันว่างจากธรรมชาติเหล่านี้หมดเลย มันไม่มีกับ
ธรรมชาติอันนี้ เรียกว่าโลกมันว่างเปล่าไปหมด สุญญไปหมดเลย

๗๔ จิตเสียมเพราะขาดคำบริกรรม

ทั้ง ๆ ที่เหยียบไปนี่แหละ ถ้าไม่หลีกหัวมันก็ชนต้นไม้มัน
สูญยังไง จะว่ามันสูญแบบนั้นไปชนเอาปั้ง ๆ นะ มันสูญ
คนละสูญเข้าใจไหมละ

วันนี้เอาใหญ่เลยนะ สองทุ่มแล้วเครื่องบินไปแล้วนะนี่
วันนี้เปิดโล่งเลย มีวันนี้แหละเปิดโล่งเลย ๒ ทุ่ม ๑๕ นาทีแล้ว
เครื่องบินไปแล้วนะ (ไปแล้วครับ) วันนี้ก็ได้ฟังธรรมะทุกแห่ง
ทุกมุมไม่ใช่เหรอ วันนี้ได้เปิดเต็มที่เหมือนกันนะ ทุกวันไม่
เคยได้พูดแหละ พูดก็ขู่นั่นขู่นี่เท่านั้นไปเลย

ให้พากันภาวนานะ วิธีภาวนาเราก็สอนหมดแล้ว **วิธีที่**
จะให้จิตมันติด สัมผัสความรู้ให้เด่นขึ้น ๆ ในตัวเองก็คือคำ
บริกรรม เราบอกแล้วนะ คำบริกรรมสำคัญมาก ถ้าจะตั้งจิต
ให้เป็นหลักเป็นเกณฑ์เป็นความรู้ที่เด่นขึ้นมา ๆ **นี้ต้องอาศัย**
คำบริกรรม มันจะเป็นอะไรก็ให้อยู่กับคำบริกรรม ต่อไปความ
รู้นี้จะมารวมตัวอยู่กับคำบริกรรม รวมตัว ๆ แล้วก็จุด
ความรู้ขึ้นมา พอเด่นขึ้นมา ๆ แล้วคำบริกรรมนี้ กับความเด่น
ของความรู้มันจะกลืนเป็นอันเดียวกัน ไม่บริกรรมก็ได้ รู้อยู่
นั่นเลย ถือความรู้เป็นจุดที่ตั้งของสติ ให้รู้อยู่ตรงนั้นแล้ว
ความรู้นี้จะค่อยเด่นขึ้น ๆ

จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริกรรม **๗๕**

จากนั้นจะพิจารณาถึงเรื่องร่างกายอะไร **อนิจจัง ทุกขัง อนตตตา** อสุภะอสุภัง ก็แยกส่วนแบ่งส่วนพิจารณาทั้งเรื่องของเขาของเรา เทียบสัดส่วนเทียบส่วนได้เหมือน ๆ กันทั่วโลก มันเป็นเรื่องเหมือนกันหมด นี้เรียกว่าปัญญา ออกเป็นบางกาล พิจารณาบางกาล แล้วเข้ามาสู่ความสงบด้วยการบริกรรมภาวนา หรือถ้าจิตมีความสงบแล้วก็ให้อยู่กับความสงบด้วยความมีสติ นี่ละการตั้งรากฐานจิตเบื้องต้นตั้งอย่างนี้แหละ ไม่ใช่อยู่เฉย ๆ จะกำหนดจิตให้ความรู้ที่เด่นซึ่งเป็นไปไม่ได้นะ เราทำแล้วเราจึงได้มาพูดเต็มเม็ดเต็มหน่วย จะกำหนดเฉย ๆ ให้มันรู้ แล้วความรู้นี้จะเด่นขึ้น ๆ จนเป็นสมาธิขึ้นมา นี่เป็นไปยากนะ น้อย่างอนุโลมนะเป็นไปยาก ถ้าให้พูดเต็มลัดเต็มส่วนเป็นไปไม่ได้ว่างั้นเลย ต้องได้อาศัยคำบริกรรม

สำหรับเรา ๆ ท่าน ๆ ทัว ๆ ไปไม่ได้พูดถึงเรื่องพวก ขิปปาภิญญานะ พวกเรา ๆ ท่าน ๆ ธรรมดาต้องได้ก้าวเดินแบบนั้นละ เราได้ทำแล้ว คำที่ว่าจิตเจริญแล้วเสื่อม ๆ นี้เราเคยเป็นมาแล้ว เวลามันเจริญ-มันเจริญจริง ๆ จิตแน่นเหมือนหินนะ จิตเป็นสมาธิที่แน่นเหมือนหิน ครั้นแล้วมันก็เสื่อมลงมาได้ เพราะเราไม่รู้จักรักษาละซี มันค่อยเสื่อมของมันลงไปไม่รู้ตัว พอรู้ตัวนี่กลับตัวไม่ได้กลับตัวไม่ทันเสีย มันก็เลยมีแต่เสื่อมมีแต่เจริญอยู่อย่างนั้น ตั้งปีกว่านะ เตือนพฤคจิตภา

๗๖ จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริกรรม

จิตเริ่มเสื่อม จนกระทั่งเดือนเมษาฯ ปีหลัง พุทธจิกาท
ผ่านไปแล้ว พุทธจิกา ธันวา มกรา กุมภาพันธ์ มีนา เมษาโน้น
ที่มันเสื่อมไปถึงปีหนึ่งกับห้าเดือน นี่เป็นไฟเผาหัวอกนะ

จิตเสื่อมนี้ แหม ...ทุกข์มากจริง ๆ เราเคยทุกข์แล้ว
คือมันเสียดายจิตที่เคยเป็นนั้น แต่แล้วก็เสื่อมไปเสีย ยังเหลือ
แต่ซุงทั้งท่อนคือร่างกายกับใจนี้ ซึ่งเป็นซุงเหมือนกันไม่มีค่า
เท่านั้นนะ ทำยังไงเจริญขึ้นไปได้สามวันเท่านั้นนะ มันเจริญ
มันเสื่อมอยู่ตลอด พอเจริญขึ้นไปสักสามวัน ก่อนที่จะขึ้นถึง
ที่ว่าเจริญอยู่สามวัน ฟาดจนครึ่งเดือนมันจึงขึ้นของมันได้
เต็มเม็ดเต็มหน่วย ...ความเพียร แล้วพอขึ้นไปแล้วบางครั้ง
ไม่นาน บางคืนกลัวจิตจะเสื่อม พอถึงขั้นนั้นแล้วมันก็เสื่อม
ต่อหน้าต่อตา ทำยังไงก็ไม่หยุด มันเสื่อมต่อหน้าต่อตา

เอ๊ ...จะทำยังไงหน้า มันก็เป็นมาอย่างนี้จะทำยังไง เลยทำ
ให้สงสัย จะเป็นเพราะเรากำหนดแต่ผู้รู้อยู่เฉย ๆ ไม่ได้ใช้คำ
บริการ จิตนี้อาจเถลไถลออกไปที่ไหนก็ได้ เพราะฉะนั้นมัน
เจริญแล้วมันถึงเสื่อม ๆ ได้ เอ้า ...ที่นี้เอาวิธีที่นี้แหละ เราจะเอา
วิธีว่าเอาคำบริการเป็นหลัก นี่เราตั้งของเราอย่างนี้แหละ เราจะ
เอาคำบริการเป็นหลัก ที่กำหนดแต่จิตเฉย ๆ มันเจริญแล้ว
เสื่อม ๆ ให้เห็นอยู่อย่างนี้ มันไม่ยิ่งกว่านี้ไป ก็จะต้องแบก

จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริการ **ณฺณ**

กองทุกข์ตลอดไปเวลาจิตเสื่อม เอ้า ...ที่นี่เราจะเอาแต่
คำบริกรรมแต่เราชอบพุทธ เอ้าพุทธ เอ้าพุทธ เอ้าพุทธ คำบริกรรมติดแน่น
อยู่นั้น ที่นี่ก็ปล่อย

แต่นิสัยเรามันเป็นนิสัยตรงไปตรงมา คือว่าอะไร
จริงทั้งนั้น ที่นี่พอว่า เอ้า ...เราจะเอาพุทธ ที่นี่มันเคยเสื่อมเคย
เจริญ ๆ ไปที่ไหนก็ตาม เราจะไม่ถือมาเป็นอารมณ์ เอ้า
มันอยากเสื่อมให้เสื่อมไป มันเจริญก็ให้เจริญไป เราจะไม่ไป
คิดไปขวางมัน ไม่ไปแสดงความดีใจเสียใจกับมัน นอกจาก
ไม่ปล่อยพุทธนี่เท่านั้น คำว่าพุทธเราจะไม่ปล่อยเอ้า...เจริญก็
ให้เจริญอยู่นี้ เสื่อมก็ให้เสื่อมอยู่กับพุทธ เราก็ตั้งอยู่นั้นเลย
ที่นี่พอว่า เอ้า ...ตัดสิ้นใจเท่านั้น จิตปักปั๊บเลยนะ นิสัยอันนี้
มันเป็นอย่างนั้นนะ เรียกว่านิสัยจริงมากเรา

จากนั้นพอตั้งอย่างนั้นปั๊บ ที่นี่ไม่ยอมให้ผลอเลย
จะยืนจะเดินจะนั่งจะนอนไปไหนกับคำว่าพุทธ ๆ นี้ ให้ติด
แนบกันไปเลยทีเดียว เอ้า ...มันจะเสื่อมอะไรให้เห็น แต่พุทธ
เราจะไม่ปล่อย เอ้า ...เสื่อมก็ให้เสื่อมไป ตายก็ให้ตายกับพุทธ
จับพุทธติด ๆ เป็นประจำ ๆ ไม่ให้ผลอจริง ๆ จะทำอะไรต่อ
อะไร นี่ ...พุทธต้องติดแนบตลอดเวลา ยืนเดินนั่งนอน
ทำข้อวัตรปฏิบัติอะไร ๆ นี่พุทธต้องติดแนบตลอดเวลา

๗๘ จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริกรรม

ไม่ยอมให้คิด ไม่เสียดายความคิดต่าง ๆ วางั้นเถอะนะ
ปล่อยให้หมดเลย จะเอาแต่คิดว่าพุทโธ ๆ อย่างเดียวเป็นหลัก
ของใจ นั้นละที่นั่นะปักลงไปตรงนั้น

ก็ไม่นานนักละนะ ที่นี้จิตเมื่อมีแต่คำบริกรรมอย่าง
เดียว ๆ มันก็ค่อยสงบเข้ามา ๆ นะ ค่อยเย็น ๆ แต่ยังไงก็
ไม่ปล่อย พุทโธอยู่อย่างนั้น จนกระทั่งมันสงบจริง ๆ นี้
คำบริกรรมคือพุทโธกับใจนี้เป็นอันเดียวกัน บริกรรมยังไงก็
ไม่ได้ คือนึกให้เป็นคำบริกรรมก็ไม่มี ยังเหลือแต่ความรู้อัน
เดียว ๆ เเด่น เกิดงเหมือนกัน นี่ยังไงเราก็หวังจะพึงเป็นพึง
ตายกับพุทโธ ที่นี้พุทโธก็หายไปแล้วจะทำยังไง จิตจะไม่เสื่อม
เหวอวางั้น แต่ก่อนจะเสื่อมไปไหนก็เสื่อม เราไม่ปล่อยพุทโธ
ที่นี้บริกรรมพุทโธก็ไม่ได้แล้วจะทำยังไง

มันก็มีข้ออันหนึ่งที่ทำให้ระลึกได้นะ เอ้า ...ถ้ามันระลึก
คำบริกรรมพุทโธไม่ได้ก็ไม่ต้องระลึก ให้มันรู้อยู่กับ คือเวลา
มันบริกรรมพุทโธไม่ได้ จิตมันละเอียดมันรู้ของมันนะ มันรู้
อยู่ตรงนั้นจิตละเอียดนะ แล้วเอาสติจับไว้ตรงนั้นเลย เอานั้น
แทนพุทโธ เราก็ระลึกรู้อยู่กับนั้น คือให้รู้อยู่นั้น พอมันได้
จังหวะแล้วตอนั้นพุทโธไม่มีเลยนะ เหลือแต่ความรู้ จะนึก
ยังไงก็ไม่ปรากฏ เราก็งง เอ้า ...ถ้านี้ก็ให้สติอยู่กับผู้รู้นี้ เอออัน

จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริกรรม ๗๙

นี่แทนพุทฺโธ มันก็อยู่นั้น ๆ พอได้จั่งหะแล้วมันก็ค่อย
คลี่คลายออกมา พอคลี่คลายออกมา พอนึกพุทฺโธได้ เอา
พุทฺโธปั๊บเข้าไปอีกติดกันเลย แทนกันเลย ครั้นต่อไปมัน
ก็ค่อยมีความสงบเย็นขึ้น ๆ รู้สึกว่าเย็น ความร้อน ๆ วุ่น ๆ
วาย ๆ ในเวลาจิตเสื่อมนั้น เรียกว่าค่อยหายหน้าไป ๆ
อันนี้เป็นอารมณ์แทน ที่นี้ค่อยสงบเย็น ๆ เข้าไป

ที่นี้ขึ้นไปจนกระทั่งถึงจุดที่มันเจริญแล้วเสื่อม มันเคย
ขึ้นถึงนั้น แล้วอยู่เพียงสามวันมันก็เสื่อมลงมา ที่นี้พอขึ้นถึง
นั้นแล้ว เสื่อมก็เสื่อมไปแต่พุทฺโธเราจะไม่ปล่อย จับพุทฺโธ
ติดไว้เลย เอ้า ...เสื่อมก็เสื่อมไป พอถึงระยะนี้เป็นระยะที่มันจะ
เสื่อมละ เอ้า ...เสื่อมไปเราไม่เสียดายแต่พุทฺโธไม่ยอมปล่อย
เราก็จับพุทฺโธไว้ตลอด ๆ ที่นี้พอถึงกาลเวลาที่ควรจะเสื่อม
ไม่เสื่อมนะ มันก็เลยอยู่นั้น พุทฺโธติดไปเรื่อยมันก็ไม่เสื่อม
เรื่อยไป ยิ่งหนาแน่นขึ้น ๆ ถึงพอจับได้ว่า โอ ...นี่เป็นเพราะเรา
ขาดคำบริกรรม นั้นแลมันถึงเสื่อมได้จิตนี้ ที่นี้พุทฺโธติด
แนบไม่ยอมให้มันปล่อยคำบริกรรม มันก็ไม่เห็นเสื่อม นี่ก็ติด
จากนั้นเลย จากนั้นก็เลยตั้งใจได้

หลังจากนั้นไปแล้วก็นั่นละ ยังไม่ได้เข้าพรรษานะ
เดือนเมษาฯ เริ่มตั้งจิตได้ สงบเย็น เมษา พฤษภาคม นี่ก็ไปรับ

๘๐ จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริกรรม

พ่อแม่ครูอาจารย์ที่ชาตูปนมน ท่านไปเผาศพหลวงปู่เสาร์ มากี่
มาด้วยกัน พอจากนั้นแล้วหมดภาระแล้ว เอาละนะที่นี้นะ
ทั้ง ๆ ที่ไปกับท่านมันก็ไม่ยอมปล่อยเรื่องคำบริกรรมภาวนานะ
พอมาแล้วที่นี้หมดภาระแล้ว ที่นี้ยังเอาหนักเลย จากนั้น
ก็นั่งตลอดรุ่ง ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม มิถุนา ไปถึงกรกฎ
ยานี้เราลืม ๆ เสีย แต่ว่าจิตนี้ไม่เสื่อมแล้วแหละ เป็นหลัก
ได้หลัก ได้หลักแล้วก็ฝึกกันใหญ่เลย จิตจึงไม่เสื่อมตั้งแต่
บัดนั้นมา ตั้งแต่ตั้งพุทโธได้นะ เราถึงได้เอามาสอนบรรดา
ลูกศิษย์ลูกหาให้ยึดเป็นคตินะ เราได้ดำเนินมาแล้วโดยถูกต้อง
ไม่ผิด ได้เห็นผลมาประจักษ์แล้ว นั่นละเราตั้งได้ตั้งแต่โน้น
ตั้งแต่กับพุทโธมา

แต่เราพูดจริง ๆ เราจริงหนา เราไม่ทะเลาะ ๆ แหละ ๆ
ทั้ง ๆ ทำ ๆ ทั้ง ๆ เผลอ ๆ ยุ่งนั้นยุ่งนี้เราไม่มีนะ ปักตลอดเลย
ความรู้นี้ก็ค่อยสืบทอด ๆ แล้วค่อยเด่นขึ้น ๆ เเด่นขึ้นไปจริง ๆ
นะ **นี่ละความรู้รวมตัวเมื่อมีที่เกาะแล้วนะ ถ้าไม่มีที่เกาะมัน
จะซ่านไปทุกแห่งทุกหนความรู้อันนี้ สร้างตั้งแต่ความทุกข์
ให้เจ้าของ ไม่มีมีความสุขนะ** เราถึงต้องทำอย่างนี้ให้เป็นหลัก
เป็นเกณฑ์ จากนั้นจิตก็เลยได้หลักตั้งแต่นั้นมา ไม่เคยเสื่อมนะ
โธ ...เรื่องจิตเสื่อมนี้เป็นทุกข์มากที่สุดนะ เป็นบทเรียนอย่าง
เอกเลย ถึงขนาดที่เรากับความตายนี้พ่นกันไว้เลยเทียว

จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริกรรม ๘๑

เป็นลักษณะนั้น เราคิดว่ามันจะเป็นได้จริง ๆ นะคนนิสัย
อย่างเรา

อย่างพระโคธิกะที่ท่าน ท่านว่าฉานเสื่อม คือสมาธิ
เสื่อมนั้นแล ฉาน ฉานก็แปลว่าเพ่ง ๆ จ่อ ก็เพ่งสมาธินั้นแหละ
พระโคธิกะจิตท่านเสื่อมถึงห้าหน ดูว่าหนที่หกนะ มันเสื่อม
หนที่หกท่านเลยเอามีดมาเฉือนคอท่าน พอเลือดทะลักออกมา
นี้ แต่ท่านมีอุปนิสัยของท่านนะ ท่านเลยพิจารณาเรื่องเลือด
ที่ทะลักนี้ บรรลุธรรมในขณะนั้นเลย ในขณะที่ท่านตาย
พอท่านบรรลุธรรมปั้งแล้วท่านก็ตายเลย จากฉานเสื่อม
ครั้งที่หก

นี่เราก็มาเทียบดู เรามีข้อผูกมัดกันไว้ว่า เรียกว่าพันธ
กันเลยว่าอย่างนั้นนะลักษณะมัน มันน่าจะไปได้ นะนิสัยเรา
ที่นี้จิตของเราจะเสื่อมไปไม่ได้ ถ้าเสื่อมไปนี้เราต้องตายเท่านั้น
เราไม่สามารถที่จะทนทุกข์ทรมานด้วยความทุกข์ที่จิตเสื่อมดัง
ที่เคยเป็นมา เป็นเวลาปีกว่าแล้วนี้ได้อีกเลย เพราะแสนทุกข์
แสนทรมานที่สุด หากความสุขที่ไหนในโลกนี้ไม่มีเลย มีแต่ไฟ
สุมอยู่ในหัวอกตลอดเวลาจิตเสื่อม ทั้งเสียตายจิตที่ได้ดี ๆ
ที่ว่าเลิศเลอในขั้นสมาธินะ ทั้งพยายามที่จะทำให้ได้มันไม่
ได้นั่นซี มันก็เป็นทุกข์ ทุกข์มากจริง ๆ นะ จิตเสื่อมนี้ทุกข์มาก
สำหรับเรา จึงเป็นบทเรียนอย่างเอก

๘๒ จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริกรรม

เพราะฉะนั้นเวลามันได้คราวนี้แล้ว เอาทีนี้จะเสื่อม
ไปไม่ได้ ถ้าจิตเสื่อมนี้เราต้องตายเท่านั้น คือมันไม่สามารถ
ที่จะทนทุกข์ดังที่เคยเป็นมาอีกได้ว่างั้นเถอะ มันก็วิ่งเข้าหา
พระโคธิกะละสี มันน่าจะเข้าไปได้นะถ้าหากว่ามันเสื่อม
มันจะเป็นแบบไหนเราก็ไม่รู้ละ เพราะมันจะเป็นอย่างนั้นได้
จริง ๆ **นิสัยเรามันจริงจังมาก** จากนั้นก็ไม่เคยเสื่อมแหละมันตั้ง
ขึ้นไปเรื่อย ๆ นี่พูดให้เป็นคติแก่ผู้ฟังทั้งหลาย **ให้มีหลักยึดนะ**
อย่าทำเหล่า ๆ เหละ ๆ ทำอะไรให้จริงจัง แล้วสอนนี้เรา
ก็สอนด้วยความถูกต้องแม่นยำ ไม่สงสัยในการสอนเสียด้วย
ซึ่งผู้ฟังควรจะยึดเป็นหลักเป็นเกณฑ์ได้อย่างตายตัว ไม่ควร
เหล่าเหล่า ตั้งจิตให้ตั้งอย่างนี้

การภาวนาถ้ามันจะหนักไปมันก็รู้ในตัวเอง เดินมากไป
นั่งมากไป มันก็ควรจะรู้ในตัวเอง นอกจากเวลาที่เราจะหักโหม
มันบ้างเป็นบางกาล อันนั้นไม่เอาบัญญัติมาเข้าเหล่า ไม่ไปนับ
ในบัญญัติ เวลาพักกันจริง ๆ มันเป็นที่ให้มันอยู่ในกรอบ
ความพอเหมาะพอดีเราก็ควรจะรู้เราเอง เดินมากเป็นยังไง
สังเกตด้วย คือการเดินจงกรมมันก็เป็นไปตามนิสัย บางคนดี
ในทางเดินจงกรมก็มี บางคนดีในทางนั่งก็มี บางคนได้ดีทาง
นอนก็มี คือนอนภาวนาไม่ใช่นอนเพื่อตายนะ ท่านจึงไม่ได้ห้าม
อิริยาบถ การบรรลุธรรมนี้ท่านไม่ได้ห้ามอิริยาบถ

จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริกรรม ๘๓

ยืน เดิน นั่ง นอน ได้ทั้งนั้น แต่ไม่ใช่นอนแบบตายเหมือนเรา
มันมีหลายแบบ แบบตายก็มี แบบเพื่อบรรลุนิพพานก็มี
คือนอนพิจารณาตลอด

อย่างที่เรารู้เรื่องสติปัญญาอัตโนมัติอย่างนั้น
นอนมันก็เป็นความเพียรตลอดเวลาเลยจะว่าไง ทีนี้ผู้ทำ
ภาวนาอิริยาบถไหน จิตมันไม่มีอิริยาบถนี่นะ มันมีแต่
ร่างกายเท่านั้นยืนเดินนั่งนอน จิตไม่มีอิริยาบถ เราจะนอน
พิจารณามันก็เป็นธรรมอยู่ตลอด ถ้าเป็นกิเลสนอนมันก็เป็น
กิเลส นั่งก็เป็นกิเลส เดินจงกรม หยอก ๆ มันก็เป็นกิเลส
เพราะธรรมไม่ได้ออกเดิน มีแต่กิเลสออกเดิน ความเชื่อ
ความซ่าเดินไปก้าวไป ชนต้นไม้ไปบ้าง เพลินไปอย่างนั้น
นั่นกิเลสออกเดินเข้าใจไหม เดี่ยวหัวแตกจะว่าไม่บอก เรากลัว
พวกนี้หัวแตกมันเดินแบบเชื่อ ๆ ซ่า ๆ นั่นซี วันนี้อธิบาย
ธรรมะหลายวรรคหลายตอนให้ฟัง น่าจะเข้าใจนะ

จิตเสื่อมนี้มันพิลึกจริง ๆ เราเห็นโทษถึงใจจริง ๆ นะ
ถึงขนาดที่ว่าถ้าจิตเสื่อมคราวนี้เราต้องตาย มันถึงขนาดนั้น
คือมันไม่สามารถที่จะทนทุกข์ทรมานจากจิตเสื่อมได้ดังที่เคยเป็น
มานั้น มันทุกข์ขนาดนั้นนะ อยู่ที่ไหนหาความสุขไม่ได้เลย โหย
มันอะไรอยู่ภายในหัวอก มันทุกข์มากจริง ๆ ปีนึงกับห้าเดือน

๘๕ จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริกรรม

ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พฤศจิกายนจะเป็นปลายเดือน จิตเริ่มเสื่อม
ปลายเดือน ทำกวดหลังหนึ่งยังไม่เสร็จ จิตพอเข้าได้บ้างไม่ได้
บ้างเท่านั้น แต่ก่อนมันเข้าแนว ๆ ทีนี้พอมาทำกวดหลังหนึ่ง
ยังไม่เสร็จ จิตเข้าได้บ้างไม่ได้บ้าง อ้าว ซอบกล ๆ รีบทำกวดให้
เสร็จแล้วไปเลย มันจะเอาใหญ่นะ

เสื่อมตลอดจนไม่มีอะไรเหลือติดตัวเลย จากนั้นก็มี
แต่เจริญกับเสื่อม ๆ โห เสื่อมที่โรมันจะตายนะ พระโคธิกะท่าน
เพียงห้าหน จิตท่านเจริญแล้วเสื่อมเพียงห้าหน ใ้อเราไม่ทราบ
ก็หน ดูเหมือนปีหนึ่งกับห้าเดือนก็ครั้งไม่รู้นะ มันจะไม่ทนทุกข์
ทรมานมันไม่น่าจะเข็ดหลาบได้ยังไง มันต้องเข็ดซี เพราะ
ฉะนั้นพอมันได้หลักได้เกณฑ์ขึ้นมาแล้วจึงฟาดกันเลย
เฮ้อ ...ถ้าจิตเสื่อมคราวนี้เราต้องตาย ถ้าเรายังมีชีวิตอยู่จิตเรา
ต้องไม่เสื่อม จากนั้นมันก็มีดกันเลย คำว่าอย่างนี้ไม่ใช่เราพูด
เฉย ๆ นะ พูดมัดกันเลย จิตนี้เหมือนผู้ต้องหาเลย จิตนี้ต้อง
เป็นเหมือนผู้ต้องหา กำค่อมมันไว้ตลอด มัดค่อมมันตลอดไม่
ให้มันเดินไปได้เลยจิตนี้นะ ถ้าเดินไปมันจะพาเสื่อมแล้วจะทำ
เราให้ตายได้ ต้องมัดค่อมมันไว้ มัดคอเราไม่ตายไม่เป็นไร
อยู่ได้สบาย นั่นต้องมัดแบบนั้นซี

ฉันทยาเสียก่อน (เดี่ยวยาหลุด) หลุดข้างหัวมันเสีย

จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริกรรม ๘๕

ตายมันอะไร ยาเม็ดเดียวก็เสียดาย เหมือนอย่างพญามาร
 เสียดายจิตพระโคธิกะนั่นแหละ จิตดวงเดียวเท่านั้นก็เสียดาย
 คู้ยเขี่ยชุดค้นหาเสียดายจนมีดฟ้าม้วนดินพญามาร พระโคธิกะ
 พอบรรลุธรรมบั้งแล้วท่านก็นิพพาน ท่านตาย มีพญามารมา
 คู้ยเขี่ยชุดค้นหาจิตวิญญาณของพระโคธิกะนี้ ตายแล้วไป
 อยู่ที่ไหน ๆ นั่นเห็นไหม จิตวิญญาณของโลกมากขนาดไหน
 ทำไมจิตวิญญาณของพระโคธิกะเพียงดวงเดียวจึงเสียดาย
 เอานักเอาหนา มาคู้ยเขี่ยชุดค้นหาเหมือนหลวงตาค้นหา
 ยาเม็ดเดียว

พระพุทธเจ้าถึงตวาดเอาบ้าง คือฤทธิ์ของพญามาร
 นี้มีดฟ้าม้วนดินหมดนะ ค้นหาจิตวิญญาณของพระโคธิกะดวง
 เดียวที่นิพพานไปแล้ว ค้นหาไม่เจอละซี นอกนั้นมันเจอ
 ทั้ทั้งนั้นละ ท่านเลยขนานเอาบ้างว่า พญามารเธอจะค้นหาอะไร
 จิตวิญญาณของพระโคธิกะของลูกเราตถาคต ซึ่งหลุดพ้นจาก
 บ่วงมารไปหมดแล้วถึงนิพพานแล้ว เธอจะชุดค้นหาอะไร
 ความหมายว่านั่น ค้นหาไรก็ไม่เจอ จิตที่บริสุทธิ์แล้วพ้นวิสัย
 ของสมมุติ พญามารอยู่ในแดนสมมุติ พ้นแดนสมมุติไปแล้ว
 ค้นยังไงก็ไม่เจอ นั่นมันเสียดายขนาดนั้นนะ จิตดวงเดียว
 มันก็ตามทำให้มาอยู่ในอำนาจของมันทั้งนั้น

๘๖ จิตเสื่อมเพราะขาดทำกรรม

ท่านเขียนไว้ในตำรา ท่านว่าพระพุทธเจ้าขนบเอาบ้าง
ท่านพูดเพียงเบา ๆ นะ ถ้าเป็นให้หลงตาขนบนี้ พญามาร
นี้ตายหมดทั้งโคตรมันเลย ไม่หมดทั้งโคตรยังไง
เวลายันคั่นหานั้นนะ พญามารให้มิ่งไปเอาโคตรมิ่งมาคั่นหา
ลูกตถาคต มิ่งมีก็โคตรให้ไปหาสำรวจตรวจตราเสียก่อนแล้ว
ค่อยมาคั่นหาจิตวิญญาณของพระโคตมิดะ ซึ่งเป็นลูกตถาคต
ถ้ามิ่งไม่ไปตรวจตราพาชี ลงทะเบียนบัญชีโคตรแช่หมด
ก่อนแล้ว มิ่งอย่ามา ถ้าหมดแล้วมาเลย จิบหายหมดทันที
ใส่พริบเดียวหมดเลย ถ้าเป็นเราตอบเราจะตอบอย่างนั้น
คำตอบอย่างนี้เป็นอะไร นี่ละให้พี่น้องทั้งหลายทราบนะ
ภาษาธรรม เราไม่เคยคำนึงคำนวณถึง ว่าเป็นภาษาที่หยาบ
ที่โลนอะไร ธรรมท่านจะไม่สนใจนะ ว่าเป็นภาษาที่หยาบโลน
ดูดำ ว่ากล่าวอะไรอย่างนี้ จะไม่มีในภาษาของธรรมในธรรมเลย

เรื่องที่ว่าดูดำ ว่ากล่าวสกปรกโสภณ เป็นเรื่องของกิเลส
ป้องกันตัว มันปกปิดตัวของมันทั้งนั้น ให้พากันเข้าใจเอานะ
เพราะฉะนั้นภาษาของโลกจึงมีแต่นิมนวลอ่อนหวานไพเราะ
เพราะพริ้ง คือกิเลสมันประดับร้านของมัน ไม่ให้เห็นตัว
สกปรกของมัน ตัวโหดตัวร้ายของมันเข้าใจไหมล่ะ มันจึง
ปิดด้วยวิธีนิมนวลอ่อนหวานทุกอย่าง ๆ โลกจึงแสดงต่อกัน
ด้วยวิธีนี้ ซึ่งเป็นทางเดินของกิเลส หรือเป็นวิชาของกิเลส

ป้องกันตัว แต่เรื่องของกรรมท่านไม่เป็น จึงพูดตรงไป
ตรงมาเลยเรียกว่ากรรม จึงไม่มีสนใจเลยว่าอันนี้เป็นคำหยาบ
โลนอย่างนั้นอย่างนี้ เป็นคำดูดำว่ากล่าว เป็นคำหยาบคำโลน
คำสกปรกโสम्म จะไม่มีในกรรมเลย เพราะเป็นความจริง
อันนั้นเป็นของปลอม ที่กิเลสนำมาใช้เป็นของปลอม

ท่านหมายถึงน้ำหนักต่างหากเข้าใจไหม เช่นว่าโคตร
มันต้องใส่กันด้วยน้ำหนัก อะไรหนักกว่าอันนั้นมีน้ำหนักกว่า
อันนั้นชนะ ถ้าต่อยกันใครหมัดหนักคนนั้นชนะ ท่านหมายถึง
เอาน้ำหนักต่างหากนะ ท่านไม่ได้หมายถึงเรื่อง แบบที่โลกเขา
พูดกัน ว่าหยาบว่าโลนอย่างนั้นอย่างนี้ ท่านไม่มีในกรรม
เพราะฉะนั้นภาษาของกรรมกับภาษาของกิเลสจึงต่างกัน
มากทีเดียว เป็นคนละโลกไปเลย ภาษาของกรรมต้องเอา
น้ำหนักเอาความจริง อะไรมีความจริงมั่นคงขนาดไหน
นั้นแหละตรงนั้น อะไรมีน้ำหนักมากที่จะชนะสิ่งที่เลวร้าย
ทั้งหลาย อันนั้นต้องออกมาทันทีเข้าใจไหม นี่ภาษาของ
กรรมให้พากันเข้าใจเสีย

เราก็พูดบ้างเป็นบางกาลบางเวลา ที่พูดอย่างนี้ะ เราไม่
ได้ตั้งใจพูดให้ฟังอย่างนี้ นี่ภาษาของกรรมแท้เป็นอย่างนั้น
จะพูดแบบตรงไปตรงมา ไม่มีบิดมีเบือนไปไหน ตรงไปเลย

๘๘ จิตเสียมเพราะขาดคำบริกรรม

ที่มุ่งก็คือความจริง ยังไงจะจริง ยังไงจะมีน้ำหนักมาก ท่านเอา
จุดนั้น ๆ เพราะธรรมเป็นของจริง จึงมีน้ำหนักมาก อย่างที่
หลวงปู่มั่นว่าให้เราว่า เขาฝึกกรรมมาเข้าใจใหม่ เรายังเสียดาย
ท่านไม่ย้อนมาหาที่ว่า เขาฝึกมาเขาฝึกอย่างนั้น แล้วหมาตัว
นี้มันฝึกยังไง คือเราอยากให้พูดอย่างนั้น คือมันถึงใจเรา
แล้วมันก็ถึงกรรมเข้าใจใหม่ ความหมายว่านั้นนะ ไอ้หมาตัวนี้
มันฝึกกันยังไง ไม่ใช่คำหยาบ นี่เป็นน้ำหนักให้ถึงใจว่านั้น
เถอะ เป็นอย่างนั้นนะมันต่างกัน

ภาษาธรรมกับภาษากิเลส โห้ย ... ผิดกันมากทีเดียว
เราก็ไม่เคยได้พูดให้ฟังอย่างชัดเจนอย่างวันนี้ วันนี้รู้สึก
จะค่อนข้างชัดเจนนะภาษาธรรม โลกมันชินกับกิเลส
เกิดกับกิเลส ตายกับกิเลสมากี่กัปกี่กัลป์แล้ว ภาษาจึงเป็น
ภาษาของกิเลสล้วน ๆ มาอย่างนี้ตลอด ทีนี้ภาษาธรรม
เขาไม่เคยรู้ธรรมเห็นธรรม เขาจะเอาเรื่องภาษาธรรมมาพูด
ได้ยังไงใช้ใหม่ล่ะ เมื่อเวลาธรรมออกแสดงนี้เขาจึงตื่นตกใจกัน
ตื่นตื่นหรืออะไรพูดง่าย ๆ สะดุดใจ สะเทือนใจใช้ใหม่ล่ะ
เช่นอย่างว่าพูดหยาบพูดโลน พูดสกปรกโสम्म พูดดูพูดดำ
เขาจึงว่าอย่างนั้นได้ เพราะเขาไม่เคยอย่างนี้ เขาเคยตั้งแต่
อย่างที่เขาพูดนั้น ส่วนความทุกข์ความทรมาน ที่กิเลสมันเอา
ยาเคลือบน้ำตาลหวาน ๆ ใส่ นั่น ทุกข์ขนาดไหน นั่นพิษ

จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริกรรม ๘๙

ของมันอยู่นั้นมันไม่เห็น แต่เรื่องของธรรมนี้ท่านไม่มี
ดูก็ดูไปเลยท่านไม่มีทุกข์ฝั่งนะ แต่กิเลสฝั่งตลอด ๆ
ต่างกันอย่างนี้ละ

พูดอย่างนี้เราก็อยากจะพูดให้เต็มปากเสียเลยว่า ที่คน
พูดอย่างนี้และที่นำมาพูดให้พี่น้องทั้งหลายฟังนี้ ส่วนมากก็
จะมีแต่หลวงตาบัวองค์เดียวพูดอย่างนี้ละ อ้าว จริง ๆ ใครก็
จะว่ามีแต่หลวงตาบัวองค์เดียวพูดอย่างนี้ พูดโสกฮาก พูดดู
พูดดำ ที่นี้เวลาเราจะแก้วิชาใหม่ให้ ไม่ทราบจะยอมรับหรือ
ไม่รับก็ไม่รู้ละ จะว่ายังไง ก็ไปกระชิบละซี ให้เดินภาวนา
เชื่อ ๆ นะ เราจะด้อมมาข้างหลัง เอาค้อนฟาดหัวมันแล้ว
จะเป็นยังไง เฮอะ ขึ้นเลย เราจะแบบกระชิบเอานะ ไปให้
ภาวนาเชื่อ ๆ นะ เราจะพูดอย่างอ่อนหวานเสียด้วยนะ
ให้ไปภาวนาเชื่อ ๆ นะแล้วเราจะด้อมมาข้างหลัง เอาค้อนฟาด
หัวมัน คือแบบกระชิบ บทเวลาเอาค้อนฟาดหัวมัน โหย
กลัวมาก

อย่างที่เขาพูดกันที่ว่า เมียมันว่าให้ผ้า ต่ำหนิแต่ผ้า
ว่าแต่ผ้า ว่าดูว่าดำว่าพูดโสก ๆ ฮาก ๆ อู๊ยย ...ทำยังไงพูด
ก็ไม่ถูกใจ ๆ แล้วทำยังไงให้ถูกใจ ก็หาคำที่ถูกใจมาพูดบ้างซี
ถ้าอย่างนั้นจะพูดอย่างเหมาะสม จะพูดอย่างอ่อนหวานนะ

๙๐ จิตเสียมเพราะขาดคำบริกรรม

อ่อนหวานว่ายังไงว่าดี นี่จะไปหาแม่อีหนูมาอีกสักสองคนนะ
 เมียขึ้นเลย ก็อย่างนั้นดี ถ้าพูดอ่อนหวานก็เป็นอย่างนี้
 ถ้าพูดดุๆก็เป็นอย่างนี้แล้วจะให้ทำยังไง ให้พูดตามเดิม
 แหละ อย่าไปหาเอามาแล้วกัน มันก็แก้กันอย่างนั้นเข้าใจ
 ไหมล่ะ เวลาไปกระซิบใกล้ ๆ จะไปหาอีหนูมาอีกสักสอง
 คนได้ไหม โอ้ย ...ไม่ได้ นั่นเห็นไหมล่ะ พูดอะไรก็ไม่ถูกใจ
 พูดกระซิบกระซาบก็ไม่ถูกใจอีกแหละ เอาละเลิกกัน

“โถ...เรื่องจิตเสื่อมนี้เขินทุกข์มากที่สุดนะ
 เขินขบเขินขยอย่างเอกละ ...

ตั้งแต่นั้นเราก็เอา ขุขโธ

ติดแนบอยู่ตลอดเวลา ไม่ยอมให้เสลอละ
 จะยืน เดิน นั่ง นอน จะไปไหนก็แนบกับ

คำว่า ขุขโธ ตลอด”

เปิดดูข้อมูล วันต่อวัน ท้นต่อเหตุการณ์ หลวงตาเทศน์ถึงเรื่องอะไร ทาง internet

www.luangta.com หรือ www.geocities.com/bantadd

จิตเสื่อมเพราะขาดคำบริกรรม ๙๑

ขอเชิญร่วมบริจาคโครงการช่วยชาติ

โดย หลวงตาพระมหาบัว ญาณสัมปันโน

เพื่อช่วยกอบกู้สถานภาพของประเทศไทย

ที่ประสบภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในปัจจุบันให้ผ่านพ้นไปด้วยดี

(รายละเอียดเลขที่บัญชีตามด้านล่าง)

กรุงเทพ : บัญชีออมทรัพย์ ชื่อบัญชี โครงการช่วยชาติ

โดยหลวงตาพระมหาบัว ญาณสัมปันโน

๑. ธนาคารกรุงเทพ จำกัด สำนักงานใหญ่ สีสลม

เลขที่บัญชี 101-5-90444-2

๒. ธนาคารกสิกรไทย จำกัด สาขาสำนักงานราษฎร์บูรณะ

เลขที่บัญชี 745-2-12831-9

๓. ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด สำนักงานใหญ่ บัญชีดอลลาร์

A/C 222-04209-4022001

ต่างจังหวัด : บัญชีออมทรัพย์ ชื่อบัญชี โครงการช่วยชาติ

โดยหลวงตาพระมหาบัว ญาณสัมปันโน

๑. ธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขาอุดรธานี

เลขที่บัญชี 284-533999-9

๒. ธนาคารกสิกรไทย จำกัด สาขาอุดรธานี

เลขที่บัญชี 110-2-77444-9

๓. ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด สาขาอุดรธานี

เลขที่บัญชี 510-2-83957-5

รวม 6 บัญชี โอนต่างสาขาไม่เสียค่าโอน

๙๒ จิตเสื่อมเพราะขาดทำวัตรกรรม

จิตเลื่อมเพชรชาติคำบริกรรม

